

GRUDZIEŃ 2014

**„BADANIE SKUTECZNOŚCI DOTACJI NA
PODJĘCIE DZIAŁALNOŚCI
GOSPODARCZEJ W WOJEWÓDZTWIE
OPOLSKIM”**

RAPORT Z BADANIA

MARKET RESEARCH WORLD

**„Badanie skuteczności dotacji na podjęcie działalności gospodarczej
w województwie opolskim”**

Badanie wynika z realizacji przez Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu
projektu własnego
w ramach Poddziałania 6.1.2 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki,
współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej

Recenzent: Prof. nadzw. dr hab. Kazimierz Korab

Przygotowano na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Opolu przez:

MARKET RESEARCH WORLD
44-100 GLIWICE
UL.DZIERŻONA 13

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
Wstęp	3
I. Opis metodologii badania	5
II. Opis badanej grupy	6
III. Opis wyników badania	8
3.1. Charakterystyka działalności gospodarczej realizowanej przez badanych	8
3.2. Forma prawna zakładanych firm i profile działalności	10
3.3. Przedmiot dofinansowania	13
3.4. Kondycja firm	16
3.5. Deklarowane przyczyny zaprzestania działalności przez niektóre firmy	23
3.6. Dochody uzyskiwane z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej	31
3.7. Bilans zatrudnienia	34
3.8. Prognozy zatrudnienia	35
3.9. Skuteczność otrzymanego wsparcia	42
Wnioski końcowe i rekomendacje	49
Aneks	54
Kwestionariusz	63
Spis tabel	68
Spis wykresów	69

WPROWADZENIE

WSTĘP

Niniejszy dokument przedstawia wyniki badania pn. „Badanie skuteczności dotacji na podjęcie działalności gospodarczej w województwie opolskim”.

Celem badania jest ocena efektywności instrumentu dofinansowania stosowanego w latach 2009-2013 w województwie opolskim poprzez ustalenie:

- 1) Odsetka firm, które w chwili badania w dalszym ciągu prowadziły swoją działalność;
- 2) Bilansu zatrudnienia wśród firm istniejących na rynku;
- 3) Bilansu zatrudnienia względem firm, które zakończyły działalność, tj. ustalenie ilu pracowników przyjęły firmy wobec liczby firm, które zostały zlikwidowane;
- 4) Prognoz zatrudnienia wśród firm istniejących na rynku;
- 5) Czasu po jakim następuje zwrot kosztu uczestnictwa w programie;
- 6) Czynników, które wpływają na skalę efektywności.

Dotacja (dofinansowanie) to wypłacone bezrobotnemu jednorazowo środki na wydatki związane z podjęciem i prowadzeniem przez niego działalności gospodarczej.

O wsparcie finansowe na założenie własnej firmy może ubiegać się zarejestrowany w urzędzie pracy bezrobotny, który spełnił łącznie następujące warunki:

- 1) W okresie 12 miesięcy poprzedzających złożenie wniosku:
 - nie odmówił bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniej pracy lub innej formy pomocy określonej w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz udziału w działaniach w ramach Programu Aktywizacja i Integracja w rozumieniu przepisów tej samej ustawy;
 - z własnej winy nie przerwał szkolenia, stażu, realizacji indywidualnego planu działania, udziału w działaniach w ramach Programu Aktywizacja i Integracja, wykonywania prac społecznie użytecznych lub innej formy pomocy określonej w ustawie;
 - po skierowaniu podjął szkolenie, przygotowanie zawodowe dorosłych, staż, prace społecznie użyteczne lub inną formę pomocy określoną w ustawie.

- 2) Nie otrzymał bezzwrotnych środków Funduszu Pracy lub innych bezzwrotnych środków publicznych na podjęcie działalności gospodarczej lub rolniczej, założenie lub przystąpienie do spółdzielni socjalnej.
- 3) Spełnił kryteria zgodne z warunkami dopuszczalności pomocy de minimis, w tym m.in. pod względem łącznej wartości pomocy przyznanej w okresie trzech lat budżetowych poprzedzających dzień złożenia wniosku w ramach zasady de minimis w rozumieniu przepisów rozporządzeń Komisji (UE).
- 4) Nie posiadał wpisu do ewidencji działalności gospodarczej wskazującego, przez datę zakończenia działalności gospodarczej, iż działalność nie była prowadzona w okresie 12 miesięcy bezpośrednio poprzedzających dzień złożenia wniosku.
- 5) Nie był karany w okresie 2 lat przed dniem złożenia wniosku za przestępstwa przeciwko obrotowi gospodarczemu, w rozumieniu ustawy z dnia 06.06.1997r. – Kodeks karny lub ustawy z dnia 28 października 2002r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary.
- 6) Zobowiąże się do prowadzenia działalności gospodarczej w okresie 12 miesięcy od dnia jej rozpoczęcia oraz nieskładania w tym okresie wniosku o zawieszenie jej wykonywania.

I. Opis metodologii badania

Badanie ma charakter ilościowy. Zrealizowano je z zastosowaniem metody kwestionariuszowej. Techniki badawcze, które wykorzystano to wywiad za pośrednictwem Internetu (CAWI) oraz wywiad telefoniczny (CATI).

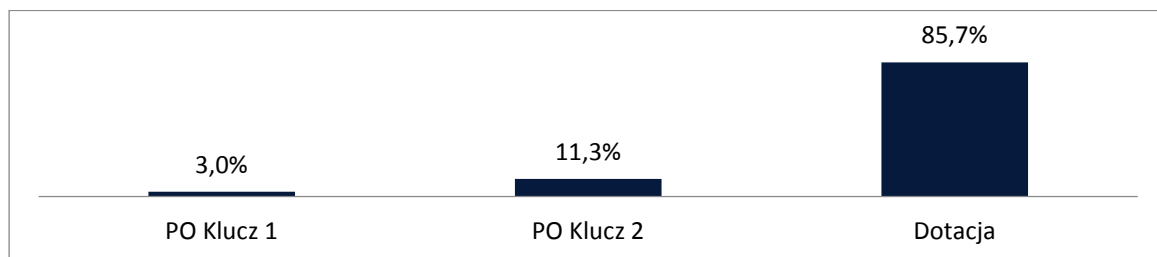
Operatem badania są:

- 1) Osoby bezrobotne, którym udzielono wsparcia w ramach projektu systemowego „PO Klucz do biznesu!” i „PO Klucz do biznesu 2!”, realizowanego w Działaniu 6.2 PO KL w okresie od 01.01.2009 roku do 30.06.2013 roku;
- 2) Osoby bezrobotne, którym udzielono wsparcia w ramach projektów systemowych realizowanych przez wszystkie powiatowe urzędy pracy województwa opolskiego w Poddziałaniu 6.1.3 PO KL w okresie od 01.01.2009 roku do 30.06.2013 roku;
- 3) Osoby bezrobotne, którym udzielono wsparcia w ramach środków Funduszu Pracy będących w dyspozycji wszystkich powiatowych urzędów pracy województwa opolskiego w okresie od 01.01.2009 roku do 30.06.2013 roku.

II. Opis badanej grupy

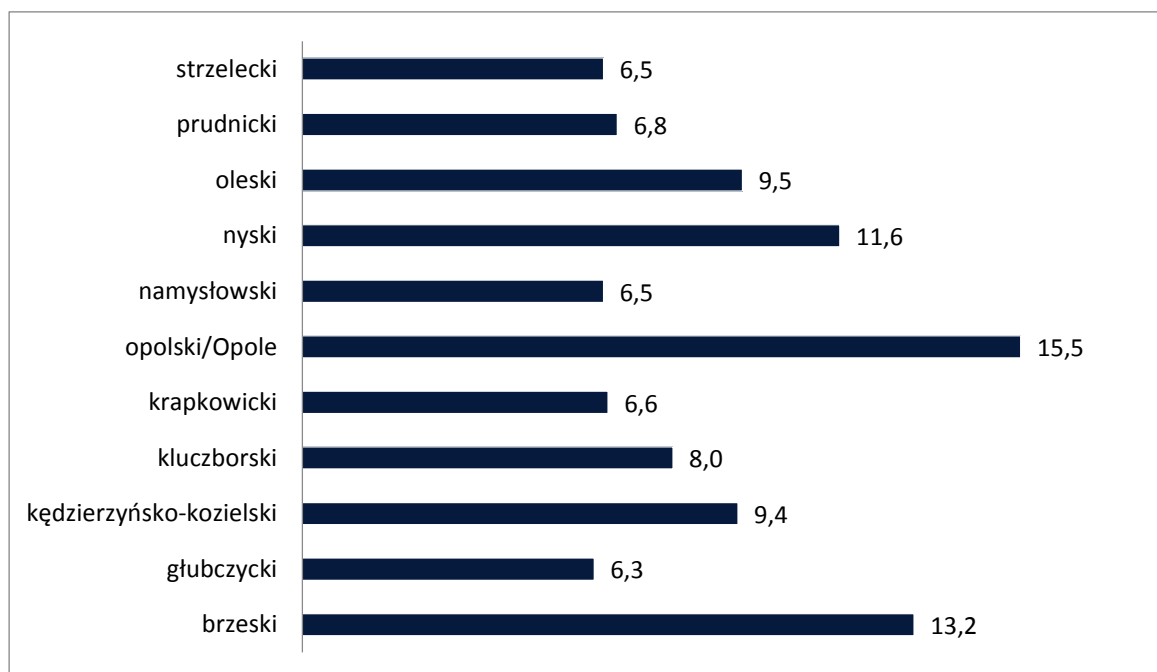
W badaniu wzięło łącznie udział 2572 osoby, które otrzymały dofinansowanie na uruchomienie własnej działalności w latach 2010-2013. Zdecydowana większość z nich otrzymała dotację w ramach środków Funduszu Pracy oraz z poddziałania 6.1.3 będących w dyspozycji powiatowych urzędów pracy (86%). Co dziesiąta osoba otrzymała dofinansowanie w ramach PO Klucz 2, a 3% - w ramach PO Klucz1.

Wykres 1. Forma źródła dofinansowania

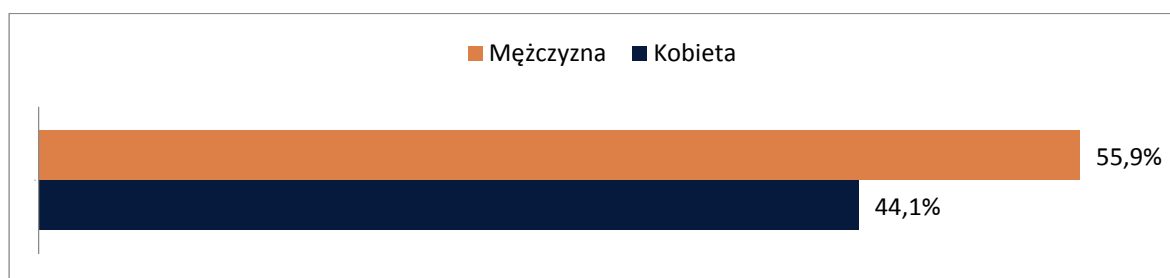
Osoby te zamieszkują wszystkie powiaty województwa opolskiego. Najliczniejsza grupa osób objętych dofinansowaniem zamieszkuje powiaty: opolski (grodzki i ziemski) (15,5%), brzeski (13,2%) i nyski (11,6%).

Wykres 2. Powiaty[%]

W badanej grupie 56% stanowili mężczyźni, a 44% - kobiety.

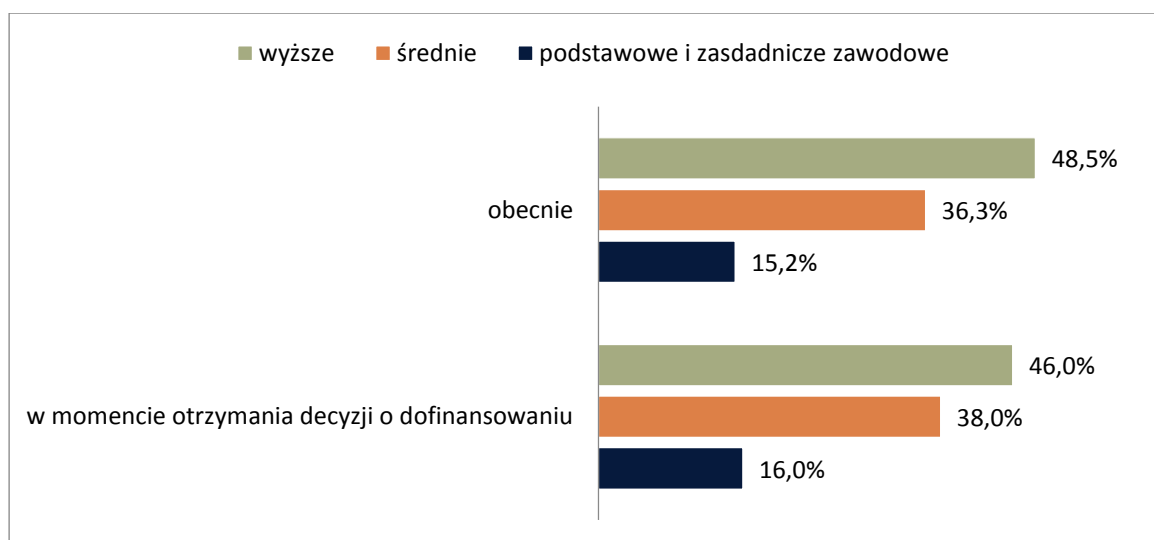
Wykres 3. Płeć badanych

Najmłodsi badani mają po 22 lata a najstarsi – 69 lat. Średni wiek respondenta to 38 lat, wiek przeciętny (mediana) to 36 lat a wiek modalny (dominanta) – 29 lat. W badanej grupie przeważają osoby młode i w średnim wieku. Co drugi badany ma maksymalnie 35 lat, co drugi odpowiednio 36-60 lat. Osób starszych (pow. 60 roku życia jest) jedynie 2%.

W badanej grupie dominują osoby z wykształceniem wyższym (48,5%) oraz średnim (36,3%). Osób z wykształceniem zawodowym jest odpowiednio 13,5%, a jedynie 1,6% badanych ma wykształcenie podstawowe lub gimnazjalne. W porównaniu do wykształcenia, jakie mieli badani w momencie otrzymania dotacji, spadł odsetek osób z wykształceniem średnim i zasadniczym zawodowym, a wzrósł odsetek osób z wykształceniem wyższym. Łącznie swoje kwalifikacje podniosło 2,5% badanych¹.

Wykres 4. Wykształcenie

¹ Pełny rozkład, aneks. Tabela 1a

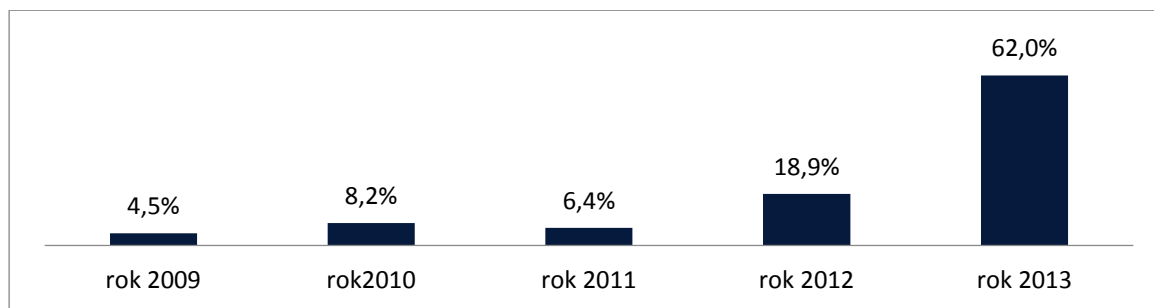
III. Opis wyników badania

3.1. CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ REALIZOWANEJ PRZEZ BADANYCH

3.1.1 Lata rozpoczęcia działalności gospodarczej

Zdecydowanie najliczniejsza grupa badanych swoją firmę założyła w 2013r. ($\frac{2}{3}$). W 2012r. było to odpowiednio 18,9%, w 2011 – 6,4%, w 2010r. – 8,2%, a w 2009 – 4,5%.

Wykres 5. W którym roku założył/a Pan/i firmę przy wsparciu urzędu pracy

Rok założenia firmy przez respondentów koreluje statystycznie z ich płcią, wykształceniem, wiekiem i powiatem zamieszkania.

Największy odsetek badanych bez względu na płeć swoją działalność rozpoczął w 2013r. Relatywnie kobiety częściej od mężczyzn zakładały własne firmy w roku 2012, a mężczyźni w pozostałych latach. Należy podkreślić, że różnice są znaczące. Jedyne w 2010 i w 2011r. przekroczyły one 5 punktów procentowych na korzyść mężczyzn.

Tabela 1. W którym roku założył/a Pan/i firmę przy wsparciu urzędu pracy a płeć

Płeć	rok 2009	rok 2010	rok 2011	rok 2012	rok 2013
Kobieta	49,6%	38,4%	39,4%	52,7%	42,3%
Mężczyzna	50,4%	61,6%	60,6%	47,3%	57,7%
Ogółem	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

$\chi^2=22,36$, $df=4$, $p<0,001$; V -Kramera=0,093

Jedynie w 2009r. większość osób, które rozpoczynały działalność gospodarczą

z dofinansowaniem zewnętrznym miała wykształcenie średnie. Grupa ta przekroczyła większość bezwzględną dotacji przyznawanych w tym roku (53%). W pozostałych latach dominowały osoby z wykształceniem wyższym. Najlicniejszy odsetek takich przedsiębiorców wystąpił w 2011r. (61,8%). W tym samym roku licznie otrzymały dotacje również osoby z wykształceniem niższym od średniego (31,5%). Grupa ta zdecydowanie najrzadziej otrzymywała wsparcie w innych latach trwania projektów związanych z dofinansowaniem na utworzenia działalności gospodarczej.

Tabela 2. W którym roku założył/a Pan/i firmę przy wsparciu urzędu pracy a wykształcenie

Wykształcenie	rok 2009	rok 2010	rok 2011	rok 2012	rok 2013
Podstawowe/gimnazjalne i zasadnicze zawodowe	6,1%	4,3%	31,5%	14,8%	15,7%
Średnie	53,0%	41,7%	6,7%	42,0%	35,7%
Wyższe	40,9%	54,0%	61,8%	43,2%	48,6%
Ogółem	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

$\chi^2=139,029$, $df=8$, $p<0,001$; V-Kramera=0,22

Grupą wiekową, która najczęściej otrzymywała dotacje na założenie działalności gospodarczej były osoby młode (w wieku 26 do 30 lat). Otrzymywały one dotację najczęściej – począwszy od 2010r. do 2013r. Jedynie w 2009r. najlicniejszą grupą wiekową, jaka otrzymała dofinansowanie były osoby w średnim wieku (36 do 40 lat). Zdecydowanie najrzadziej we wszystkich latach dofinansowanie otrzymywały osoby najstarsze (pow. 60 roku życia). Rzadko również wspomagano finansowo tworzenie nowych firm wśród osób najmłodszych (do 25 roku życia). Grupa ta jedynie w 2013r. liczenie otrzymała wsparcie finansowe.

Tabela 3. W którym roku założył/a Pan/i firmę przy wsparciu urzędu pracy a wiek

Wiek	rok 2009	rok 2010	rok 2011	rok 2012	rok 2013
do 25	0,0%	2,9%	1,2%	6,9%	13,0%
26-30	13,9%	38,6%	33,5%	24,2%	23,2%
31-35	7,8%	16,7%	18,3%	12,5%	14,4%
36-40	24,3%	14,8%	18,3%	17,7%	13,0%
41-45	13,9%	7,1%	9,8%	10,8%	10,1%
46-50	14,8%	8,1%	10,4%	13,8%	10,7%
51-60	21,7%	10,0%	7,9%	12,5%	13,6%
pow. 60	3,5%	1,9%	,6%	1,7%	2,0%
Ogółem	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

$\chi^2=149,33$, $df=28$, $p<0,001$; V-Kramera=0,23

Odsetek dofinansowanych nowopowstałych firm w poszczególnych powiatach był bardzo zróżnicowany. Generalnie, najczęściej wsparcie takie otrzymywały firmy z powiatu opolskiego. Począwszy od 2010r. stanowiły one najlicniejszą grupę wspomaganą firm,

a w roku 2010 aż co trzecia dotacja przyznana została firmom z tej grupy. W roku 2009 najwyższe odsetki przyznanych dotacji wystąpiły w powiatach: głubczyckim (17,4%), nyskim (16,5%) i kluczborskim (15,7%).

Tabela 4. W którym roku założył/a Pan/i firmę przy wsparciu urzędu pracy a powiat

Powiat	rok 2009	rok 2010	rok 2011	rok 2012	rok 2013
brzeski	13,0%	15,2%	16,4%	14,8%	12,1%
głubczycki	17,4%	7,1%	3,6%	3,7%	6,5%
kędzierzyńsko-kozielski	0,0%	3,3%	3,0%	7,4%	12,1%
kluczborski	15,7%	3,8%	4,2%	11,7%	7,3%
krapkowicki	10,4%	3,8%	7,3%	3,1%	7,6%
opolski/Opole	9,6%	33,2%	22,4%	12,1%	13,9%
namysłowski	0,0%	14,2%	4,2%	7,2%	6,0%
nyski	16,5%	1,9%	15,2%	12,8%	11,8%
oleski	9,6%	7,1%	17,6%	8,2%	9,3%
prudnicki	7,8%	7,6%	6,1%	8,2%	6,3%
strzelecki	0,0%	2,8%	0,0%	10,7%	6,8%
Ogółem	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

$X^2=302,63$, $df=40$, $p<0,001$; V -Kramera=0,33

3.2. FORMA PRAWNA ZAKŁADANYCH FIRM I PROFILE DZIAŁALNOŚCI

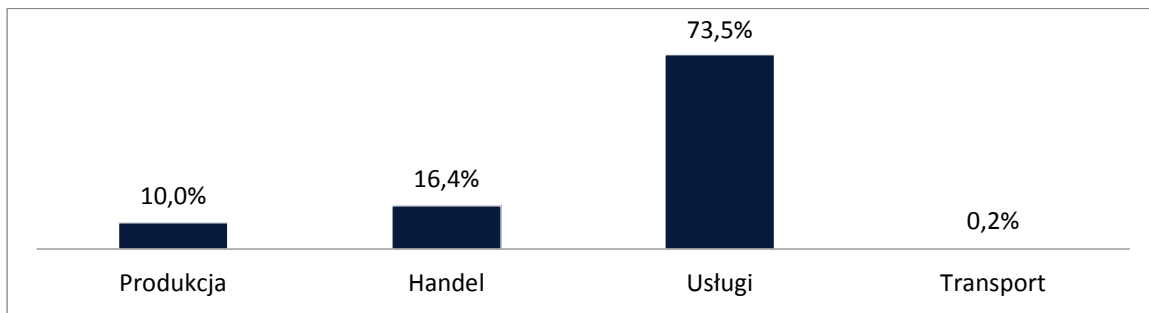
Niemal wszystkie nowopowstałe przedsiębiorstwa mają formę prawną działalności osoby fizycznej (99,5%). Jedynie 0,5%, to spółki.

Tabela 5. Typ działalności gospodarczej, na jaką otrzymał/a Pan/i dofinansowanie

<i>Wyszczególnienie</i>	%
Działalność osoby fizycznej	99,5
Spółka	0,5
Ogółem	100,0

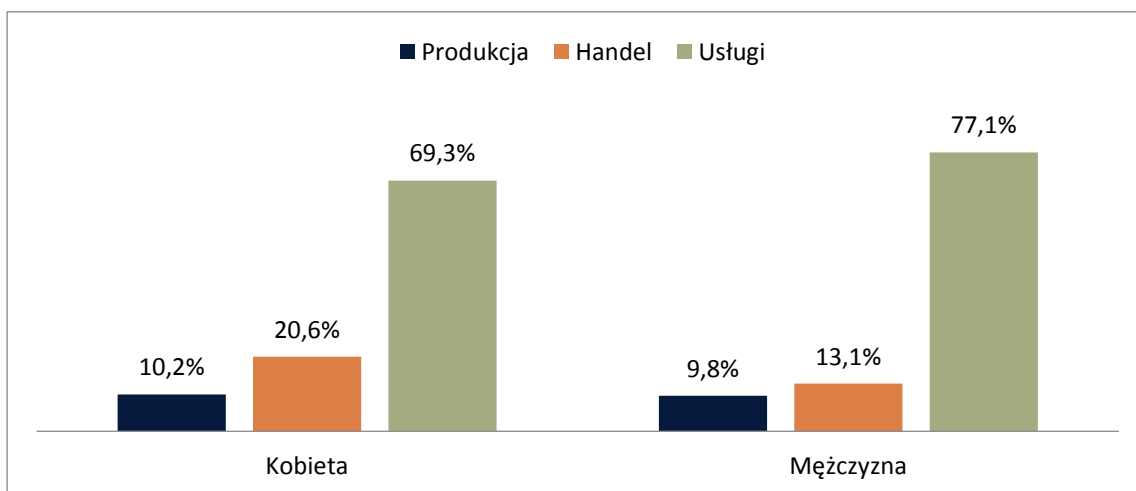
Pod względem dominującego profilu działalności zdecydowanie górują firmy usługowe ($\frac{3}{4}$ wszystkich firm). Przedsiębiorstw handlowych jest odpowiednio 16,4%, a produkcyjnych – 10%. Jedynie 0,2% nowopowstałych przedsiębiorstw, to firmy transportowe.

Wykres 6. Profil działalności firmy

Profil działalności nowozakładanych firm koreluje statystycznie z płcią badanych, wykształceniem, wiekiem, powiatem zamieszkania i rokiem uruchomienia działalności gospodarczej.

Kobiety częściej od mężczyzn uruchamiały firmy handlowe, a rzadziej usługowe. Wskaźniki kobiet i mężczyzn zatrudnionych w firmach produkcyjnych są porównywalne.

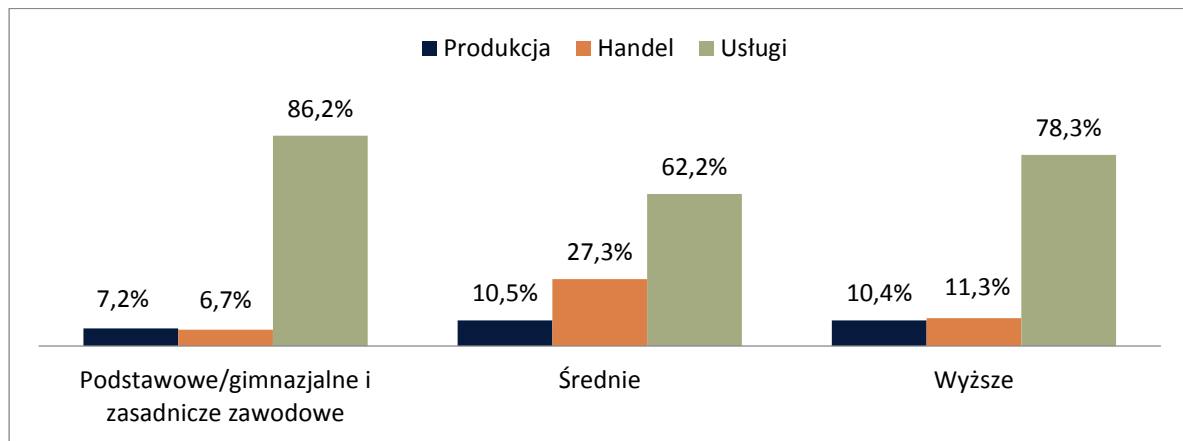
Wykres 7. Dominujący profil firmy a płeć²

$\chi^2=26,625$, $df=2$, $p<0,001$; $V\text{-Kramera}=0,107$

Osoby z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym częściej od pozostałych rozpoczynały działalność firm o profilu usługowym (86,2%), a osoby z wykształceniem średnim – firm handlowych (27%).

² Ze względu na małą liczebność, firmy transportowe zaliczono do usługowych.

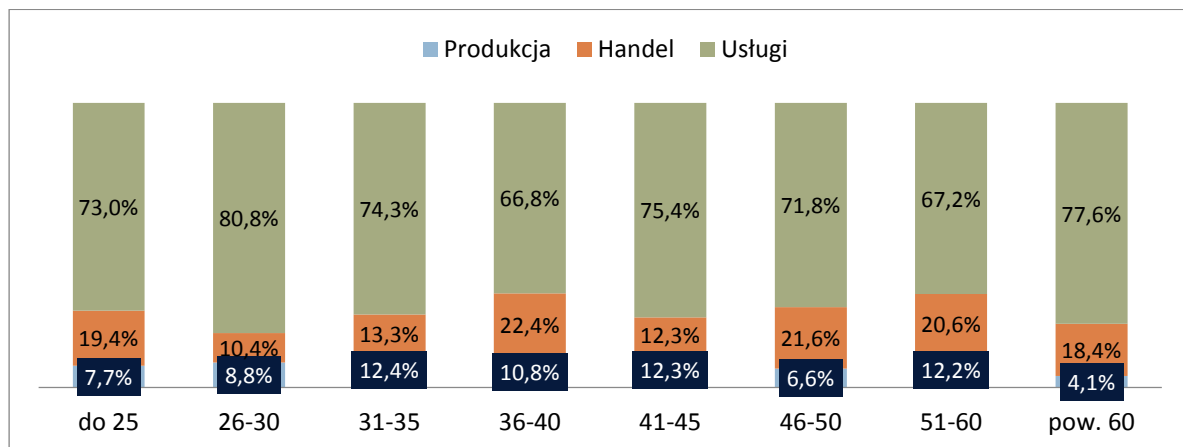
Wykres 8. Dominujący profil firmy a wykształcenie

$\chi^2=142,07$, $df=4$, $p<0,001$; V-Kramera=0,178

Nowopowstałe przedsiębiorstwa o profilu usługowym najczęściej uruchamiane były przez osoby młode (26-30 lat). Firmy handlowe były najliczniejsze wśród przedsiębiorców w średnim wieku (36-40 lat), a firmy produkcyjne w grupach wiekowych: 31-35 lat oraz 51-60 lat.

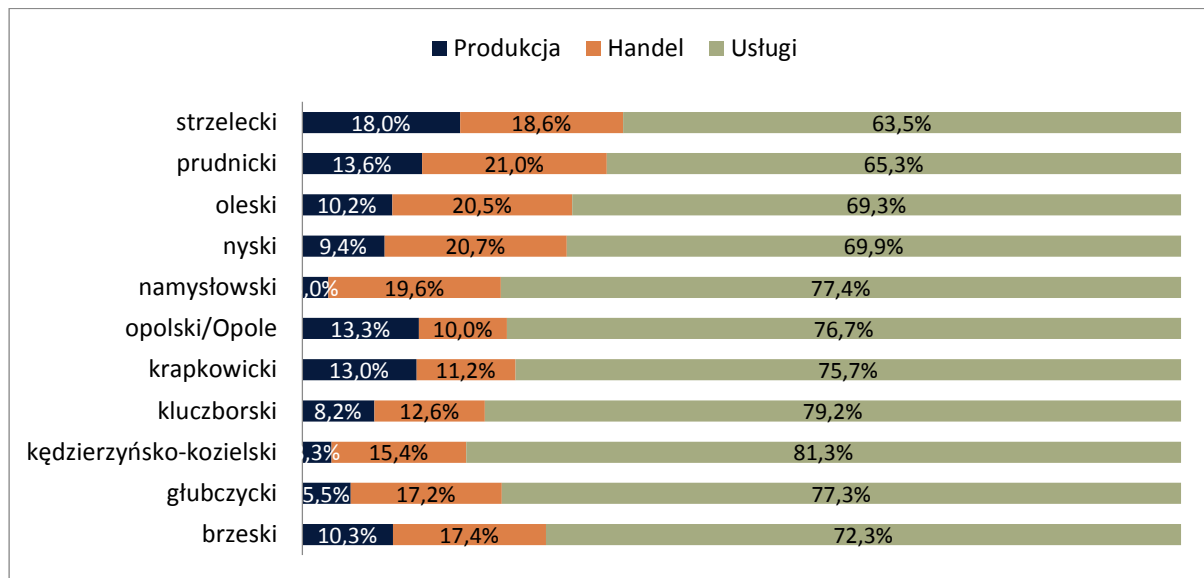
Wykres 9. Dominujący profil firmy a wiek badanych

$\chi^2=48,8$, $df=14$, $p<0,001$; V-Kramera=0,15

Najwięcej, relatywnie, firm usługowych powstało w powiecie kędzierzyńsko-kozielskim (81,3%), a najmniej – w powiecie strzeleckim (63,5%). Firmy handlowe najczęściej zakładano w powiatach: prudnickim (21,6%), oleskim (20,5%) i nyskim (20,7%), a najrzadziej w powiecie opolskim (10%). Z kolei firmy produkcyjne były najczęstsze w powiecie strzeleckim (18%), a najrzadsze – w powiecie kędzierzyńsko-kozielskim (3,3%).

Wykres 10. Dominujący profil firmy a powiat

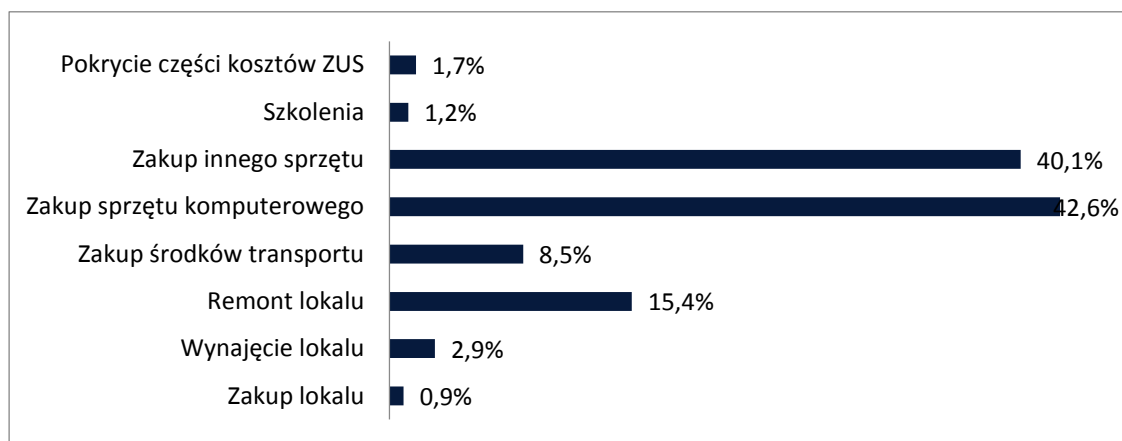

$\chi^2=76,08$, $df=20$, $p<0,001$; V-Kramera=0,18

3.3. PRZEDMIOT DOFINANSOWANIA

Przedmiotem dofinansowania oferowanego nowopowstałym firmom były przede wszystkim: zakup sprzętu komputerowego (42,6%) i innego sprzętu (40,1%). Liczne firmy uzyskały również pomoc finansową na: remont lokalu (15,4%) oraz zakup środków transportu.

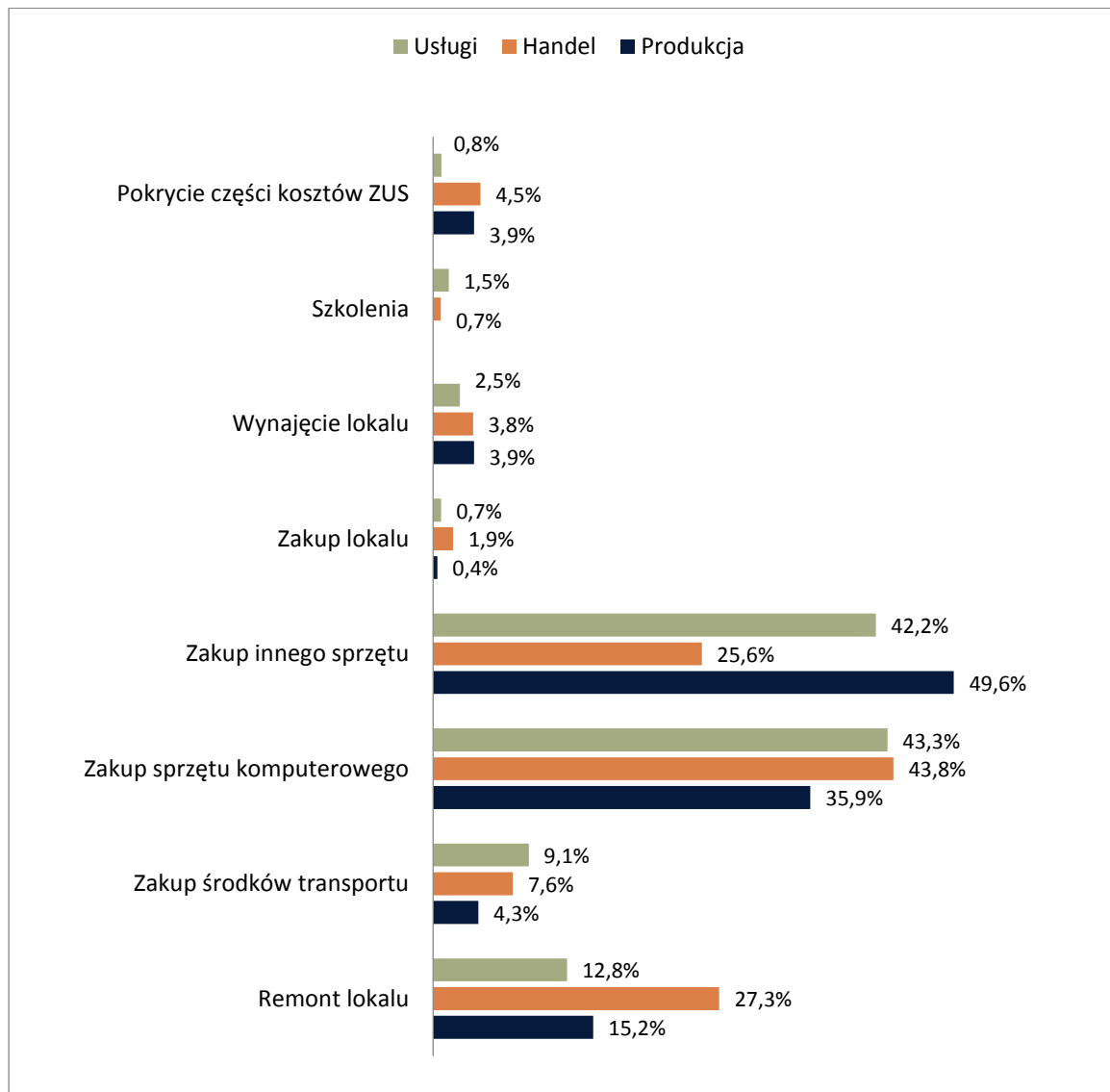
Wykres 11. Przedmiot dofinansowania

*Wielokrotne odpowiedzi

Dofinansowanie na zakup najczęściej otrzymały firmy usługowe i handlowe (43%), a dofinansowanie na inny sprzęt – firmy produkcyjne (49,6%).

Wykres 12. Przedmiot dofinansowania a profil firmy

$\chi^2=168,16$, $df=16$, $p<0,001$; $V\text{-Kramera}=0,27$

*Wielokrotne odpowiedzi

Dofinansowanie na remont lokalu najczęściej otrzymały firmy z powiatów kędzierzyńsko-kozielskiego (12%) i brzeskiego (10,9%). Pomoc finansową w zakupie środków transportu otrzymały przede wszystkim podmioty z powiatu kluczborskiego (18,8%). Zakup innego sprzętu firmy z powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego (49%) a dofinansowanie na szkolenia – przedsiębiorcy z powiatu głubczyckiego (4,3%).

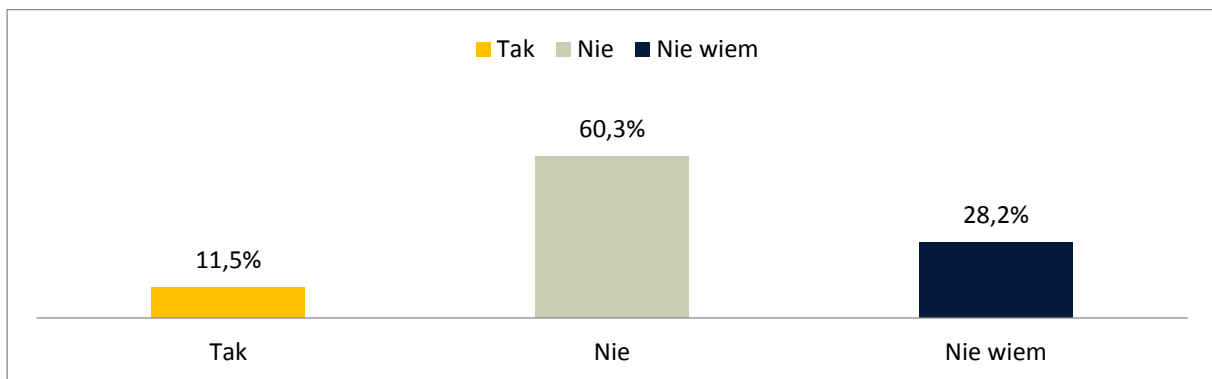
Tabela 6. Przedmiot dofinansowania a powiat

Powiat	brzeski	głubczycki	kędzierzyński-kozielski	kluczborski	krapkowicki	opolski/Opole	namyślski	nyski	olecki	prudnicki	strzelecki
Remont lokalu	10,9	11,7	12,0	3,9	14,2	15,8	8,9	33,4	27,5	8,0	11,4
Zakup środków transportu	9,4	12,3	5,8	18,8	10,1	9,0	9,5	6,7	4,1	4,0	4,8
Zakup sprzętu komputerowego	43,1	46,6	36,5	44,0	49,7	48,4	44,6	34,1	31,6	49,4	45,5
Zakup innego sprzętu	41,6	36,2	49,0	38,2	42,6	32,6	41,1	38,8	43,4	41,5	41,3
Zakup lokalu	0,9	0,6	2,9			2,8				0,6	
Wynajęcie lokalu	2,1	3,1	3,3	2,9	5,9	3,8	2,4	0,3	3,7	2,3	3,0
Szkolenia	1,2	4,3		2,4	1,2	1,0	2,4	0,3	0,4	0,0	1,8
Pokrycie części kosztów ZUS	2,4	1,8	3,3	1,4	0,6	1,0	0,6	1,3		1,1	6,0

$\chi^2=369,29$, $df=80$, $p<0,001$; V-Kramera=0,52

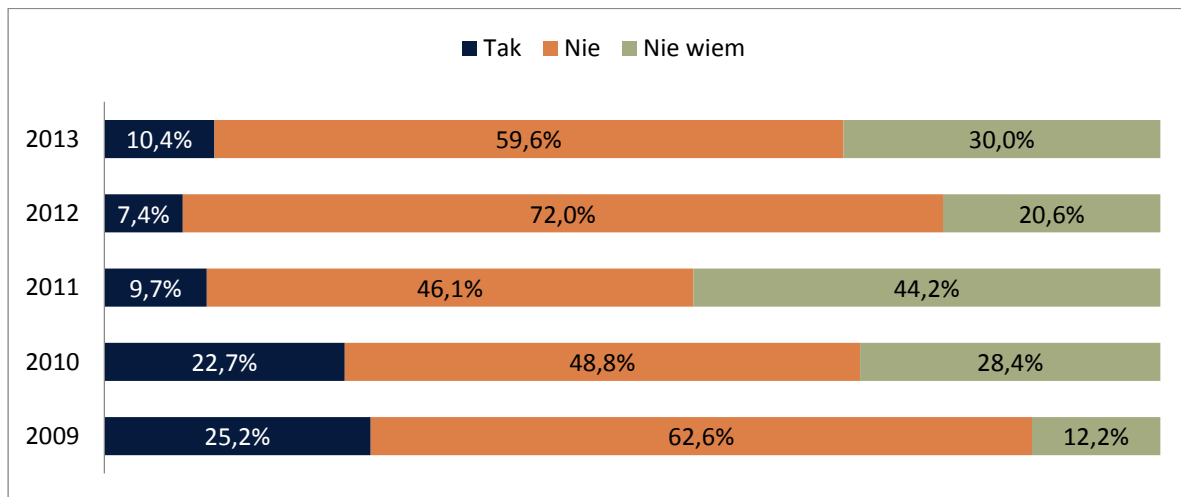
Dofinansowanie pełniło zasadniczą rolę w decyzji przedsiębiorców dotyczącej założenia firmy. Bez niego aż 60% badanych nie zdecydowałoby się na taki krok.

Wykres 13. Czy bez dofinansowania założyłby Pan firmę

Relatywnie mniejszą rolę wsparcie finansowe pełniło w 2 pierwszych latach funkcjonowania projektów. W tym okresie co piąty przedsiębiorca skłonny był rozpocząć działalność gospodarczą bez takiego wsparcia. Począwszy od roku 2011, wskaźnik takich osób wyraźnie się zmniejszył. Od tego czasu jedynie co dziesiąta firma powstałaby bez względu na dofinansowanie lub jego brak.

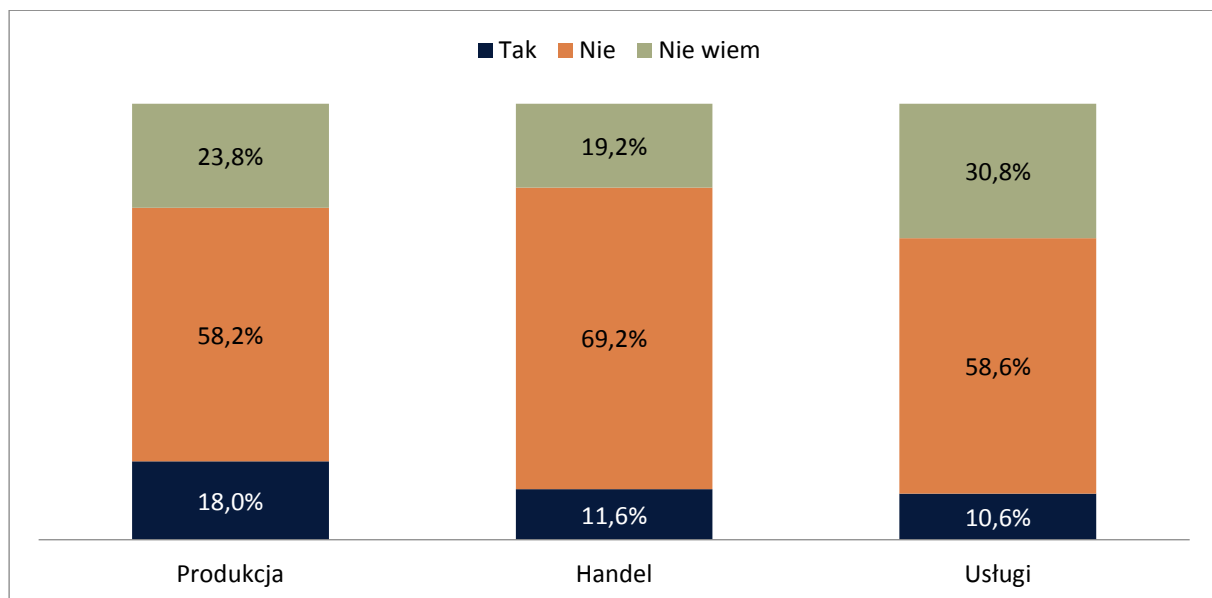
Wykres 14. Czy bez dofinansowania założyłby Pan firmę a rok otrzymania wsparcia

$\chi^2=110,25$, $df=8$, $p<0,001$; V-Kramera=0,20

Największą rolę w decyzji o założeniu firmy wsparcie finansowe pełniło w przypadku firm handlowych, bo aż 69,2% z nich nie powstałoby bez takiego wsparcia. Powstałoby tylko co piąta firma produkcyjna i jedna na dziesięć firm handlowych i usługowych.

Wykres 15. Czy bez dofinansowania założyłby Pan firmę a profil firmy

$\chi^2=35,94$ $df=4$, $p<0,001$; V-Kramera=0,12

3.4. KONDYCJA FIRM

Spośród przedsiębiorstw, na jakich założenie właściciele otrzymali dofinansowanie obecnie funkcjonuje 85,5%.

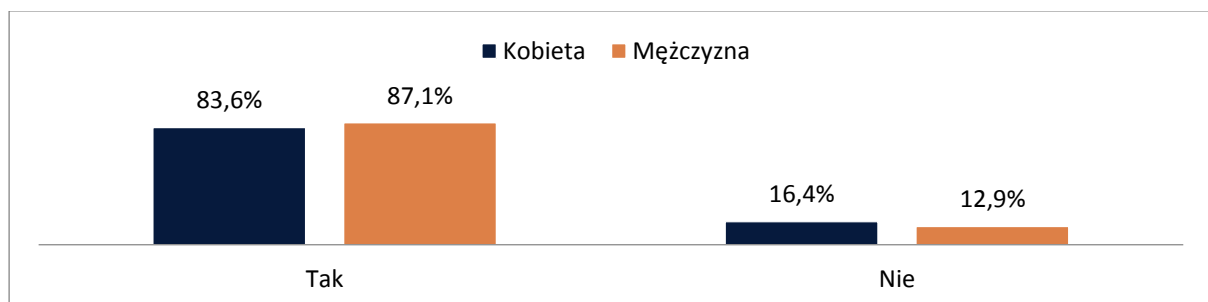
Wykres 16. Czy w chwili obecnej kontynuuje Pan/i działalność , na jaką otrzymał/a Pan/i dofinansowanie

Po wyłączeniu z analizy firm, które powstały w 2013r. wskaźnik przeżywalności spadł do 68,1%.

Biorąc pod uwagę łączną liczbę nowopowstałych firm równą 5648 przy zastosowaniu estymacji przedziałowej można oszacować, że w momencie badania nadal działało od 4746 do tych 4855 firm³.

Kontynuowanie (lub nie) działalności gospodarczej, na której uruchomienie badani otrzymali dotację, koreluje statystycznie z: płcią badanych, wiekiem, powiatem zamieszkania i rokiem otrzymania dotacji.

Nieznacznie rzadziej działalność tę kontynuują kobiety (83,6%) niż mężczyźni (87,1%)⁴.

Wykres 17. Kontynuowanie działalności gospodarczej a płeć

$\chi^2=6,25$, $df=21$, $p<0,05$; V-Kramera=0,05

Zdecydowanie częściej swoje firmy utrzymali najmłodszy przedsiębiorcy (do 25 roku życia) – 93,1%⁵. Co ciekawe, najrzadziej dokonali tego przedsiębiorcy z kolejnego przedziału wiekowego (26-30 lat) – 82,7%⁶.

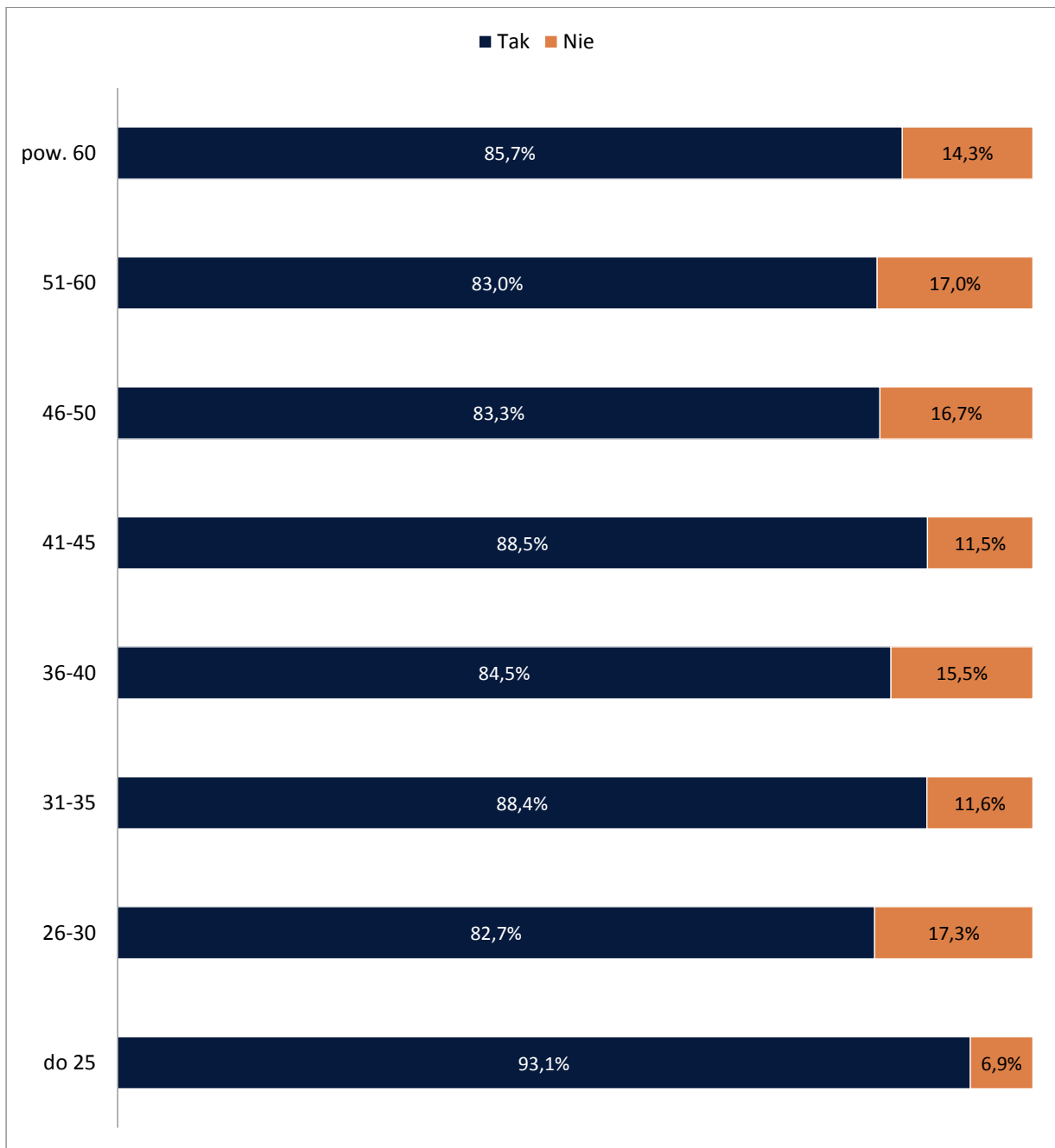
³ Zastosowano estymację przedziałową dla wskaźnika struktury. Półprzedział ufności to 99%.

⁴ Po wyłączeniu z analizy dotacji udzielonych w 2013r. wskaźnik ten wynosił dla mężczyzn 71% a dla kobiet 64%, aneks, tabela 10a.

⁵ Po wyłączeniu z analizy dotacji udzielonych w 2013r. wskaźnik ten spadł do 75,6%. Ale w dalszym ciągu firmy osób najmłodszych były na 1 pozycji w randze przeżywalności. Tabela, aneks. Tabela 11a.

⁶ Na ostateczny poziom utrzymania firm przez osoby z tej grupy wiekowej wpłynął przede wszystkim niski odsetek osób w wieku 26-30 lat, które otrzymały dotację w 2009r. i nadal kontynuują działalność gospodarczą. Wynosi on jedynie 6,3%.

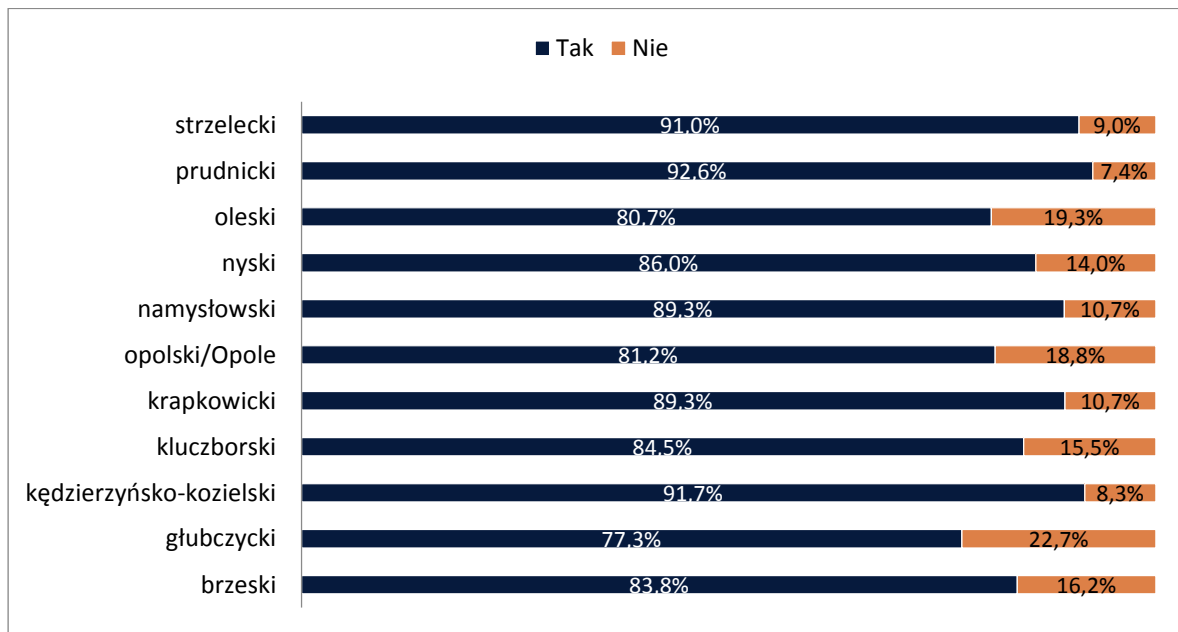
Wykres 18. Kontynuowanie działalności gospodarczej a wiek

$\chi^2=23,21$, $df=7$, $p<0,01$; V -Kramera=0,95

Najwięcej firm kontynuuje swoją działalność w powiatach prudnickim (92,6%), kędzierzyńsko-kozielskim (91,7%) i strzeleckim (91%). Z kolei najmniej utrzymało się na rynku przedsiębiorstw z powiatu głubczyckiego (77,4%).

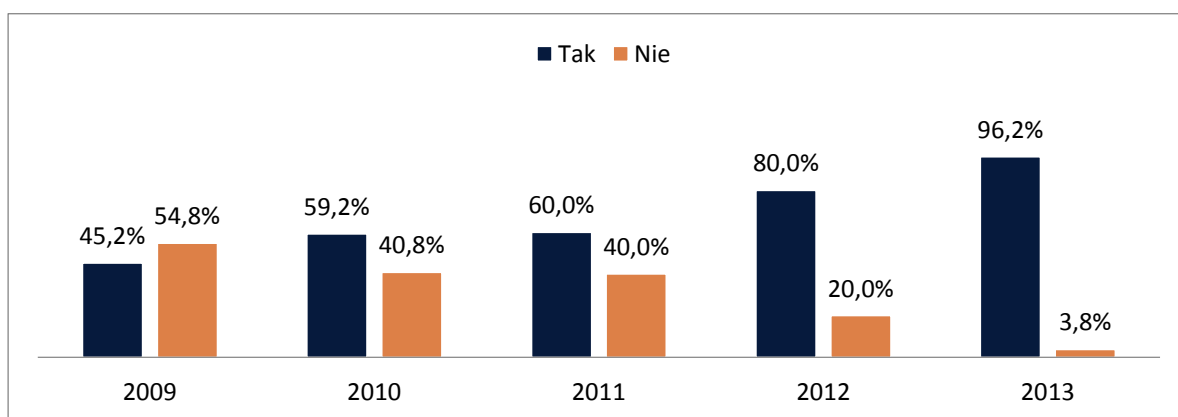
Wykres 19. Kontynuowanie działalności gospodarczej a powiat

$\chi^2=43,07$, $df=10$, $p<0,001$; V-Kramera=0,12

Czynnikiem, który najmocniej wpływa na fakt utrzymania się firm na rynku jest rok ich założenia. Zaobserwowano w tym względzie silną tendencję liniową⁷. Jedynie wśród przedsiębiorstw uruchomionych w 2009r. przeważają te, które nie kontynuują już swojej działalności (54,8%). Wśród przedsiębiorstw utworzonych w kolejnych latach wskaźnik ich przeżywalności stale wzrasta, by osiągnąć poziom 96,2% wśród firm założonych w 2013r.

Wykres 20. Kontynuowanie działalności gospodarczej a rok otrzymania dotacji

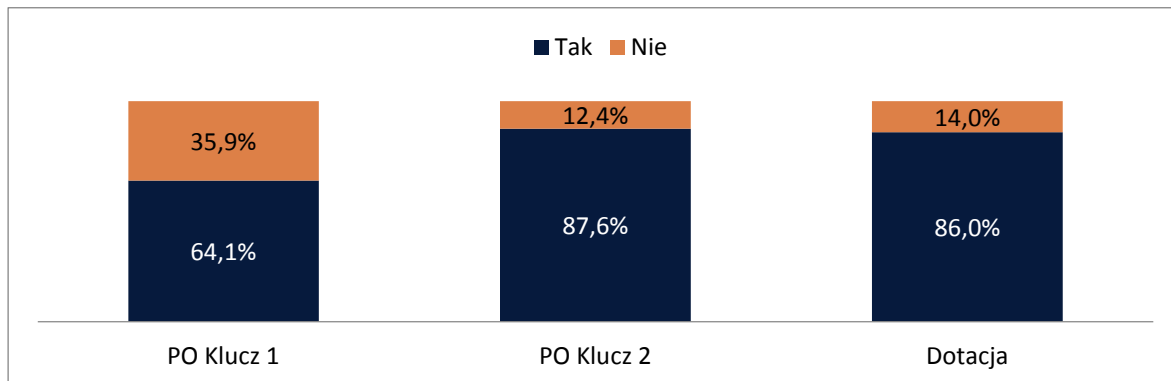

$\chi^2=515,52$, $df=4$, $p<0,001$; V-Kramera=0,45

⁷ Współczynnik korelacji ETA wyniósł 0,44, przy istotności $p<0,001$.

Kontynuowanie działalności jest również uzależnione od programu, który wspierał nowopowstałe firmy. Zdecydowanie niższe jest ono w przypadku PO Klucz 1 (35,9%), a wyższe w wypadku PO Klucz 2 i dotacji w ramach Funduszu Pracy⁸.

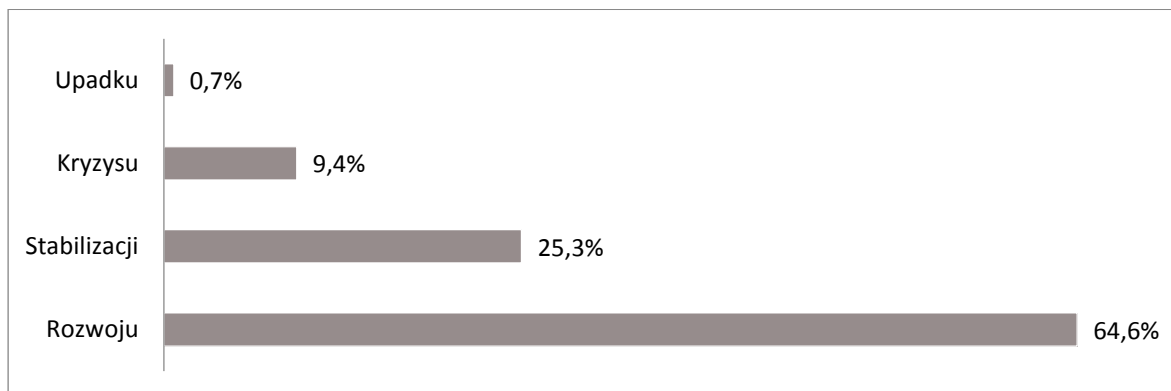
Wykres 21. Kontynuowanie działalności gospodarczej a program wsparcia

$\chi^2=30,347$, $df=2$, $p<0,001$; $V\text{-Kramera}=0,11$

Ponad $\frac{2}{3}$ badanych podmiotów gospodarczych znajduje się obecnie w fazie rozwoju. W fazie stabilizacji znajduje się co czwarta firma, w fazie kryzysu – co dziesiąta, natomiast co setna – w fazie upadku.

Wykres 22. Obecnie Pani/Pana firma znajduje się w okresie

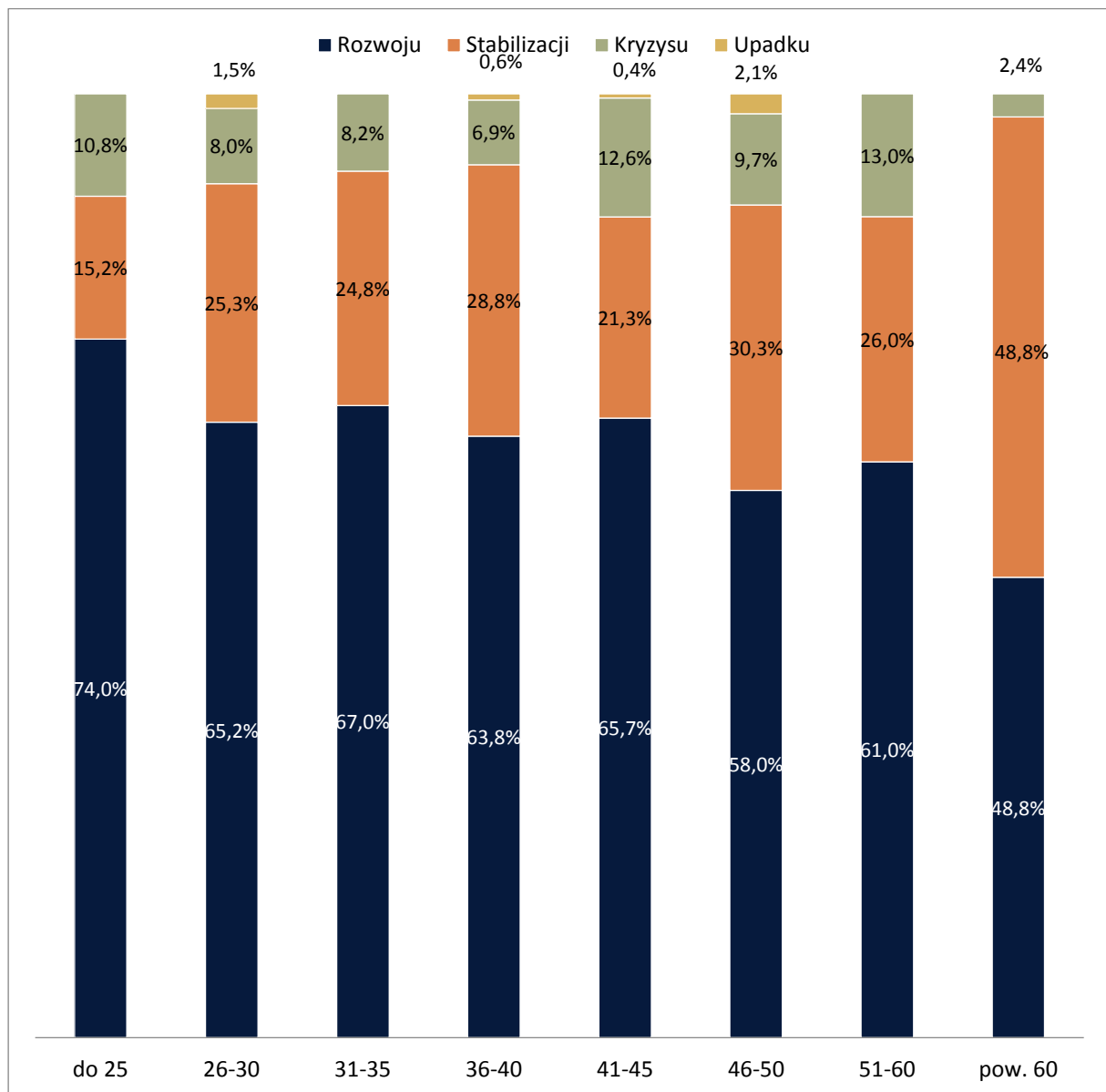

Subiektywna ocena sytuacji, jaką wyrazili właściciele firm jest powiązana statystycznie z: wiekiem respondentów, powiatem ich zamieszkiwania oraz rokiem, w którym otrzymali oni wsparcie. W fazie rozwoju najczęściej znajdują się firmy najmłodszej grupy respondentów (do 25 roku życia) – 70,4%. Z kolei stabilizację w największym odsetku

⁸ Wpłynął na to fakt, że większość firm z program PO klucz 1 powstała w 2010r, a firmy z pozostałych programów powstawały do końca okresu objętego badaniem, tj. do 2013r. Dłuższy okres od momentu otrzymania dotacji realnie zwiększa prawdopodobieństwo tego, że część firm nie utrzymuje się na rynku.

osiągnęły firmy osób najstarszych (pow. 60 lat) – niemal połowa badanych przedsiębiorstw.

Wykres 23. Kondycja firm a wiek właścicieli

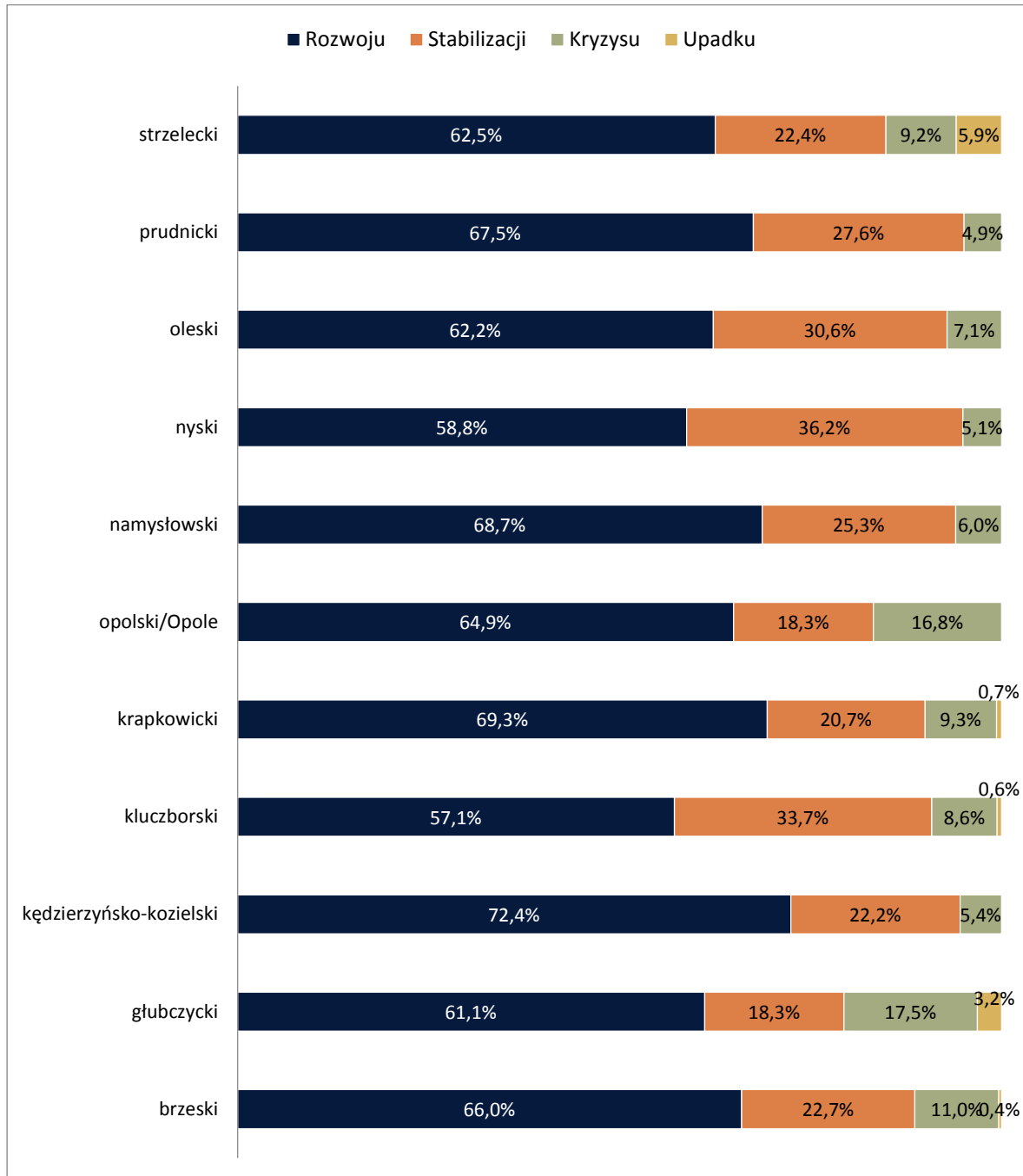

$\chi^2=61,01$, $df=21$, $p<0,001$; V-Kramera=0,17

Zróznicowanie zaobserwowano również w analizowanych powiatach zamieszkania respondentów. Najwyższy odsetek firm rozwijających się ma swoją siedzibę w powiecie kędzierzyńsko-kozielskim (72,4%). Z kolei firmy, które osiągnęły już stabilizację najczęściej występują w powiatach: nyskim (36%) i kluczborskim (33,7%). Najliczniejsze przedsiębiorstwa, które przeżywają fazę kryzysu pochodzą z powiatu głubczyckiego.

W tym powiecie zaobserwowano najtrudniejszą kondycję badanych firm. Upadające przedsiębiorstwa najczęściej występują w powiatach strzeleckim i głubczyckim.

Wykres 24. Kondycja firm a powiat

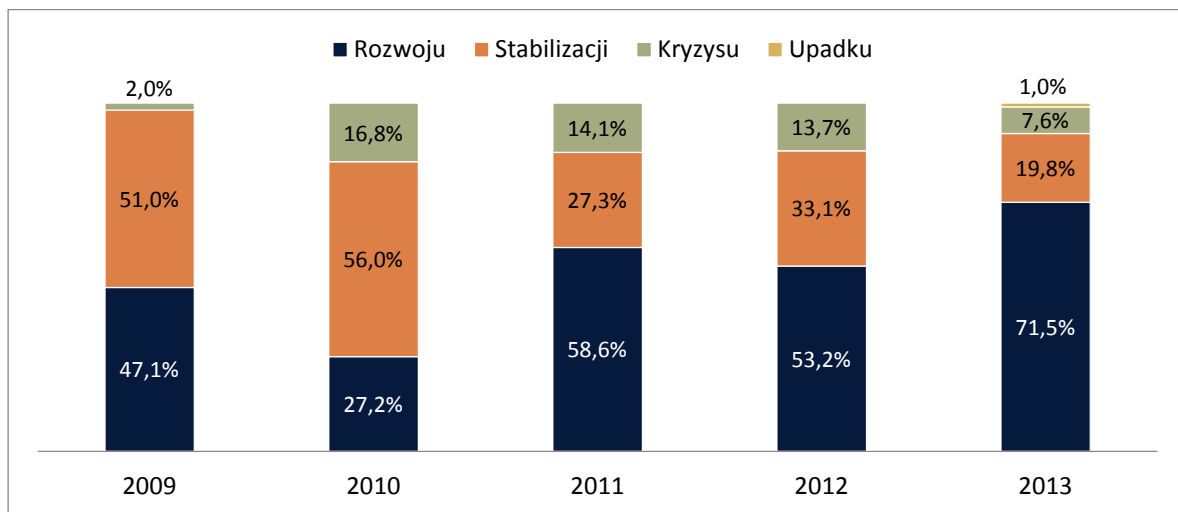

$\chi^2=158,39$, $df=20$, $p<0,001$; $V\text{-Kramera}=0,29$

W kontekście roku otrzymania dotacji zaobserwowano niestabilną sytuację firm najmłodszych (z 2013r.) i stabilną – przedsiębiorstw, które otrzymały dotację w latach

2009 i 2010. Firmy najmłodsze są w fazie rozwoju, ale zarazem tylko niektóre takie firmy i firmy najstarsze (z 2009r.) są obecnie w fazie upadku.

Wykres 25. Kondycja firm a rok otrzymania wsparcia

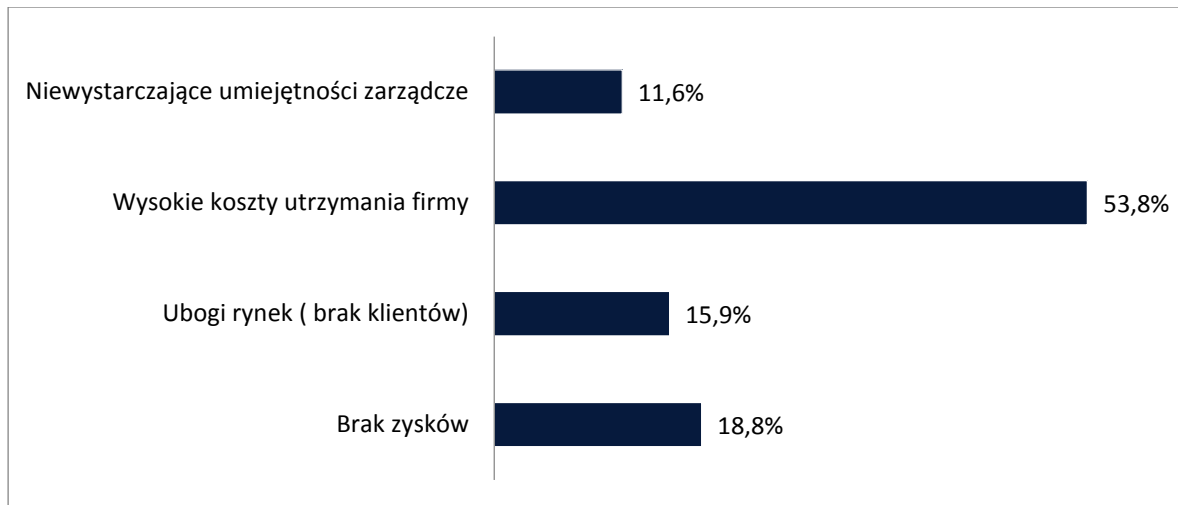

$\chi^2=168,57$, $df=12$, $p<0,001$; $V\text{-Kramera}=0,28$

3.5. DEKLAROWANE PRZYCZYNY ZAPRZESTANIA DZIAŁALNOŚCI PRZEZ NIEKTÓRE FIRMY

Przedsiębiorcom, którzy zaprzestali już działalności gospodarczej zadano dwa pytania. Pierwsze z nich dotyczyło przyczyn upadku ich firm. Najczęściej podawaną odpowiedzią były wysokie koszty utrzymania firmy (53,8%). Brak zysków był przyczyną zaprzestania działalności przez 18,8% zlikwidowanych przedsiębiorstw. Ubogi rynek spowodował upadek 15,9% firm, a jedyną przyczyną leżącą po stronie byłych przedsiębiorców, czyli niewystarczające umiejętności zarządcze została wskazana przez co dziesiątego badanego.

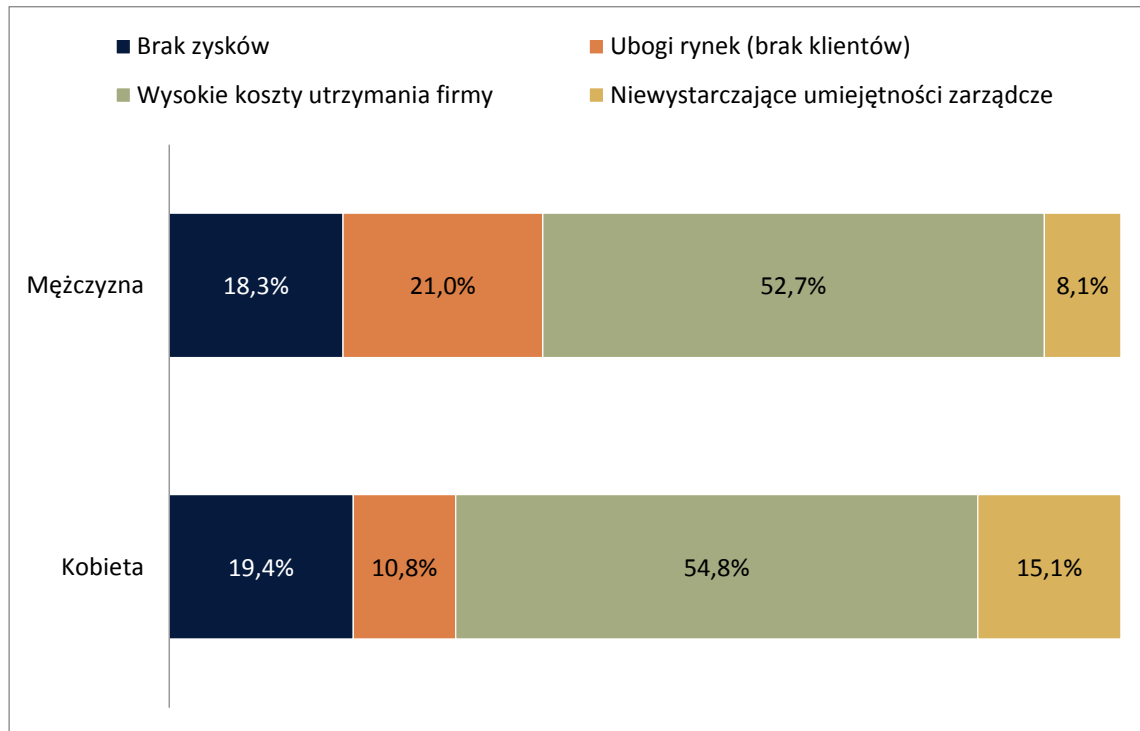
Tabela 7. Jeżeli nie kontynuuje Pan/i działalności gospodarczej, na jaką otrzymał/a Pan/i dofinansowanie, to co jest tego powodem

Przyczyny zaprzestania działalności gospodarczej przez niektórych przedsiębiorców korelują statystycznie: z płcią badanych, ich wiekiem i wykształceniem, powiatem oraz rokiem w jakim otrzymali oni wsparcie.

Kobiety częściej niż mężczyźni wskazywały na przyczynę w postaci braku umiejętności zarządczych (15,1%). Z kolei mężczyźni częściej od kobiet uważają, że przyczyną upadku ich firm jest ubogi rynek na ich produkty lub usługi (21%). Zasadniczą przyczyną, zarówno dla kobiet, jak i mężczyzn są wysokie koszty utrzymania firm.

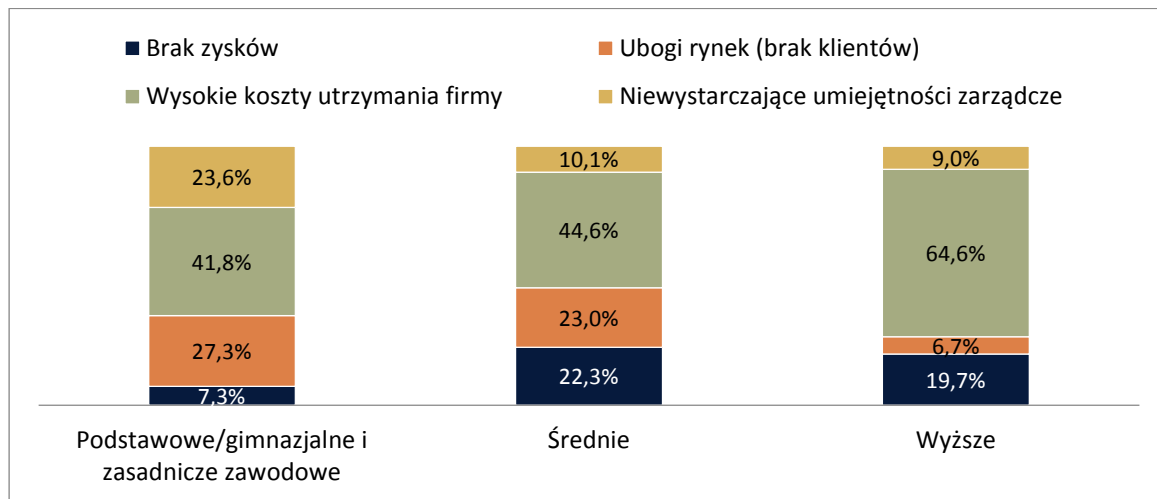
Wykres 26. Przyczyny zaprzestania działalności gospodarczej a płeć

$X^2=10,19$, $df=3$, $p<0,05$; $V\text{-Kramera}=0,17$

Ciekawa zależność wyniknęła z porównania zmiennej: przyczyny zaprzestania działalności gospodarczej oraz zmiennej – wykształcenie. Wraz ze wzrostem wykształcenia rosną odsetki wskazań dotyczących wysokich kosztów utrzymania, jako przyczyny zaprzestania działalności gospodarczej. Odwrotnie – wraz z jego spadkiem – wzrastają odsetki tych respondentów, którzy za przyczynę upadku swojej firmy uważają brak umiejętności zarządczych.

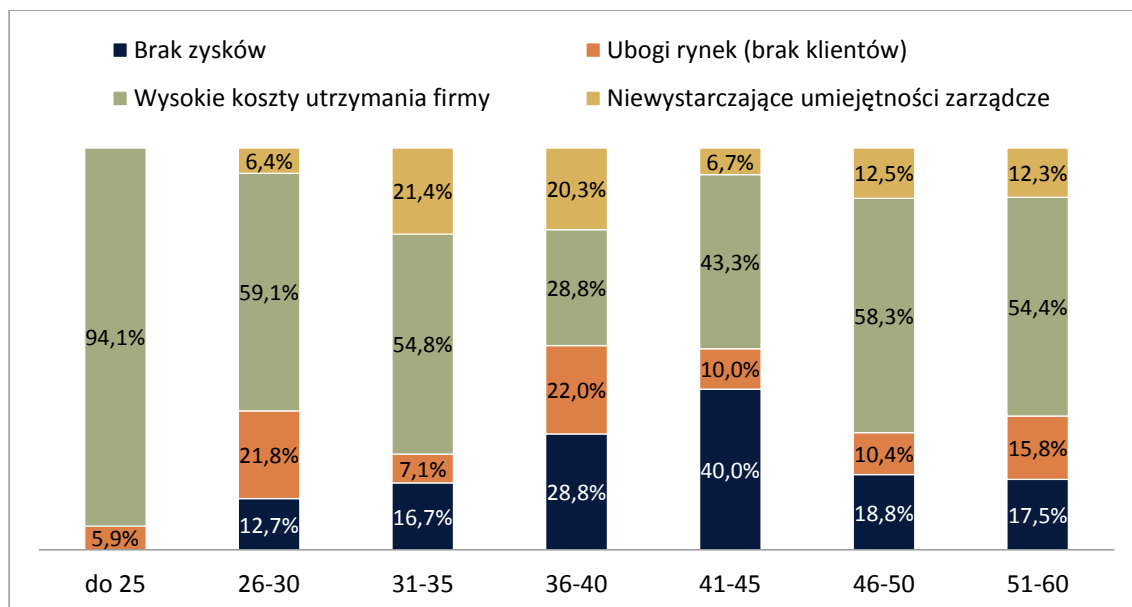
Wykres 27. Przyczyny zaprzestania działalności gospodarczej a wykształcenie

$X^2=38,95$, $df=6$, $p<0,001$; $V\text{-Kramera}=0,39$

Wysokie koszty utrzymania są przyczyną niemal wszystkich upadłości firm prowadzonych przez najmłodszą grupę przedsiębiorców (do 25 roku życia). Wskazało je aż 94% badanych w tej grupie wiekowej. Przyczynę w postaci braku zysków z prowadzonej działalności znacznie częściej wskazywały natomiast osoby w średnim wieku (36-45 lat). W grupie do 31 do 46 lat częściej wskazywano również niewystarczające umiejętności zarządcze. Potwierdził je co piąty respondent w tym wieku.

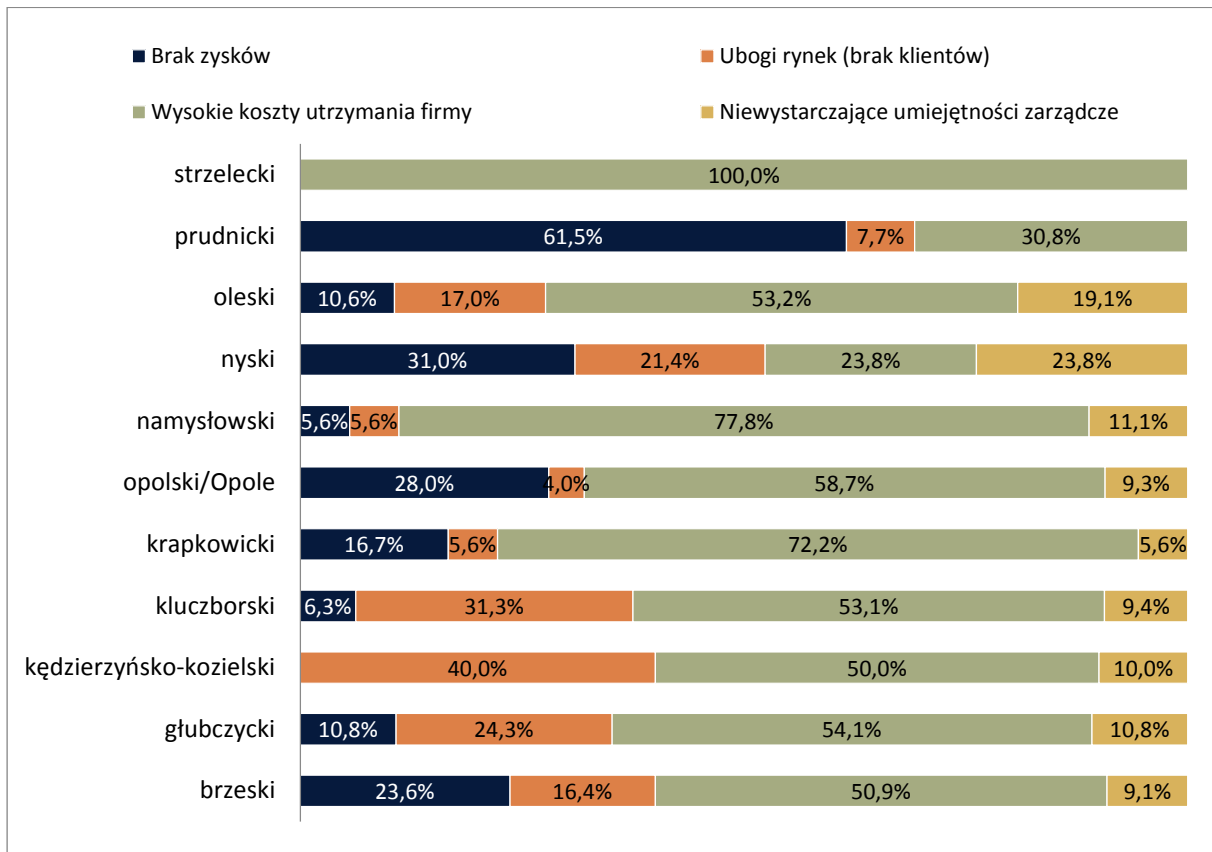
Wykres 28. Przyczyny zaprzestania działalności gospodarczej a wiek

$X^2=58,96$, $df=20$, $p<0,001$; $V\text{-Kramera}=0,39$

Wysokie koszty utrzymania firmy były jedyną przyczyną zaprzestania takiej działalności przez firmy powiatu strzeleckiego. Dominowały one także w pozostałych powiatach za wyjątkiem powiatów: prudnickiego i nyskiego. W tych dwóch ostatnich najczęstszą przyczyną zaprzestania działalności gospodarczej był brak zysków. Ubogi rynek wskazywano głównie w powiecie kędzierzyńsko-kozielskim (40%), a niewystarczające umiejętności zarządcze w powiecie nyskim (23,8%).

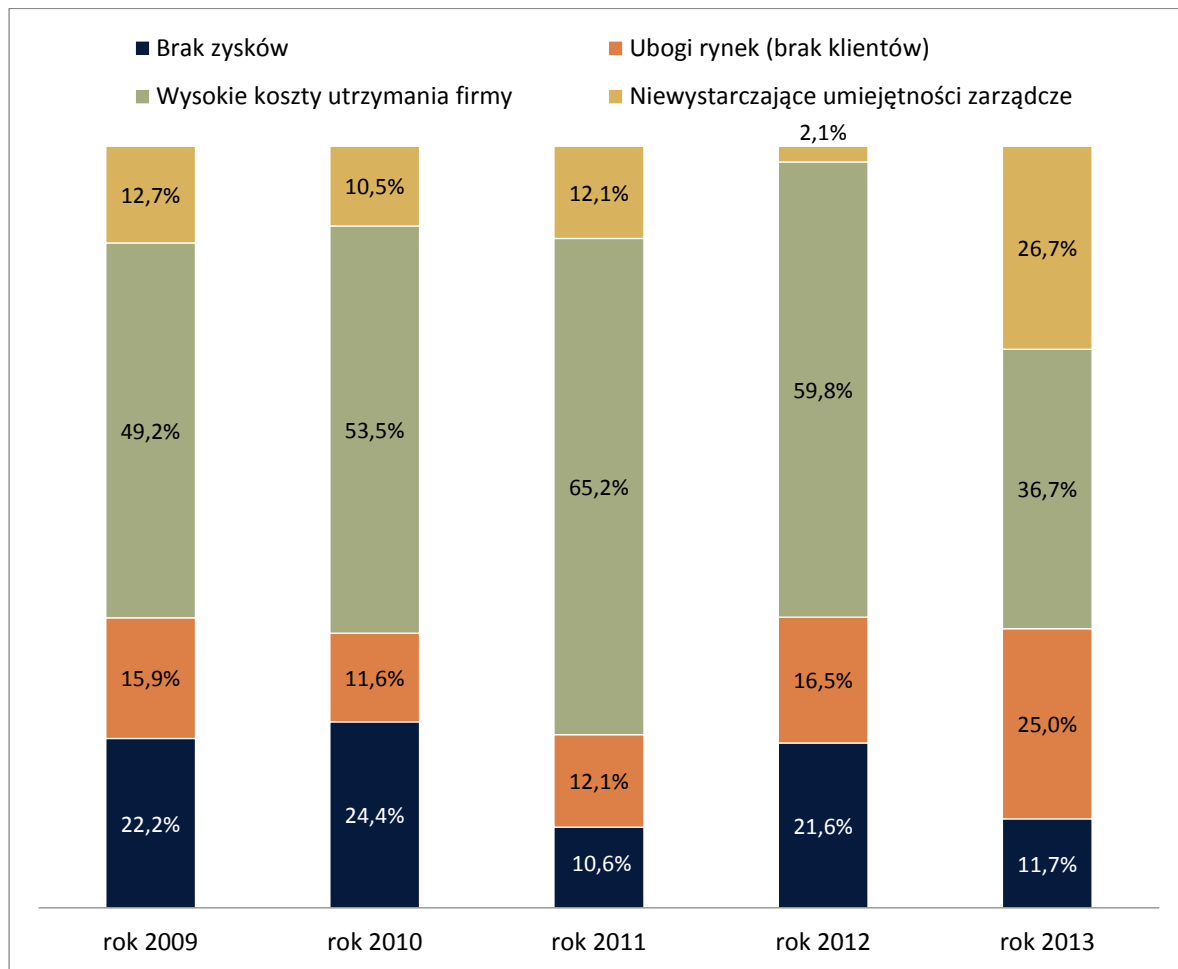
Wykres 29. Przyczyny zaprzestania działalności gospodarczej a powiat

$X^2=58,96$, $df=20$, $p<0,001$; V -Kramera=0,39

Niewystarczające umiejętności zarządcze i ubogi rynek klientów są częściej wskazywane jako przyczyna zaprzestania działalności gospodarczej przez przedsiębiorców z krótkim stażem (tzn. takich, którzy działalność rozpoczęli w 2013r.). Z kolei przedsiębiorcy z firm powstałych w 2009, 2010 i 2012r. częściej uzasadniali zaprzestanie działalności brakiem zysków.

Wykres 30. Przyczyny zaprzestania działalności gospodarczej a rok otrzymania wsparcia

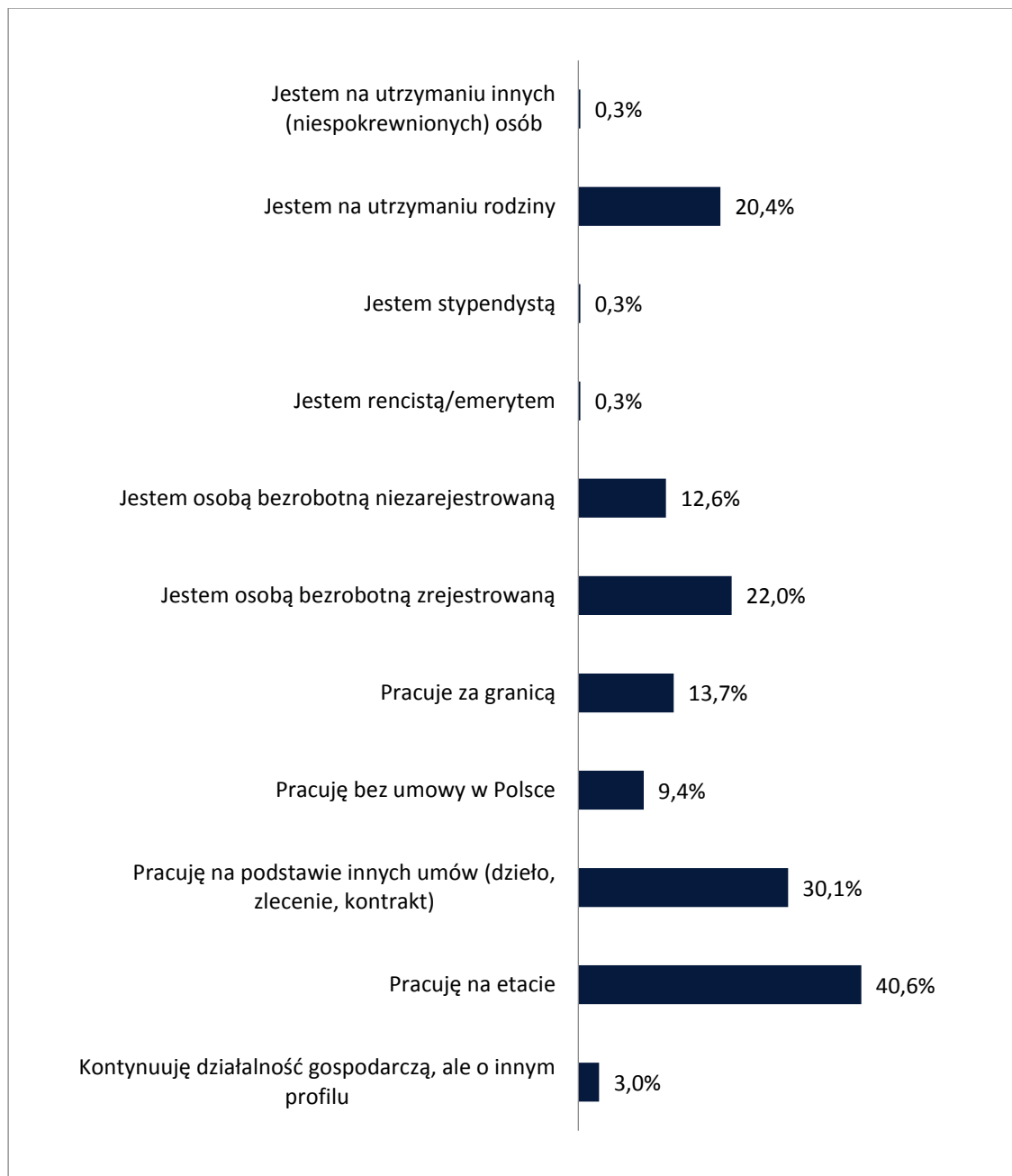

$X^2=36,37$, $df=12$, $p<0,001$; $V\text{-Kramera}=0,31$

Drugie z pytań, skierowane do przedsiębiorców, którzy zaprzestali już działalności gospodarczej, na jaką otrzymali dofinansowanie dotyczyło ich aktualnej sytuacji zawodowej.

Najliczniejsza grupa tych osób pracuje obecnie na etatach w innych firmach (40,6%). Na podstawie innych umów cywilno-prawnych (umowy o dzieło, umowy zlecenia) pracuje 30% z nich. Co piąta osoba, która zaprzestała działalności gospodarczej wskazała, że ma obecnie status osoby bezrobotnej. Tyle samo respondentów stwierdziło, że są oni obecnie na utrzymaniu rodziny. Za granicą pracuje obecnie 13,7% byłych właścicieli firm. Status bezrobotnego – niezarejestrowanego posiada 12,6%, a 9,4% pracuje bez umowy. Ponadto 3% badanych kontynuuje działalność gospodarczą, ale o innym profilu, a nieliczne osoby są rencistami lub stypendystami (po 0,3%).

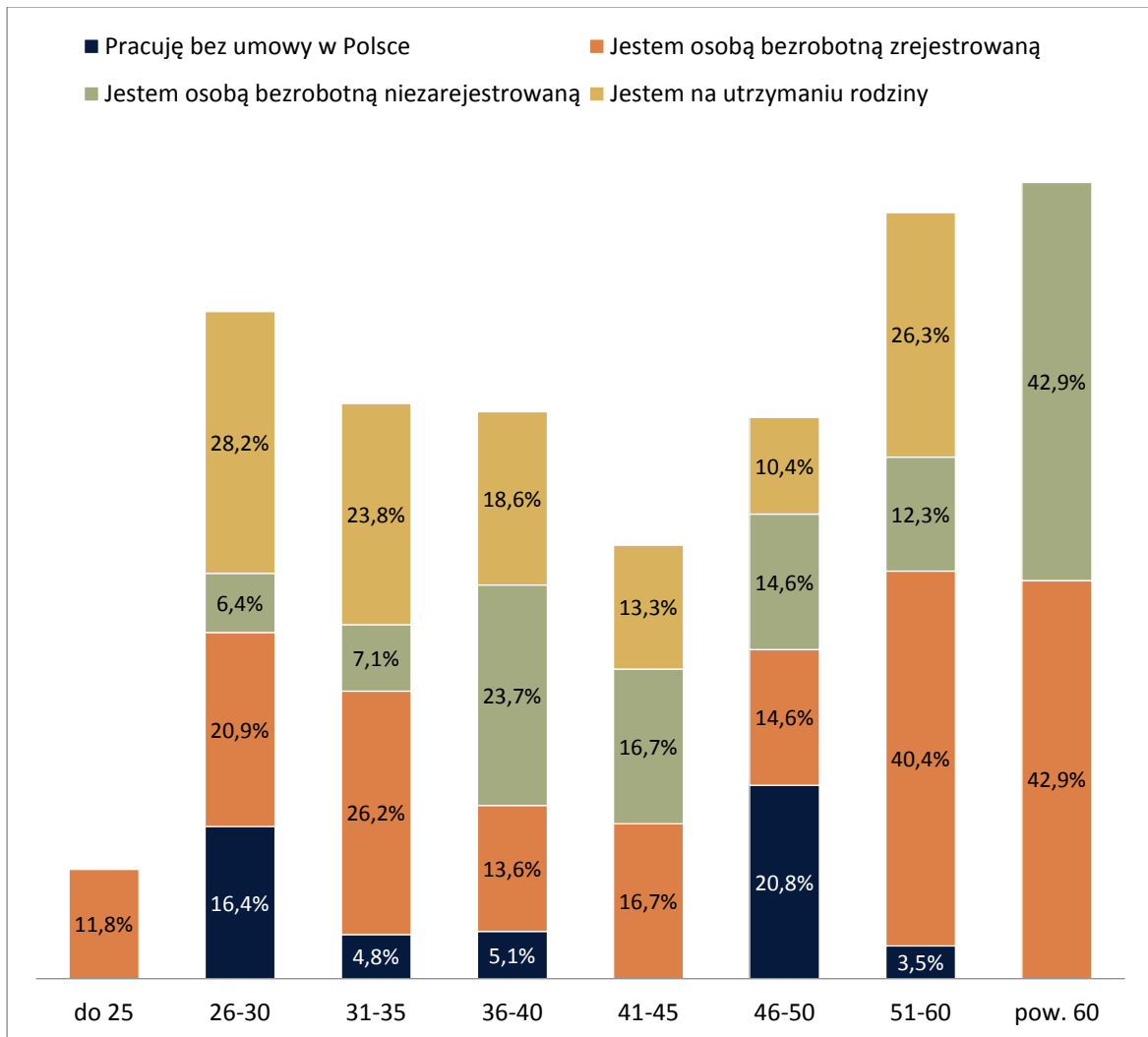
Wykres 31. Jeżeli nie kontynuuje Pan/i działalności gospodarczej, na jaką otrzymał/a Pan/i dofinansowanie, to jaka jest obecnie Pani/Pana sytuacja zawodowa

*Wielokrotne odpowiedzi

Osobami bezrobotnymi, zarówno zarejestrowanymi, jak i niezarejestrowanymi są wszyscy badani, którzy zaprzestali działalności gospodarczej w wieku pow. 60 lat, a także większość badanych w wieku 51-60 lat (52,7%), a bez umów najczęściej pracują byli przedsiębiorcy w grupie wiekowej 41-50 lat (28%).

Wykres 32. Jeżeli nie kontynuuje Pan/i działalności gospodarczej, na jaką otrzymał/a Pan/i dofinansowanie, to jaka jest obecnie Pani/Pana sytuacja zawodowa a wiek badanych⁹

*Uwzględniono wyłącznie korelacje istotne statystycznie.

*Wielokrotne odpowiedzi

Na etatach pracują najczęściej byli przedsiębiorcy z powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego (80,%). Na innych umowach cywilno-prawnych zatrudnieni są najczęściej respondenci z powiatów: strzeleckiego (46,7%) oraz krapkowickiego (38,9%). Osoby z tych powiatów także najczęściej pracują bez umów. Za granicą pracują przede wszystkim byli przedsiębiorcy z powiatów: kędzierzyńsko-kozielskiego (70%), a status osoby bezrobotnej najczęściej mają badani z powiatów brzeskiego (32,7%) i oleskiego (31,9%).

⁹ Korelacje są istotne na poziomie $p < 0,01$

Tabela 8. Jeżeli nie kontynuuje Pan/i działalności gospodarczej, na jaką otrzymał/a Pan/i dofinansowanie, to jaka jest obecnie Pani/Pana sytuacja zawodowa a powiat [%]

Status	Sytuacja zawodowa	brzeski	głubczycki	kędzierz- yńsko- leski	kluczborski	krapkowicki	opolski/ Opole	namyśłowski	nyski	oleski	prudnicki	strzelecki
Pracuję na etacie	Tak	25,5	59,5	80,0	28,1	16,7	53,3	27,8	42,9	29,8	23,1	46,7
	Nie	74,5	40,5	20,0	71,9	83,3	46,7	72,2	57,1	70,2	76,9	53,3
Pracuję na podstawie innych umów	Tak	27,3	27,0	15,0	43,8	66,7	29,3	38,9	9,5	14,9	23,1	100,0
	Nie	72,7	73,0	85,0	56,2	33,3	70,7	61,1	90,5	85,1	76,9	0,0
Pracuję bez umowy w Polsce	Tak	5,5	2,7		3,1	38,9	8,0		16,7	4,3	7,7	46,7
	Nie	94,5	97,3	100,0	96,9	61,1	92,0	100,0	83,3	95,7	92,3	53,3
Pracuje za granicą	Tak	12,7	10,8	70,0	12,5	11,1	16,0		4,8	6,4	15,4	6,7
	Nie	87,3	89,2	30,0	87,5	88,9	84,0	100,0	95,2	93,6	84,6	93,3
Jestem osobą bezrobotną zarejestrowaną	Tak	32,7	10,8	10,0	40,6	11,1	14,7	27,8	7,1	31,9	69,2	
	Nie	67,3	89,2	90,0	59,4	88,9	85,3	72,2	92,9	68,1	30,8	100,0

*Uwzględniono wyłącznie korelacje istotne statystycznie.

*Wielokrotne odpowiedzi

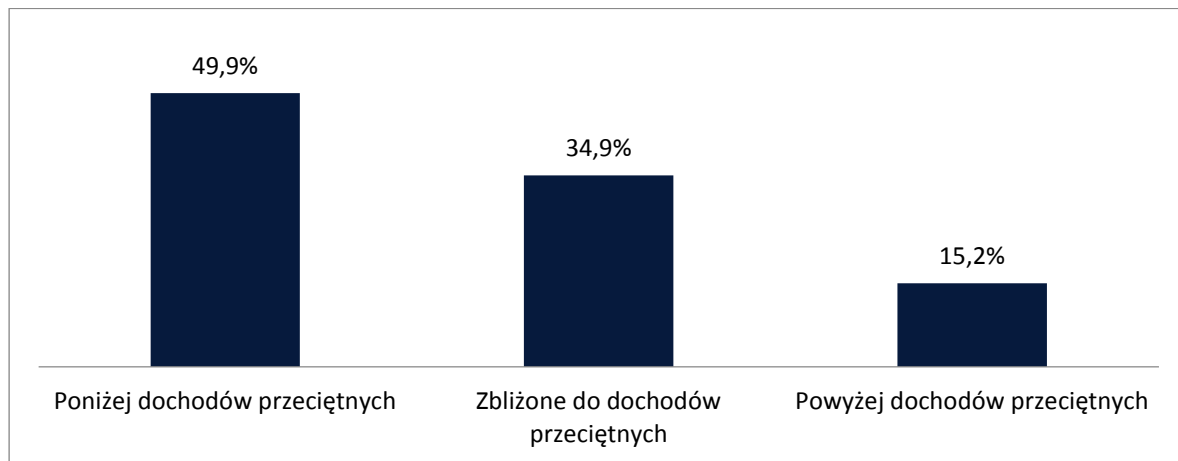
3.6. DOCHODY UZYSKIWANE Z TYTUŁU PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

W celu zdiagnozowania dochodów poproszono respondentów o odniesienie się do umownej kwoty 3650 zł brutto (ok. 3000 zł netto)¹⁰.

Niemal połowa badanych uzyskuje z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej dochody poniżej progu dochodów przeciętnych. Co trzeci z nich osiąga dochody przeciętne a 15,2% – dochody wyższe.

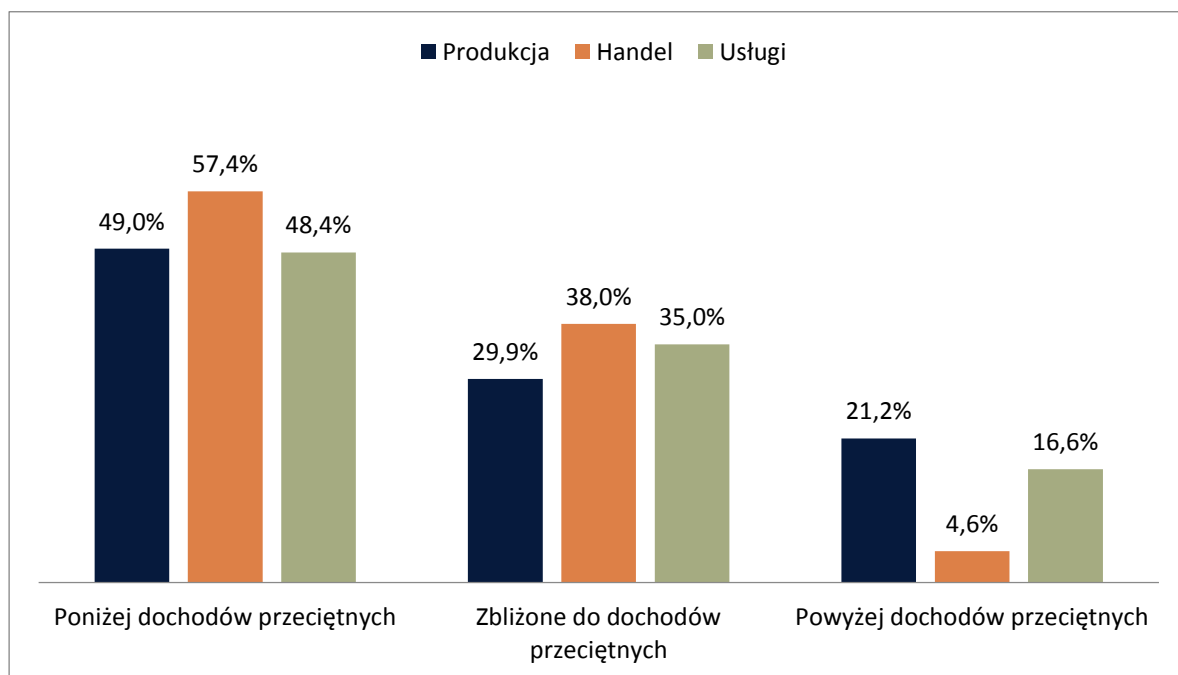
¹⁰ Przeciętne dochody miesięczne w gospodarce narodowej w czerwcu 2014r. wynoszą 3 650,06 zł brutto (tj., ok. 3000 zł netto).

Wykres 33. Dochody uzyskiwane z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej

Poniżej dochodów przeciętnych znajdują się najczęściej firmy usługowe (57,4%), a powyżej firmy produkcyjne (21,2%).

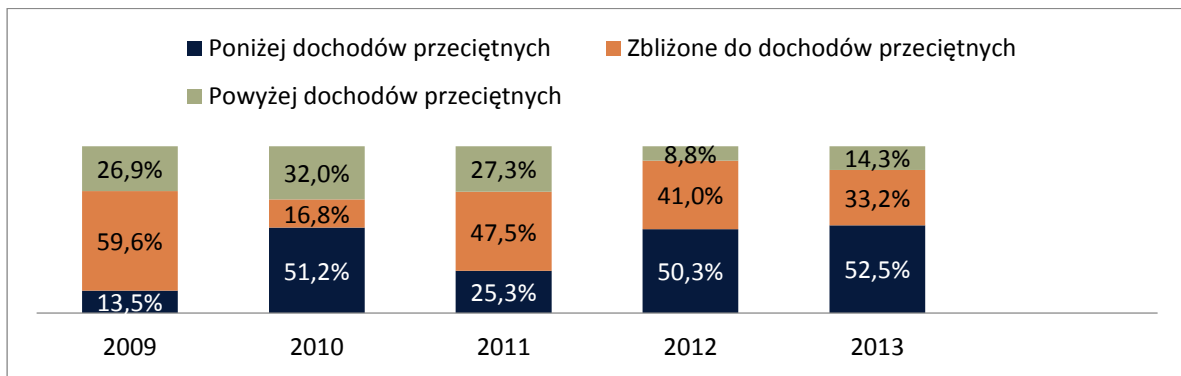
Wykres 34. Uzyskiwane dochody a profil firmy

$\chi^2=40,31$, $df=4$, $p<0,001$; $V\text{-Kramera}=0,13$

Najwyższe dochody osiągają firmy, które otrzymały dofinansowanie w pierwszym roku działania programów wsparcia nowopowstałych przedsiębiorstw tj. w 2009 oraz firmy, które uzyskały takie wsparcie w 2011r. Z kolei najniższe dochody osiągają przedsiębiorstwa założone w 2013r. (52,5%).

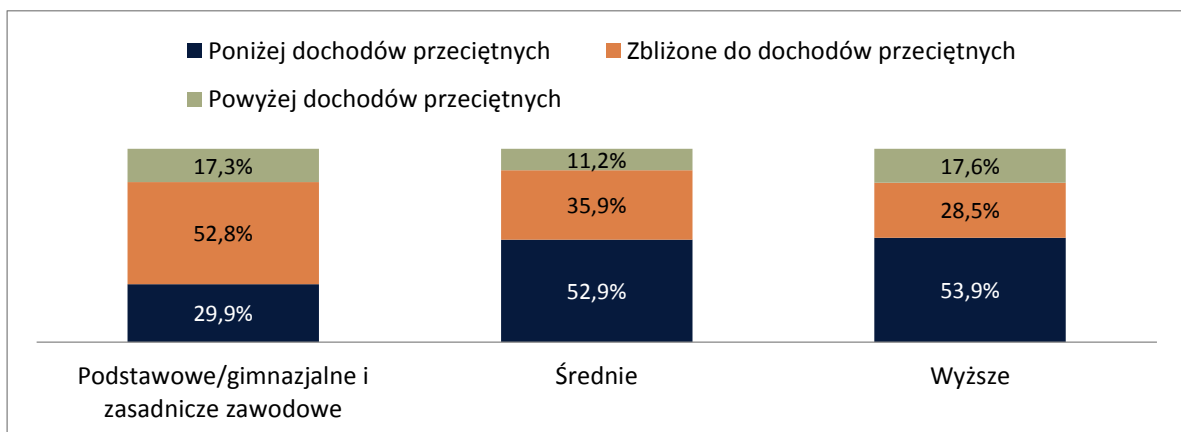
Wykres 35. Uzyskiwane dochody a rok otrzymania dotacji

$X^2=107,45$, $df=8$, $p<0,001$; $V\text{-Kramera}=0,22$

Warto zaznaczyć, że dochody firm osób z wykształceniem wyższym są tylko nieznacznie wyższe niż dochody, jakie osiągają przedsiębiorcy z wykształceniem średnim. W obydwu grupach niemal identyczny jest odsetek osób osiągających niższe niż przeciętne dochody wynikające z prowadzenia działalności gospodarczej. Dotyczy on ponad połowy przedsiębiorców w obydwu grupach.

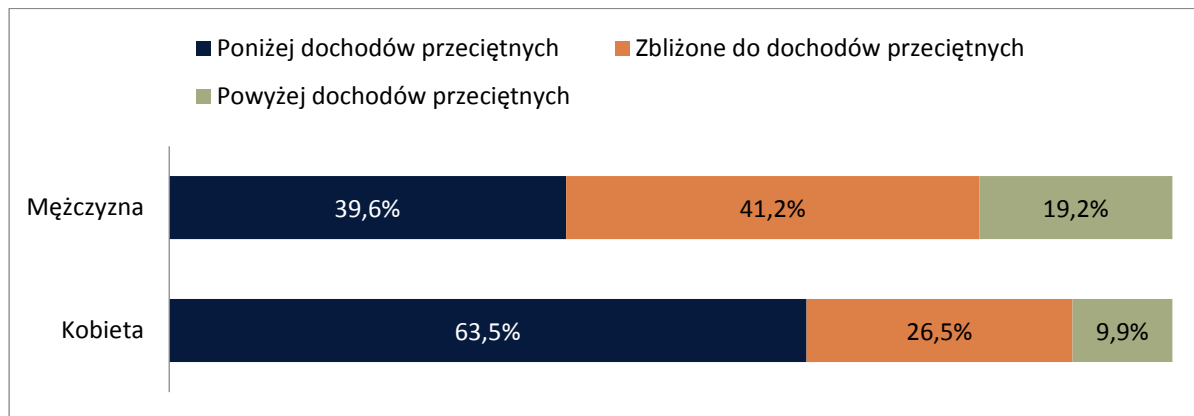
Wykres 36. Uzyskiwane dochody a wykształcenie

$X^2=88,79$, $df=4$, $p<0,001$; $V\text{-Kramera}=0,21$

Aż $\frac{2}{3}$ firm prowadzonych przez kobiety pozwala im osiągać dochody poniżej przeciętnych. Być może również własna działalność gospodarcza, podobnie jak prace świadczone na rzecz innych pracodawców w przypadku kobiet łączy się z niższymi wynagrodzeniami. Tezę tę należy zweryfikować w kolejnych badaniach.

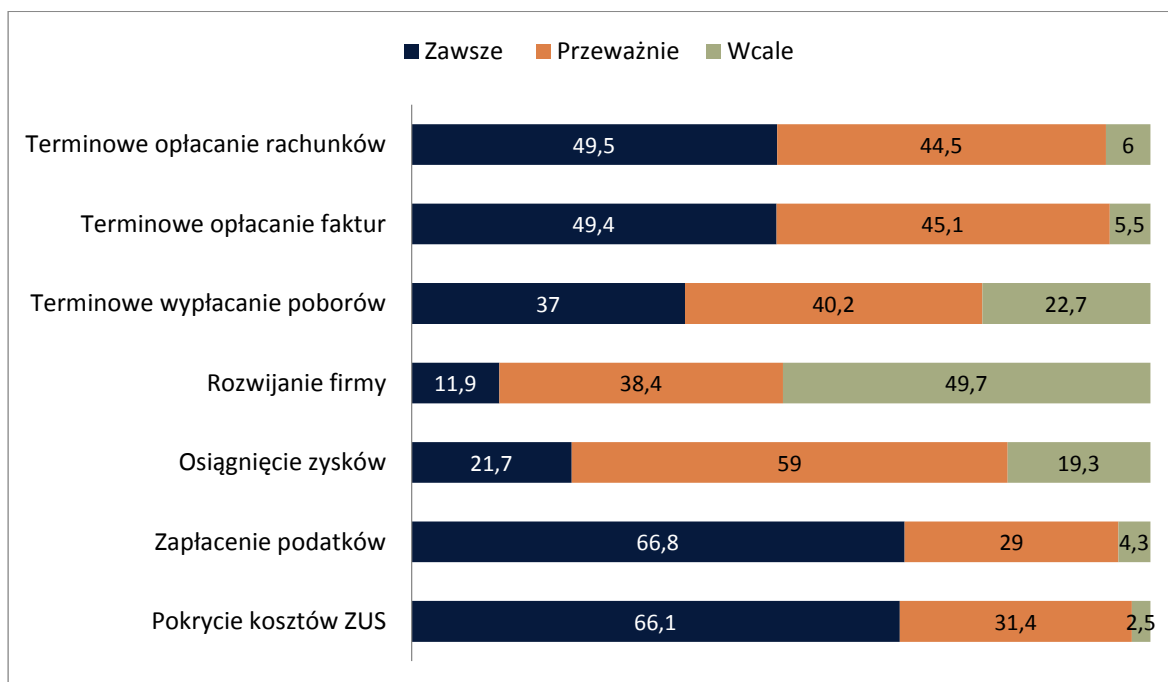
Wykres 37. Uzyskiwane dochody a płeć

$\chi^2=7125,71$, $df=2$, $p<0,001$; $V\text{-Kramera}=0,24$

Uzyskiwane dochody aż w połowie przypadków nie pozwalają na rozwijanie firm. Nie pozwalają również stale osiągać zysków. Pozwalają natomiast na regularne, terminowe opłacanie rachunków, faktur, podatków i składek ubezpieczenia społecznego¹¹.

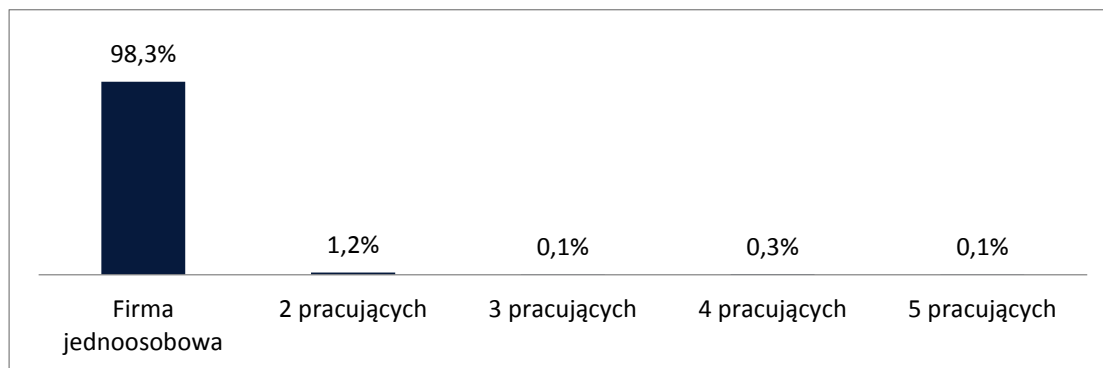
Wykres 38. Czy dochody miesięczne, jakie Pan/i uzyskuje z firmy pozwalają Pani/Panu na

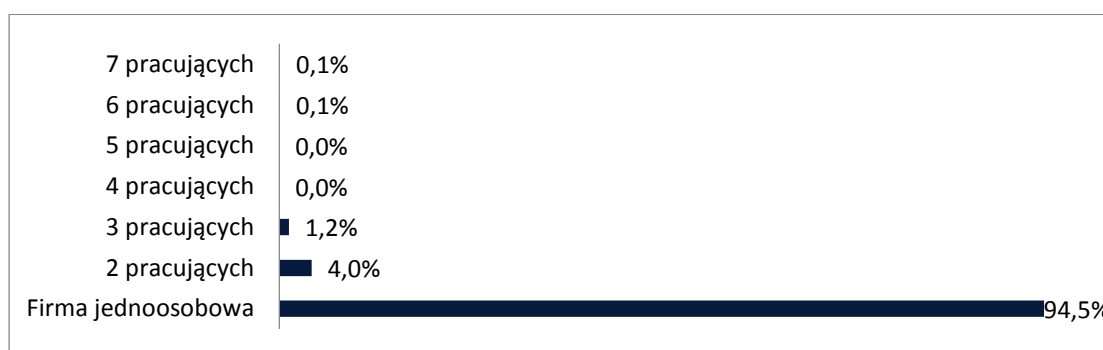
3.7. BILANS ZATRUDNIENIA

Badane przedsiębiorstwa, to w przeważającej mierze firmy jednoosobowe. W momencie rozpoczęcia działalności gospodarczej (otrzymania dofinansowania) było ich aż 98,3%.

¹¹ Pełne rozkłady częstości aneks tabela 4a-8a.

Wykres 39. Ile osób zatrudniała Pani/Pana firma w momencie uruchomienia działalności gospodarczej

Obecnie, w dalszym ciągu dominują firmy jednoosobowe (94,5%). Nieznacznie wzrosły jednak odsetki firm zatrudniających większą liczbę pracowników. Firm dwuosobowych jest obecnie 4% (wzrost o niemal 3 punkty procentowe). Z kolei firm, w jakich pracują 3 osoby jest obecnie 1,2% (wzrost o 1 punkt procentowy).

Wykres 40. Ile osób zatrudnia Pani/Pana firma obecnie

* Pytanie dotyczy osób nadal prowadzących działalność, na jaką otrzymali dofinansowanie.

W grupie przedsiębiorstw, które zakończyły już swoją działalność były wyłącznie firmy jednoosobowe.

3.8. PROGNOZY ZATRUDNIENIA

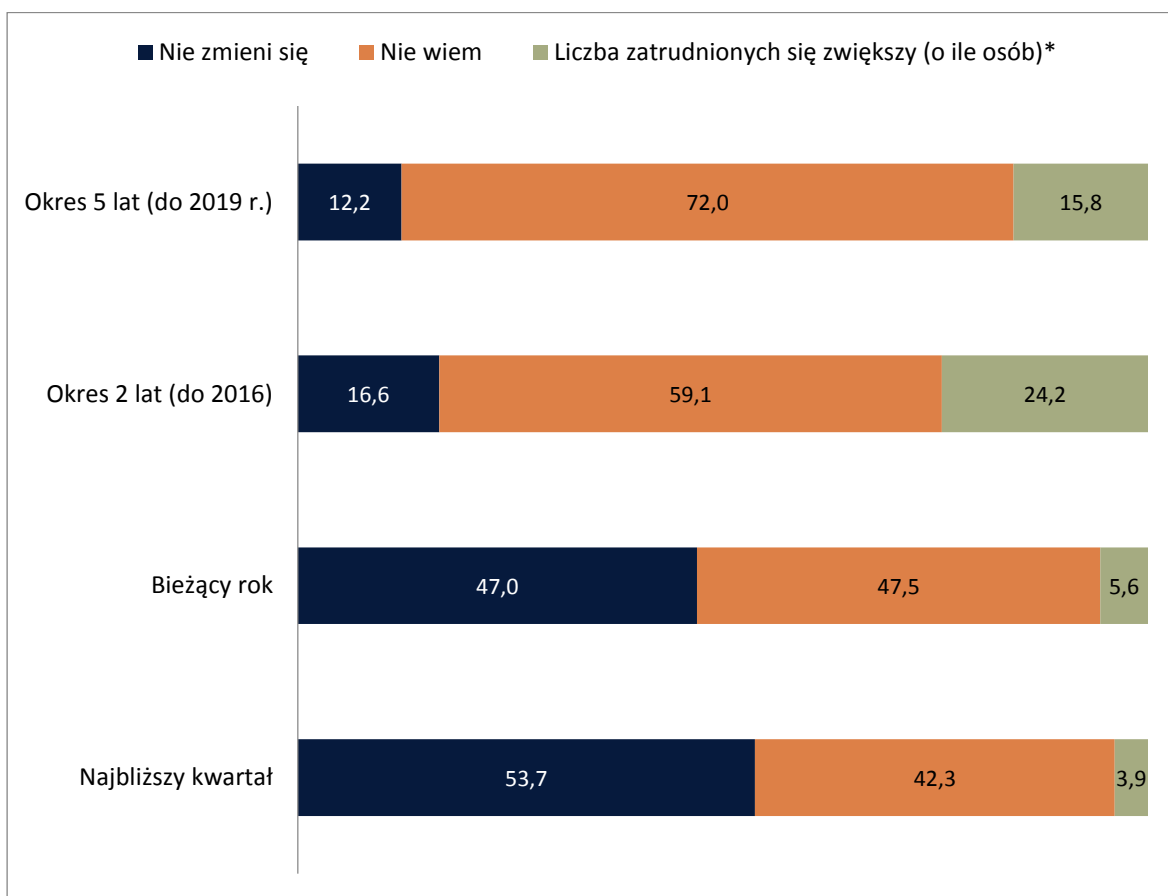
Kolejny blok, składający się z 4 pytań, dotyczył prognoz zatrudnienia. Respondentów poproszono o określenie, czy ich firmy zwiększą lub zmniejszą zatrudnienie w następujących okresach: w bieżącym roku, w najbliższym kwartale, w ciągu najbliższych 2 lat i w ciągu najbliższych 5 lat.

Badani, generalnie są ostrożni w swoich prognozach dotyczących krótkiego okresu, oraz są optymistycznie nastawieni co do prognoz poziomu zatrudnienia w ich firmach

w dłuższym okresie czasu. Warto przy tym podkreślić, że żaden z badanych przedsiębiorców nie zakłada zmniejszenia liczby pracowników swojej firm, w żadnym z prognozowanych okresów.

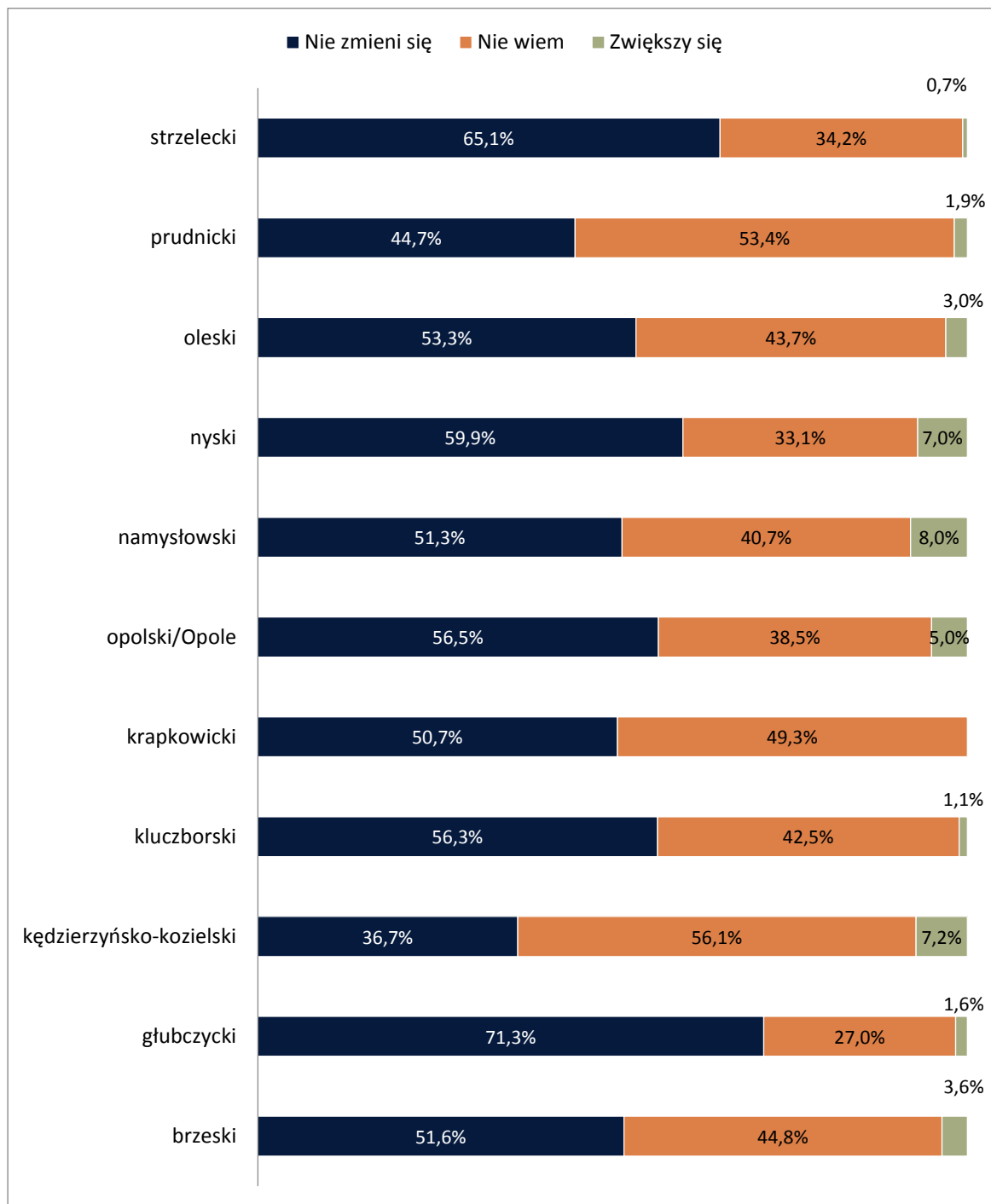
O tym, że liczba zatrudnionych w ich firmach wzrośnie jest przekonanych ponad połowa badanych (jeżeli chodzi o najbliższy kwartał) i niemal połowa (w okresie do końca bieżącego roku). Zwiększanie zatrudnienia prognozują 3,9% respondentów (w okresie najbliższego kwartału) aż do 24% w perspektywie 2 kolejnych lat i 15,8% w perspektywie 5 następnych lat.

Wykres 41. Prognozy zmian zatrudnienia w badanych firmach [%]

Zwiększenie się liczby pracowników w następnym kwartale przewidują najczęściej przedsiębiorcy z powiatów nyskiego (7,2%) i kędzierzyńsko-kozielskiego (7%). O tym, że w ciągu najbliższego kwartału liczba zatrudnionych w ich firmach się nie zmieni najczęściej są przekonani przedsiębiorcy z powiatu głubczyckiego (71,3%).

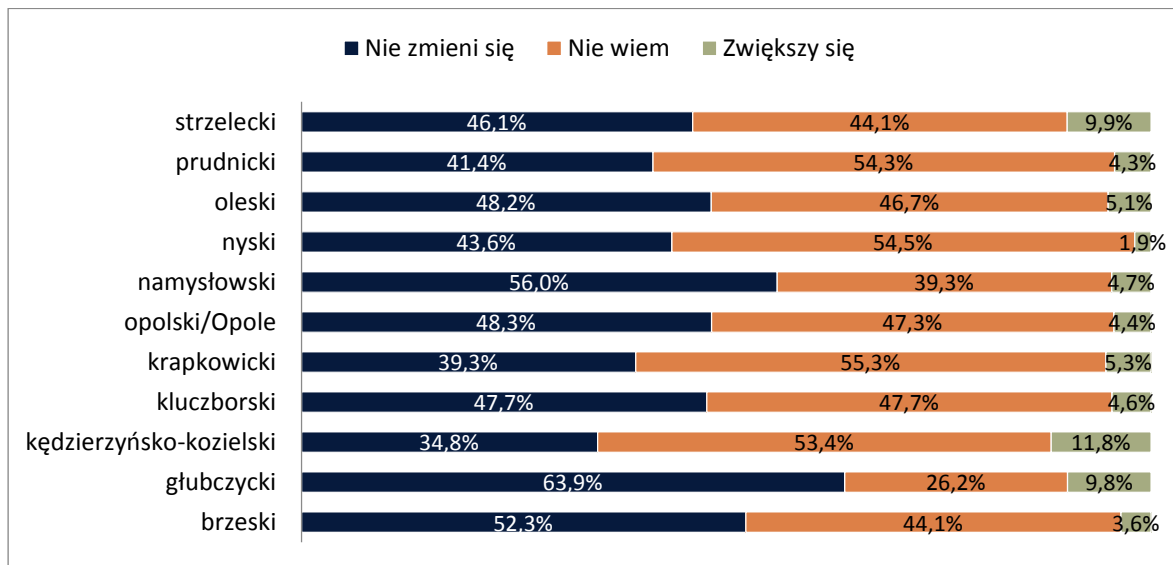
Wykres 42. Prognozy zmian zatrudnienia w badanych firmach - najbliższy kwartał

$\chi^2=23,08$, $df=20$, $p<0,001$; V-Kramera=0,11

W perspektywie bieżącego roku, najczęściej zwiększenie liczby pracowników zakładają właściciele firm z powiatów: kędzierzyńsko-kozielskiego (11,8%), strzeleckiego i głubczyckiego (niemal co dziesiąty badany).

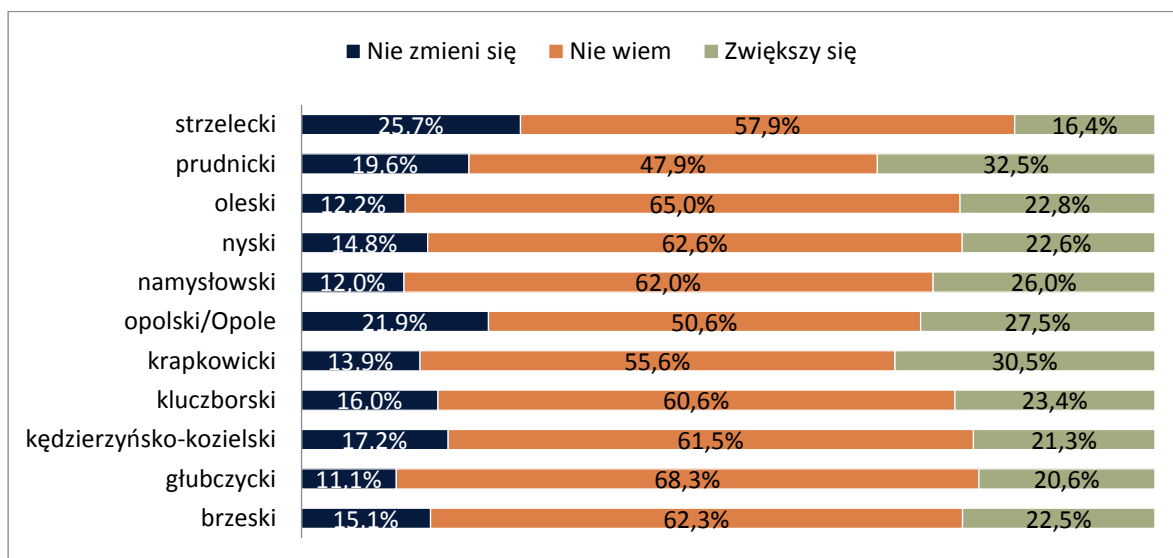
Wykres 43. Prognozy zmian zatrudnienia w badanych firmach - bieżący rok a powiat

$\chi^2=79,26$, $df=20$, $p<0,001$; V-Kramera=0,19

W ciągu dwóch następnych lat największy wzrost liczby zatrudnionych przewidują firmy z powiatów: prudnickiego (32,5%) i krapkowickiego (30,5%), a o tym, że poziom zatrudnienia w firmach nie zmieni się najczęściej są przekonani badani przedsiębiorcy z powiatu strzeleckiego (25,7%).

Wykres 44. Prognozy zmian zatrudnienia w badanych firmach - za 2 lata a powiat

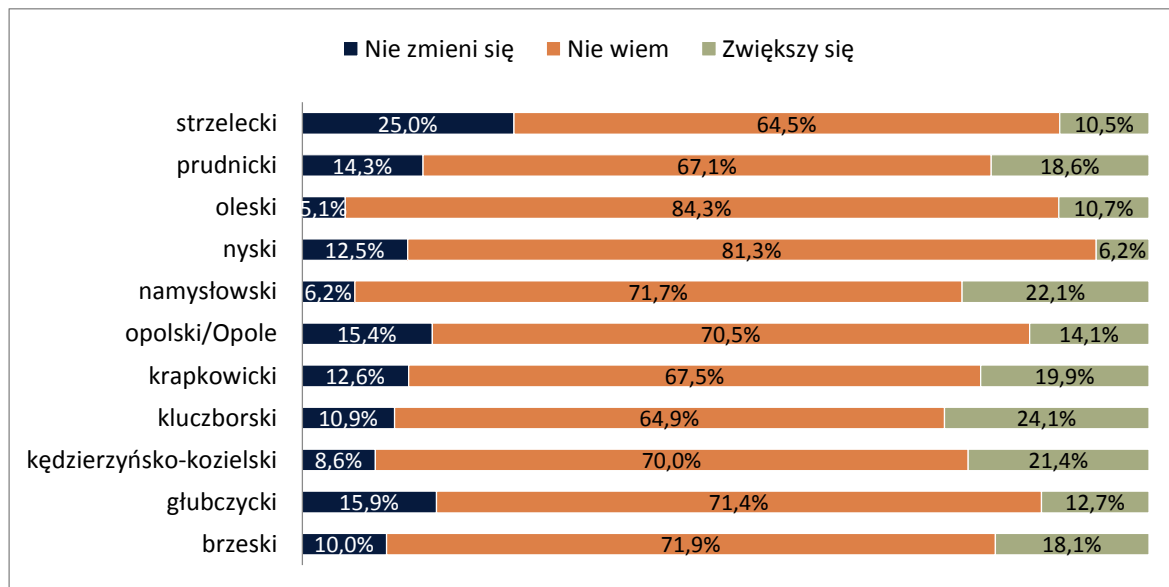

$\chi^2=49,01$, $df=20$, $p<0,001$; V-Kramera=0,15

W perspektywie 5 kolejnych lat najczęściej wzrost liczby zatrudnionych w swoich firmach prognozują badani przedsiębiorcy z powiatów: kluczborskiego (24%), namysłowskiego

(22,1%) oraz kędzierzyńsko-kozielskiego (31,4%). Najbardziej ostrożni w tym względzie są respondenci z powiatu nyskiego (6,2%).

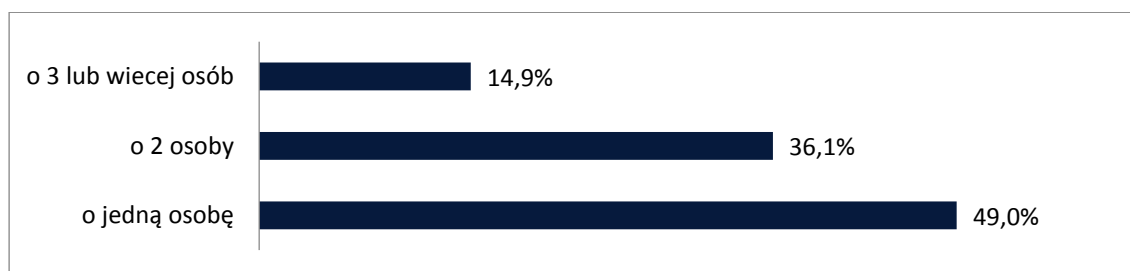
Wykres 45. Prognozy zmian zatrudnienia w badanych firmach – za 5 lat a powiat

$\chi^2=93,06$, $df=20$, $p<0,001$; V -Kramera=0,21

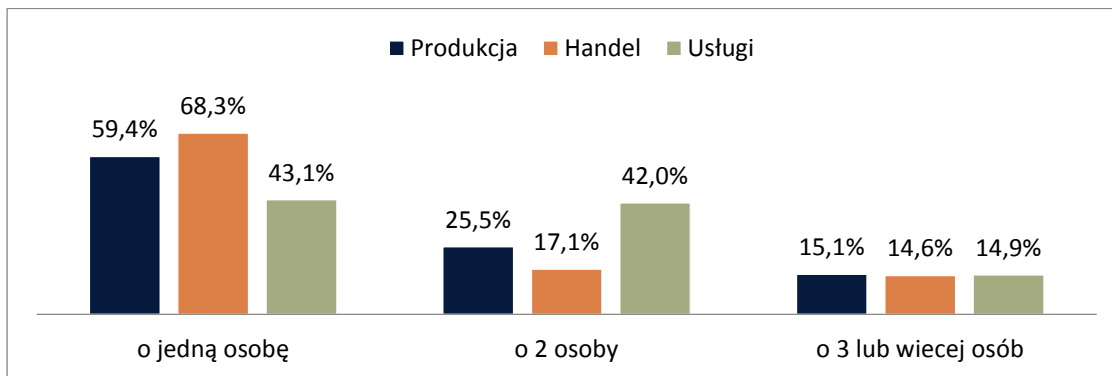
W większości przypadków zatrudnienie w najbliższym czasie wzrośnie o 1 pracownika (49% badanych firm). O 2 osoby zwiększy się zatrudnienie w 36% firm, a o 3 lub więcej osób (maksymalna liczba to 15 nowozatrudnionych, zob. tabela 3a w aneksie) – w 15% badanych przedsiębiorstw.

Wykres 46. O ile się zwiększy zatrudnienie w najbliższym czasie

Zwiększenie liczby zatrudnionych o 1 pracownika najczęściej przewidują przedstawiciele firm handlowych (68%), a o 2 pracowników – przedstawiciele firm produkcyjnych (42%).

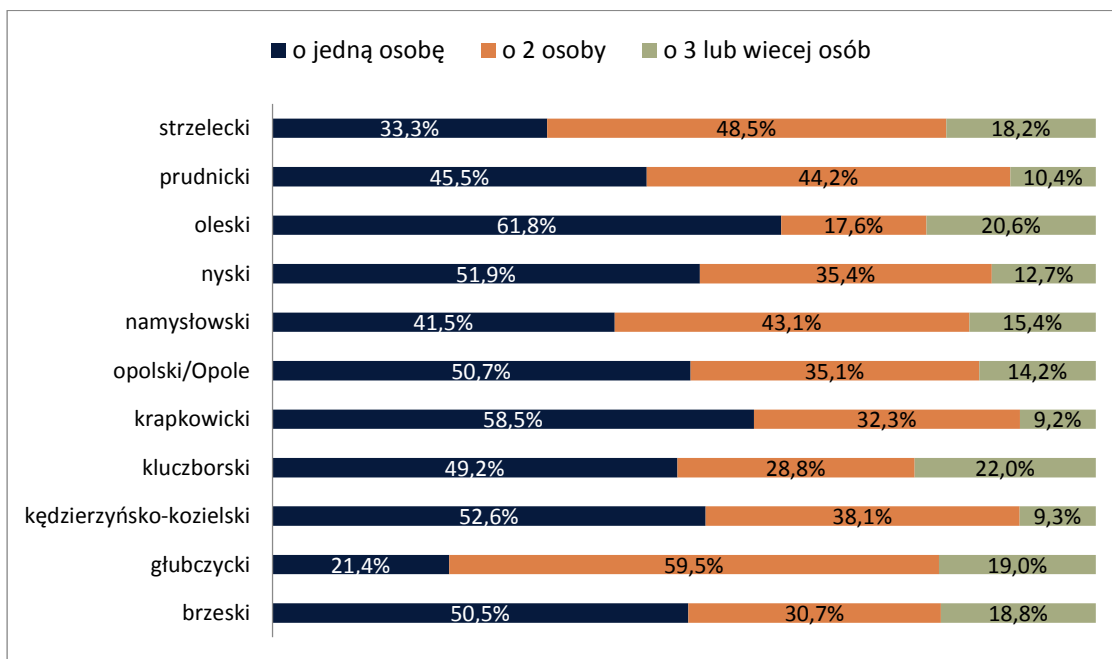
Wykres 47. O ile się zwiększy zatrudnienie a profil działalności firmy

$\chi^2=37,11$, $df=4$, $p<0,001$; V -Kramera=0,23

O jedną osobę najczęściej będzie wzrastać zatrudnienie w firmach powiatu krapkowickiego, o 2 osoby – w firmach powiatu głubczyckiego, a o 3 osoby – w firmach powiatu kluczborskiego.

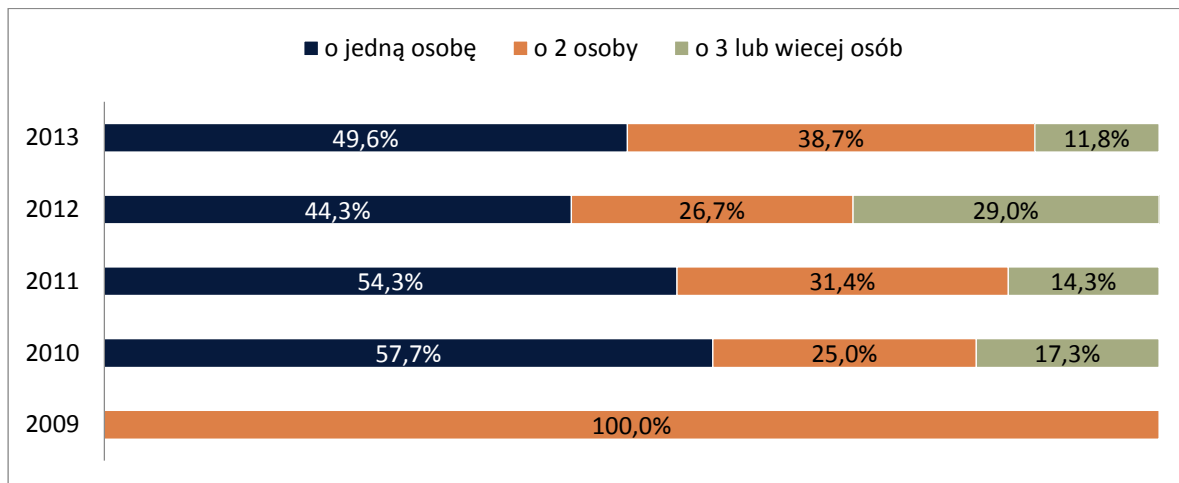
Wykres 48. O ile się zwiększy zatrudnienie a powiat

$\chi^2=47,93$, $df=20$, $p<0,001$; V -Kramera=0,23

Badani przedsiębiorcy o najdłuższym stażu (którzy otrzymali dofinansowanie w 2009r.) będą zatrudniać najczęściej po 2 nowych pracowników a pozostałe firmy (założone po 2009r.) – po jednym pracowniku.

Wykres 49. O ile się zwiększy zatrudnienie a rok założenia firmy

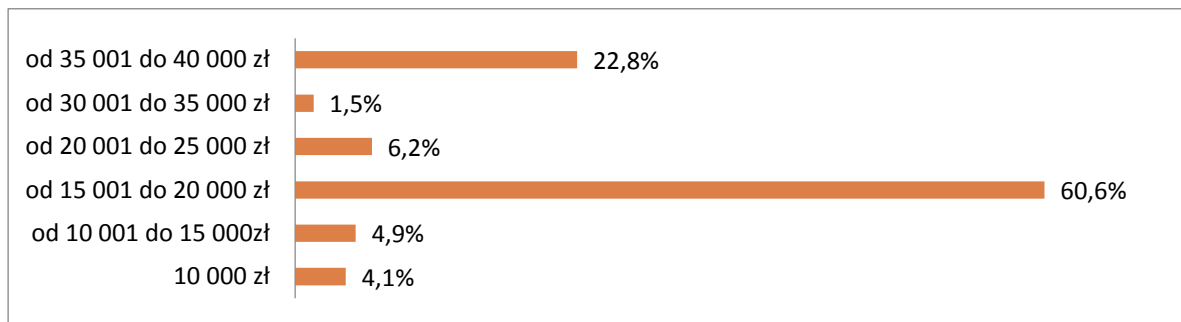
$\chi^2=41,95$, $df=8$, $p<0,001$; $V\text{-Kramera}=0,23$

Niewielka redukcja zatrudnienia nastąpi jedynie w firmach w powiatach: kędzierzyńsko-kozielskim oraz opolskim, przy czym tylko w niektórych spośród firm powiatu opolskiego zatrudnienie zmniejszy się o 2 osoby. W całym powiecie kędzierzyńsko-kozielskim firmy będą zwalniać tylko po 1 pracownika. Zmniejszenie zatrudnienia dotknie wyłącznie firmy usługowe.

3.9. SKUTECZNOŚĆ OTRZYMANEGO WSPARCIA

Badani otrzymali wsparcie w zróżnicowanych kwotach. Najliczniejsi przedsiębiorcy otrzymali wsparcie w przedziale od 15 do 20 tys. zł (60,6% badanych). Liczna jest także grupa, która otrzymała wsparcie w kwotach z przedziału od 35 do 40 tys. zł.

Wykres 50. Kwota dofinansowania – przedziały

Najwyższe dofinansowania (przedział od 35 do 40 tys. zł) otrzymywały najczęściej osoby w wieku od 31 do 45 lat. Z kolei dofinansowania w przedziale od 15 do 20 tys. zł. otrzymywały osoby najmłodsze (do 30 lat).

Tabela 9. Wysokość wsparcia na założenie działalności gospodarczej a wiek badanych [%]

Wiek	10 000 zł	od 10 001 do 15 000zł	od 15 001 do 20 000 zł	od 20 001 do 25 000 zł	od 30 001 do 35 000 zł	od 35 001 do 40 000 zł	Ogółem
do 25	4,9	4,1	70,1	0,8	2,9	17,2	100,0
26-30	3,0	3,9	66,5	5,0	0,7	20,9	100,0
31-35	3,5	3,5	54,3	9,2	0,9	28,6	100,0
36-40	4,1	8,6	53,6	6,9	0,6	26,2	100,0
41-45	5,7	6,1	59,2	5,7	2,0	21,2	100,0
46-50	5,9	4,4	56,1	6,3	4,4	22,9	100,0
51-60	2,8	3,8	67,7	6,9	0,9	17,9	100,0
pow. 60	6,3	8,3	41,7	18,8	2,1	22,9	100,0

$\chi^2=111,89$, $df=35$, $p<0,001$; V -Kramera=0,097

Dofinansowanie w kwotach z przedziału 35 do 40 tys. zł. wypłacano od 2010r. Ich kulminacja nastąpiła w 2012r. (60%). Dofinansowanie w kwotach 10 tys. najczęściej przekazywano firmom w 2009r. a dofinansowanie w kwotach od 15 do 20 tys. zł. – w 2010r.

Tabela 10. Wysokość wsparcia na założenie działalności gospodarczej a rok otrzymania wsparcia

Rok	10 000 zł	od 10 001 do 15 000zł	od 15 001 do 20 000 zł	od 20 001 do 25 000 zł	od 30 001 do 35 000 zł	od 35 001 do 40 000 zł	Ogółem
2009	17,6%	42,6%	39,8%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
2010	0,0%	0,0%	67,9%	7,4%	1,6%	23,2%	100,0%
2011	0,0%	9,5%	78,4%	0,7%	0,0%	11,5%	100,0%
2012	1,5%	1,8%	26,3%	7,2%	3,3%	60,0%	100,0%
2013	4,8%	3,3%	69,8%	6,7%	1,3%	14,2%	100,0%

$\chi^2=933,30$, $df=20$, $p<0,001$; V-Kramera=0,31

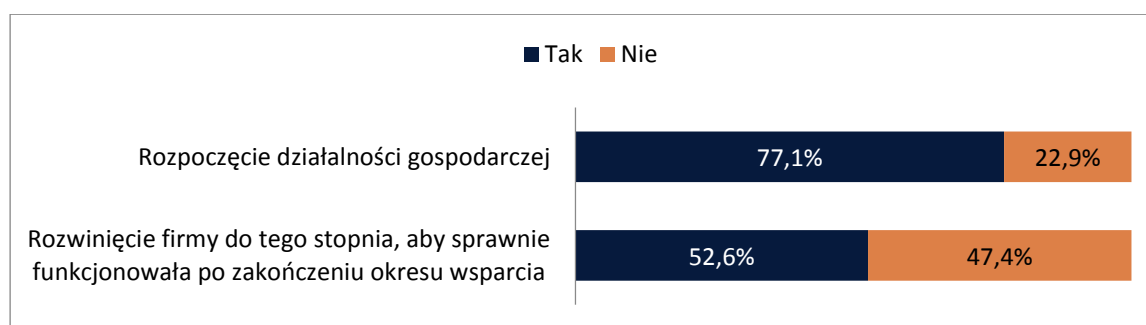
Najczęściej maksymalne dofinansowanie (z przedziału 35-40 tys. zł) otrzymały firmy powiatu prudnickiego (35%), a dofinansowanie w kwocie 15-20 tys. zł – firmy z powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego.

Tabela 11. Wysokość wsparcia na założenie działalności gospodarczej a powiat

Powiat	10 000 zł	od 10 001 do 15 000zł	od 15 001 do 20 000 zł	od 20 001 do 25 000 zł	od 30 001 do 35 000 zł	od 35 001 do 40 000 zł	Ogółem
brzeski	4,8%	4,1%	64,0%	5,7%	1,3%	20,1%	100,0%
głubczycki	4,1%	12,3%	60,3%	11,6%	0,0%	11,6%	100,0%
kędzierzyńsko-kozielski	0,0%	0,4%	85,7%	3,9%	0,0%	10,0%	100,0%
kluczborski	3,6%	4,6%	58,7%	5,1%	0,0%	28,1%	100,0%
krapkowicki	20,0%	15,6%	49,4%	1,9%	0,0%	13,1%	100,0%
opolski/Opole	5,7%	3,6%	59,2%	2,6%	1,8%	27,0%	100,0%
namysłowski	0,0%	2,1%	64,8%	16,6%	0,0%	16,6%	100,0%
nyski	0,3%	2,1%	45,3%	15,3%	5,6%	31,4%	100,0%
oleski	1,8%	4,0%	72,4%	0,4%	0,0%	21,3%	100,0%
prudnicki	6,4%	8,2%	46,2%	2,3%	1,2%	35,7%	100,0%
strzelecki	0,0%	3,9%	56,6%	5,9%	5,3%	28,3%	100,0%

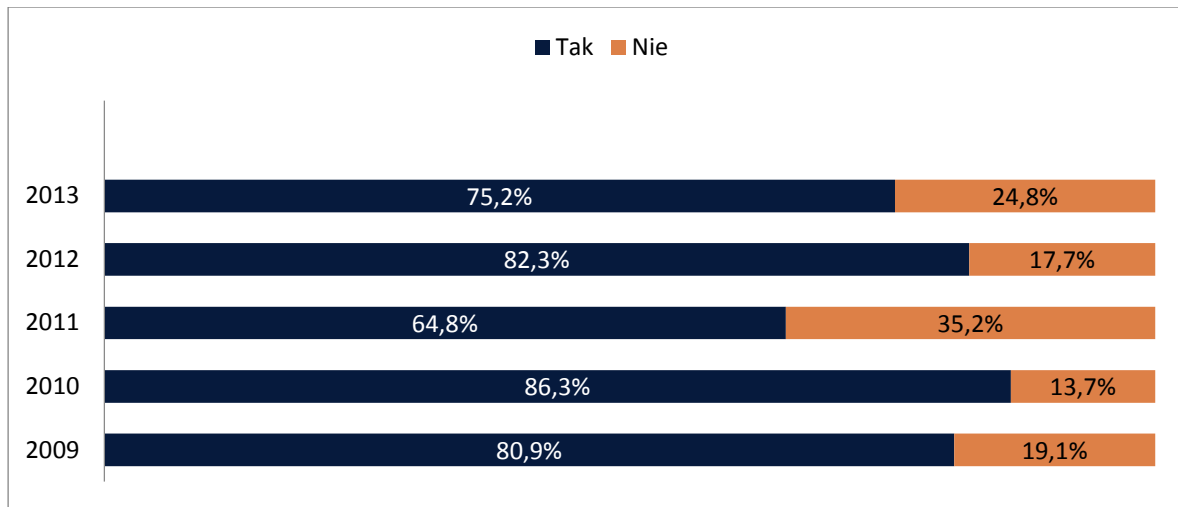
$\chi^2=495,06$, $df=50$, $p<0,001$; V-Kramera=0,45

Kwota dofinansowania była zdaniem $\frac{3}{4}$ respondentów wystarczająca do rozpoczęcia działalności gospodarczej, a zdaniem połowy badanych – była wystarczająca do rozwinięcia firmy.

Tabela 12. Czy dofinansowanie jakie Pan/i otrzymał/a było wystarczające na:

O tym, że dofinansowanie było wystarczające do rozpoczęcia działalności gospodarczej najwięcej przekonanych jest w grupie przedsiębiorców, którzy otrzymali to wsparcie w 2011r. (35,2%). Najmniej przekonanych o tym było w 2010r. (13,7%).

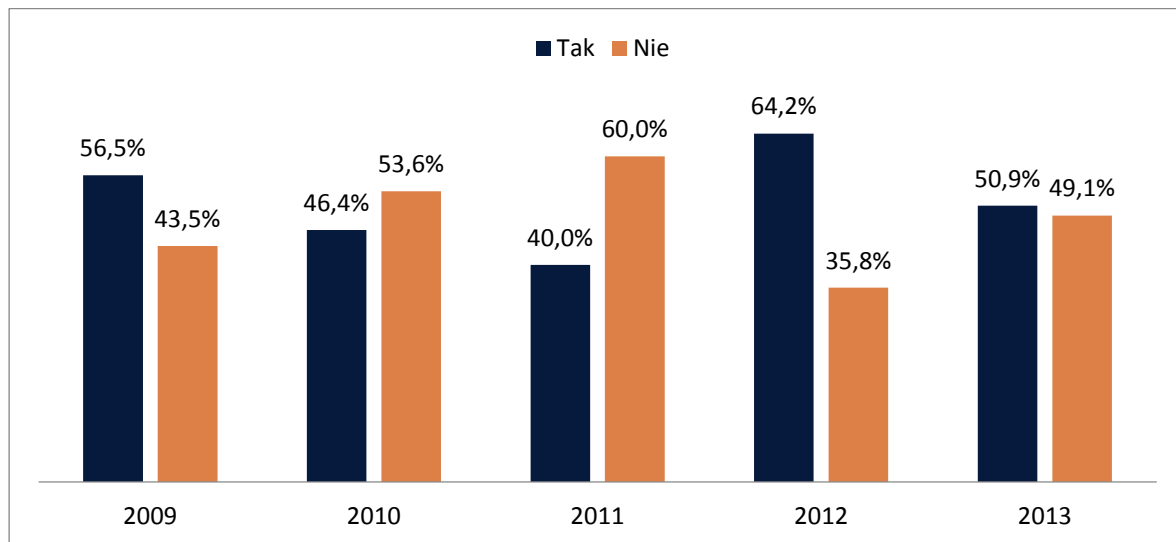
Wykres 51. Czy dofinansowanie jakie Pan/i otrzymał/a było wystarczające na uruchomienie działalności gospodarczej a rok założenia firmy

$\chi^2=35,52$, $df=4$, $p<0,001$; $V\text{-Kramera}=0,12$

Z kolei o tym że dofinansowanie było wystarczające do rozwinięcia firmy najczęściej są przekonani przedsiębiorcy, którzy otrzymali je w 2012r. (64,2%), a najmniej – ci którzy je otrzymali w 2011r. (40%).

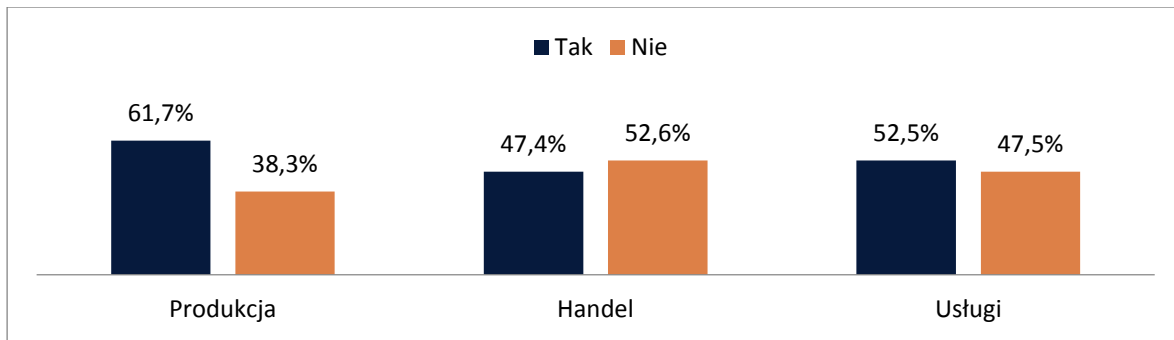
Wykres 52. Czy dofinansowanie jakie Pan/i otrzymał/a było wystarczające na rozwinięcie firmy, aby sprawnie funkcjonowała a rok otrzymania dotacji

$\chi^2=42,47$, $df=4$, $p<0,001$; $V\text{-Kramera}=0,13$

Kwota wsparcia była satysfakcjonująca w największym stopniu dla firm produkcyjnych (64,7%), a w najmniejszym – dla firm handlowych (47,4%).

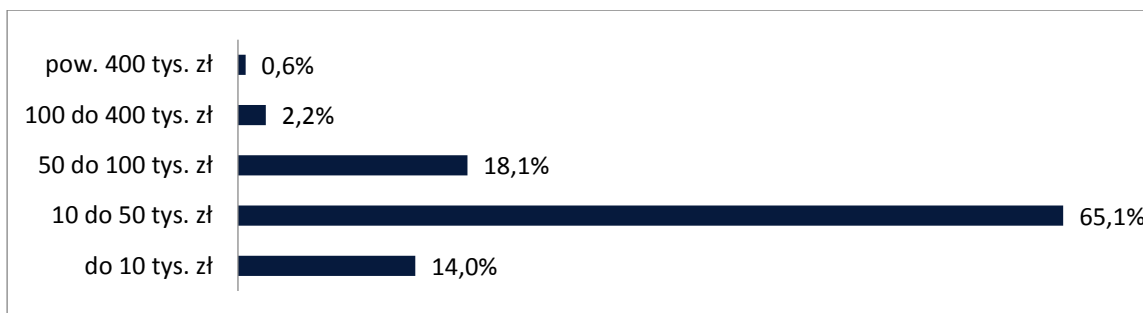
Wykres 53. Czy dofinansowanie jakie Pan/i otrzymał/a było wystarczające na rozwinięcie firmy, aby sprawnie funkcjonowała a profil firmy

$\chi^2=6,2$, $df=2$, $p<0,001$; V-Kramera=0,049

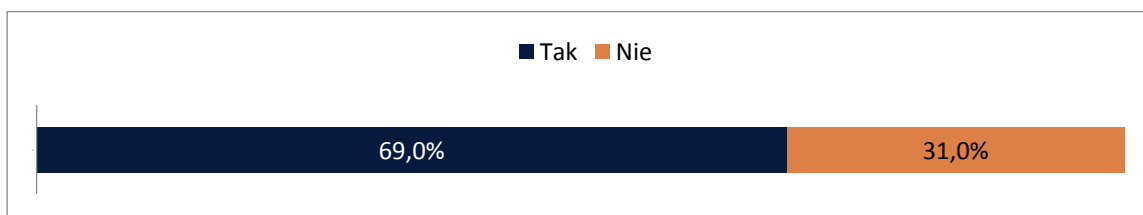
Otrzymane dofinansowanie nie spełniło wszystkich potrzeb i oczekiwań finansowych przedsiębiorców. Różnice pomiędzy kwotą dotacji a kwotą, jaka zdaniem badanych gwarantowałaby im sprawne działanie nowopowstałych firm są znaczne. W skrajnych przypadkach sięgają aż ponad 400 tys. zł. (wartość maksymalna 1,2 mln zł). Najczęściej przedsiębiorcy ci oczekiwali by wsparcia większego o kwoty od 10 do 50 tys. zł ($\frac{2}{3}$ badanych w tej kategorii).

Wykres 54. Różnica pomiędzy kwotą oczekiwaną a kwotą otrzymaną – przedziały

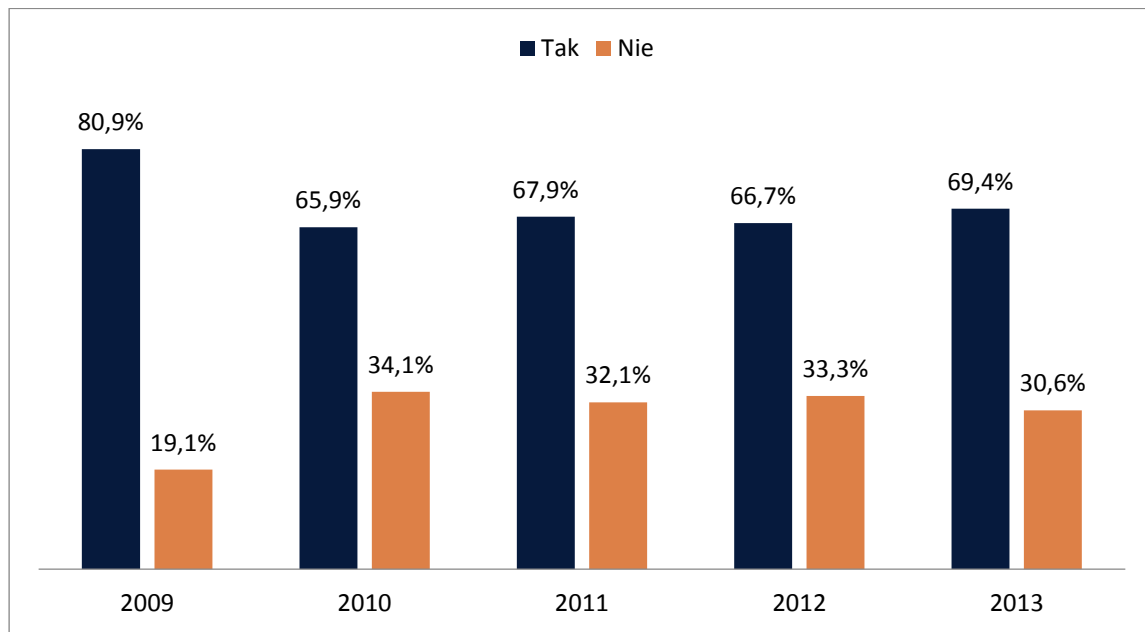

Niemal siedmioro na dziesięcioro badanych właścicieli firm w momencie ich założenia posiadało wkład własny. Najczęściej sytuacja taka miała miejsce w 2009r. (80,9% badanych).

Wykres 55. Posiadanie wkładu własnego do uruchomienia działalności gospodarczej

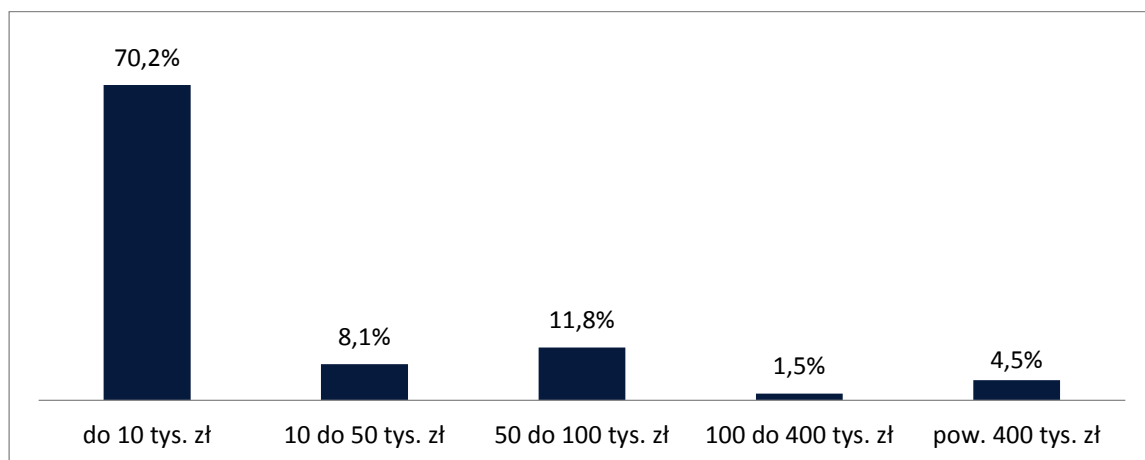
Wykres 56. Posiadanie wkładu własnego do uruchomienia działalności gospodarczej

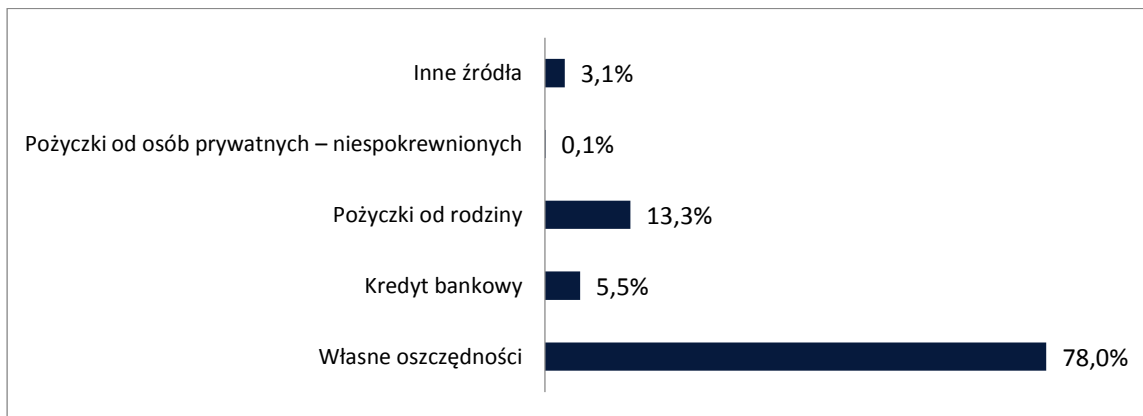
$\chi^2=9,99$, $df=4$, $p<0,05$; V-Kramera=0,062

Kwota wkładu własnego w większości przypadków nie przekraczała 10 tys. zł.

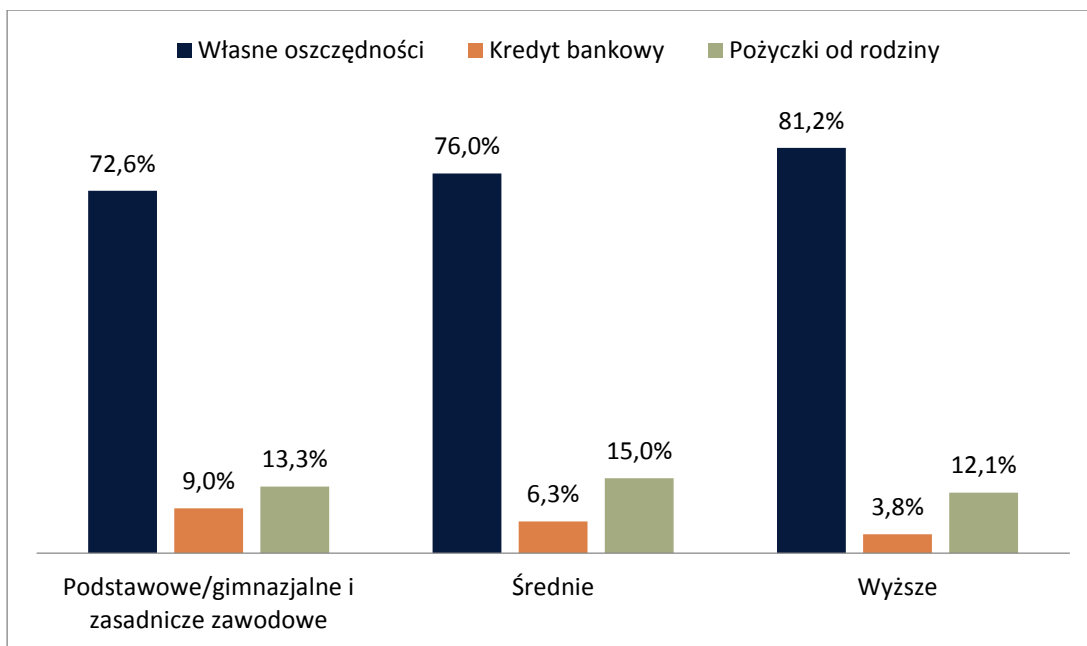
Wykres 57. Kwota wkładu własnego - przedziały

Poza wkładem własnym i otrzymaną dotacją badani przedsiębiorcy sięgali również do zewnętrznych źródeł finansowania. Najczęściej były to kredyty bankowe i pożyczki od rodziny.

Wykres 58. Jakie inne źródła finansowe zainwestował/a Pan/i w założenie własnej firmy

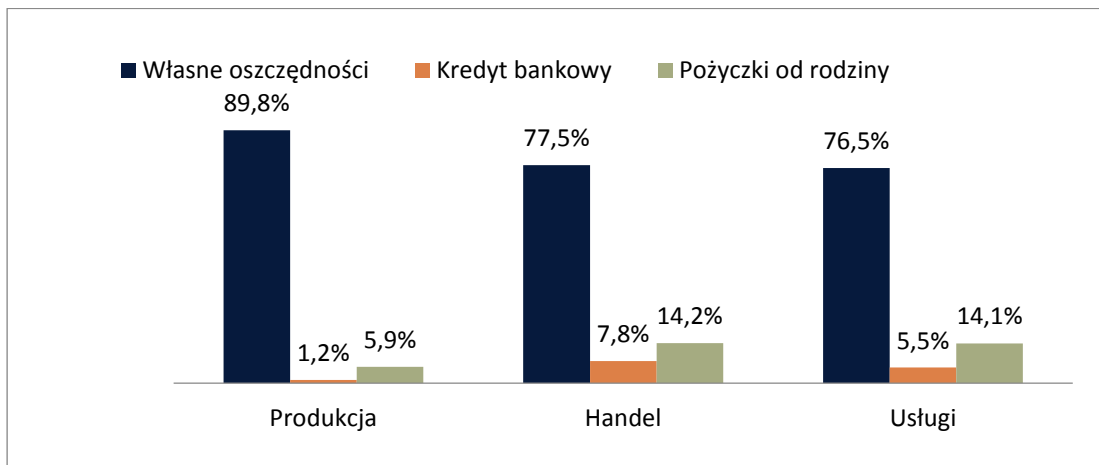
Z własnych oszczędności przy zakładaniu firmy najczęściej korzystali respondenci z wykształceniem wyższym (81,2%), a najrzadziej – osoby z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym (71,6%). Osoby gorzej wykształcone częściej natomiast sięgały po kredyty bankowe (9%).

Wykres 59. Inne źródła finansowania rozpoczęcia działalności gospodarczej a wykształcenie

$\chi^2=32,98$, $df=8$, $p<0,001$; V -Kramera=0,11

Struktura źródeł finansowania przy rozpoczynaniu działalności gospodarczej jest również zależna od profilu tej działalności. Firmy produkcyjne znacznie częściej korzystały w tym ze środków własnych, rzadziej natomiast sięgały po kredyty bankowe i pożyczki od rodziny.

Wykres 60. Inne źródła finansowania rozpoczęcia działalności gospodarczej a profil zakładanej firmy

$\chi^2=42,34$, $df=8$, $p<0,001$; V-Kramera=0,09

Wnioski końcowe i rekomendacje

Prezentowane badania zweryfikowały następujące cele badawcze:

Cel.1 Odsetek firm, które w chwili badania w dalszym ciągu prowadziły swoją działalność:

Odsetek firm, które w chwili badania prowadziły swoją działalność zależy od roku otrzymania przez nie dotacji. Obecnie prowadzi taką działalność 45% przedsiębiorstw z 2009r., 59,2% firm z 2010r., 60% z 2012r. i 96,2% z 2013r.

Łącznie swoją działalność w momencie badania prowadziło 85,5% firm, które otrzymały wsparcie w latach 2009-2013. Najwięcej firm kontynuuje swoją działalność w powiatach prudnickim (92,6%), kędzierzyńsko-kozielskim (91,7%) i strzeleckim (91%). Z kolei najmniej utrzymało się na rynku przedsiębiorstw z powiatu głubczyckiego (77,4%).

Nieznacznie rzadziej działalność tę kontynuują kobiety (83,6%) niż mężczyźni (87,1%). Zdecydowanie częściej swoje firmy utrzymali najmłodszy przedsiębiorcy (do 25 roku życia) – 93,1%. Najrzadziej dokonali tego przedsiębiorcy z kolejnego przedziału wiekowego (26-30 lat) – 82, 7%. Na wyniki pomiaru w dużym stopniu wpłynęła przewaga liczebna firm, które otrzymały dotacje w 2013r.

Cel 2. Bilans zatrudnienia wśród firm istniejących na rynku:

Badane przedsiębiorstwa, to w przeważającej mierze firmy jednoosobowe. Są to m.in. wszystkie firmy założone w latach 2009-2011. Przedsiębiorstw jednoosobowych z 2012r. jest 98,1% wśród firm z 2013r – 97,8% .

W badanej grupie, w latach 2009-2013, było łącznie aż 98,3% firm jednoosobowych. Wskaźnik zatrudnienia wyniósł w momencie rozpoczynania działalności 1,03 pracownika na firmę (wliczając w to właściciela).

Obecnie, w dalszym ciągu dominują firmy jednoosobowe (94,5%). Nieznacznie wzrosły odsetki firm zatrudniających większą liczbę pracowników. Firm dwuosobowych jest obecnie 4% (wzrost o niemal 3 punkty procentowe). Z kolei firmy, w jakich pracują 3 osoby jest obecnie 1,2% (wzrost o 1 punkt procentowy). Wskaźnik zatrudnienia wynosi obecnie 1,07 pracownika na firmę (wliczając w to właściciela).

Cel 3. Bilans zatrudnienia względem firm, które zakończyły działalność, tj. ustalenie ilu pracowników przyjęły firmy wobec liczby firm, które zostały zlikwidowane:

Wszystkie firmy, które zostały zlikwidowane były w momencie powstania i w momencie likwidacji przedsiębiorstwami jednoosobowymi.

Wzrost zatrudnienia w badanych firmach, które kontynuują swoją działalność wyniósł 266 pracowników. Natomiast liczba likwidowanych firm, to 372. Wskaźnik wyniósł 106 firm. W ujęciu ilorazowym, gdzie licznik, to liczba pracowników zatrudnionych dodatkowo, a mianownik, to liczba likwidowanych firm – wyniósł on 0,72.

Cel 4. Prognozy zatrudnienia wśród firm istniejących na rynku:

Badani, generalnie, są ostrożni w swoich prognozach dotyczących krótkiego okresu. Bardziej optymistycznie są natomiast nastawieni co do prognoz poziomu zatrudnienia w ich firmach w dłuższym okresie czasu. Warto przy tym podkreślić, że żaden z badanych przedsiębiorców nie zakłada zmniejszenia liczby pracowników swojej firmy, w żadnym z prognozowanych okresów.

O tym, że zatrudnienie się nie zmieni w okresie najbliższego kwartału jest przekonanych 53,7% respondentów, w perspektywie 2 kolejnych lat – 16,6%, a w perspektywie 5 kolejnych lat 12,2%.

Zwiększanie się zatrudnienia prognozuje 3,9% respondentów (w okresie najbliższego kwartału) aż do 24% w perspektywie 2 kolejnych lat i 15,8% w perspektywie 5 następnych lat.

Cel 5. Czas po jakim następuje zwrot kosztu uczestnictwa w programie:

Za wskaźnik zwrotu kosztu uczestnictwa w programie uznano minimalne stawki obowiązujących ubezpieczeń społecznych dla osób prowadzących działalność gospodarczą. Założono, że moment, w którym nowopowstała firma zapłaci tyle samo na ubezpieczenie ile wynosiła jej kwota dotacji jest momentem zwrotu uczestnictwa w programie. Ze względu na zróżnicowane kwoty dotacji przyjęto za podstawę wyliczania kosztów środek każdego z przedziałów kwot dotacji. W kwotach ubezpieczenia

społecznego posłużono się średnią arytmetyczną pomiędzy kwotami z roku utworzenia firmy i analogiczną kwotą z kolejnego roku¹².

Średni czas zwrotu uczestnictwa w programie wynosił:

- 17 miesięcy w 2009r.,
- 15 miesięcy w 2010r.,
- 21 miesięcy w 2011r.,
- 30 miesięcy w 2012r.,
- 19 miesięcy w 2013r.

Cel 6. Czynniki, które wpływają na skalę efektywności programu:

Najważniejszym czynnikiem jest sam fakt udzielenia dotacji nowym firmom. Jedynie co dziesiąta z nich (11,5%) powstałaby bez takiej dotacji.

Inne czynniki związane są z rokiem otrzymania dotacji, profilem firmy, płcią, wiekiem i wykształceniem przedsiębiorcy:

- 1) rok założenia: jedynie wśród przedsiębiorstw uruchomionych w 2009r. przeważają te, które nie kontynuują już swojej działalności (54,8%). Wśród przedsiębiorstw utworzonych w kolejnych latach wskaźnik ich przeżywalności stale wzrasta, by osiągnąć poziom 96,2% wśród firm założonych w 2013r. ;

¹² Pełne obliczenia czasu zwrotu dotacji dla wszystkich analizowanych lat, aneks tablica 1-5.

Procedura wyznaczania:

1. Najpierw ustalono wartości połowy przedziałów kwot dotacji. Wyniosły one odpowiednio 10 tys.(minimum), 12,5 tys., 17,5 tys., 22,5 tys., 32,5 tys. 37,5 tys.
2. Następnie ustalono średnią arytmetyczną pomiędzy minimalnymi kwotami ZUS dla lat 2009 (kwota wynosiła 839,2 zł) i 2010 (kwota również wynosiła 839,2 zł.).
3. Następnie podzielono wartości środka przedziałów kwoty dotacji przez średnią kwotę składek ZUS uzyskując średni czas (w miesiącach) zwrotu kwoty dotacji w postaci sum wpłacanych na ZUS dla każdego z przedziałów kwot dotacji.
4. Następnie przemnożono średnie czasy zwrotu kwoty dotacji przez liczbę osób przyporządkowanych do określonego przedziału dotacji. Uzyskano w ten sposób łączną liczbę miesięcy dla całej populacji, która byłaby niezbędna do spłaty równowartości kwot dotacji w formie składek do ZUS.
5. Łączną liczbę miesięcy (dla wszystkich przedziałów w całej badanej grupie) podzielono przez liczbę wszystkich beneficjentów dotacji. Uzyskano w ten sposób średni czas (w miesiącach) zwrotu całości dotacji wypłaconej grupie osób w 2009r.

- 2) profil firmy: najczęściej działalność kontynuują firmy produkcyjne (94,1%), a najrzadziej – handlowe (81,8%);
- 3) płeć: częściej istnieją w dalszym ciągu firmy założone przez mężczyzn (87,1%) niż przez kobiety (83,6%);
- 4) wiek: najczęściej działalność kontynuują firmy osób najmłodszych (do 25 roku życia) – 93,1%¹³;
- 5) wykształcenie: najczęściej przetrwały firmy osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym (85,9%) i wyższym (85,7%), a najrzadziej – firmy osób z wykształceniem średnim (85,1%);
- 6) powiat: najwięcej firm kontynuuje swoją działalność w powiatach prudnickim (92,6%), kędzierzyńsko-kozielskim (91,7%) i strzeleckim (91%). Z kolei najmniej utrzymało się na rynku przedsiębiorstw z powiatu głubczyckiego (77,4%).

Rekomendacje

1. Ze względu na wysoką efektywność wynoszącą 67¹⁴-85¹⁵% i względnie krótki okres amortyzacji program wspierania młodych przedsiębiorstw przez system dotacji należy kontynuować. Wprowadzone w ostatnim czasie regulacje dotyczące zmiany formy wsparcia z dotacji na niskooprocentowane kredyty najprawdopodobniej spowodują spadek liczby powstających przedsiębiorstw i spadek współczynnika ich przeżywalności. Badanie wyraźnie pokazało, że właściciele nowych firm nie są zainteresowani kredytami bankowymi.
2. Wsparcie oczekiwane przez nowe firmy wiąże się głównie z dofinansowaniem sprzętu komputerowego i innego sprzętu oraz adaptacją lokalu na rzecz firmy. Należy zatem w dalszym ciągu wspierać nowopowstałe firmy w tym zakresie. Nie ma natomiast istotnej potrzeby szkolenia przedsiębiorców, chyba, że celem takich szkoleń byłoby kształtowanie umiejętności zarządczych.
3. Praktyka funkcjonowania nowopowstałych firm wskazuje, na to że mimo, iż na bieżąco regulują one swoje zobowiązania (np. podatki, składki ZUS), to jednak nie

¹³ Po wyłączeniu z analizy dotacji udzielonych w 2013r. wskaźnik ten spadł do 75,6%. Ale w dalszym ciągu firmy osób najmłodszych były na 1 pozycji w randze przeżywalności (aneks, Tabela 11a).

¹⁴ Wskaźnik z pominięciem 2013r.

¹⁵ Wskaźnik niepomijający roku 2013.

stać ich na rozwój i inwestycje. W tym względzie potrzebny jest kolejny program wsparcia, który na zasadach konkursu wspierałby najbardziej obiecujące firmy i pozwalał im na inwestycje oraz na ekspansję gospodarczą.

Aneks

Tabela 1a. Przedziały wiekowe

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>%</i>	<i>% skumul owany</i>
<i>do 25</i>	9,7	9,7
<i>26-30</i>	24,9	34,6
<i>31-35</i>	14,2	48,7
<i>36-40</i>	14,9	63,6
<i>41-45</i>	10,2	73,8
<i>46-50</i>	11,2	85,0
<i>51-60</i>	13,1	98,1
<i>pow. 60</i>	1,9	100,0
<i>Ogółem</i>	100,0	

Tabela 2a. Wykształcenie badanych

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>ukończone w momencie otrzymania decyzji o dofinansowaniu %</i>	<i>ukończone obecnie</i>	<i>Różnica pomiędzy wykształce niem obecnym a wykształce niem w momencie otrzymania dofinanso wania</i>
<i>Podstawowe/gimnazjalne</i>	1,6	1,6	0,0
<i>Zasadnicze zawodowe</i>	14,4	13,5	-0,9
<i>Średnie ogólne</i>	38,0	11,9	- 1,7
<i>Średnie zawodowe</i>		24,4	
<i>Wyższe zawodowe</i>	10,9	11,6	0,7
<i>Wyższe magisterskie/podyplomow e</i>	35,1	36,9	1,8
<i>Ogółem</i>	100,0	100,0	

Tabela 3a. Prognozowana liczba nowozatrudnionych pracowników

<i>Liczba osób</i>	<i>%</i>
<i>1</i>	49,0
<i>2</i>	36,1
<i>3</i>	9,9
<i>4</i>	2,3
<i>5</i>	1,5
<i>6</i>	0,9
<i>8</i>	0,1
<i>10</i>	0,1
<i>15</i>	0,1
<i>Ogółem</i>	100,0

Tabela 4a. Dochody uzyskiwane z tytułu działalności gospodarczej starczą na zaspokojenie następujących kosztów a wykształcenie

Koszt	Częstość	Podstawowe/gimnazjalne i zasadnicze zawodowe	Średnie	Wyższe
Pokrycie kosztów ZUS	Zawsze	77,3%	61,5%	66,1%
	Przeważnie	22,7%	36,1%	30,6%
	Wcale	0,0%	2,4%	3,4%
Zapłacenie podatków	Zawsze	74,9%	62,6%	67,3%
	Przeważnie	23,0%	34,2%	26,9%
	Wcale	2,1%	3,1%	5,8%
Osiągnięcie zysków	Zawsze	24,2%	19,9%	22,2%
	Przeważnie	67,2%	58,7%	56,7%
	Wcale	8,7%	21,4%	21,0%
Rozwijanie firmy	Zawsze	18,2%	10,2%	11,2%
	Przeważnie	45,7%	38,9%	35,8%
	Wcale	36,1%	50,9%	53,0%
Terminowe wypłacanie poborów	Zawsze	35,2%	35,2%	39,0%
	Przeważnie	52,5%	41,3%	35,6%
	Wcale	12,2%	23,5%	25,4%
Terminowe opłacanie faktur	Zawsze	46,0%	43,5%	54,9%
	Przeważnie	51,9%	49,3%	39,8%
	Wcale	2,1%	7,2%	5,3%
Terminowe opłacanie rachunków	Zawsze	43,9%	43,0%	56,0%
	Przeważnie	56,1%	48,6%	37,9%
	Wcale	0,0%	8,4%	6,2%

* Korelacje istotne statystycznie na poziomie $p < 0,001$

Tabela 5a. Dochody uzyskiwane z tytułu działalności gospodarczej starczą na zaspokojenie następujących kosztów a płeć

Koszt	Częstość	Kobieta	Mężczyzna
Pokrycie kosztów ZUS	Zawsze	62,9%	68,6%
	Przeważnie	32,4%	30,6%
	Wcale	4,6%	0,9%
Zapłacenie podatków	Zawsze	60,6%	71,4%
	Przeważnie	32,1%	26,6%
	Wcale	7,3%	2,0%
Osiągnięcie zysków	Zawsze	17,6%	24,7%
	Przeważnie	59,0%	59,1%
	Wcale	23,3%	16,2%
Rozwijanie firmy	Zawsze	8,4%	14,5%
	Przeważnie	35,3%	40,8%
	Wcale	56,3%	44,7%
Terminowe wypłacanie poborów	Zawsze	37,3%	36,9%
	Przeważnie	32,8%	45,8%
	Wcale	29,9%	17,3%
Terminowe opłacanie faktur	Zawsze	54,8%	45,3%
	Przeważnie	35,9%	52,0%
	Wcale	9,3%	2,6%
Terminowe opłacanie rachunków	Zawsze	52,2%	47,4%
	Przeważnie	38,2%	49,2%
	Wcale	9,6%	3,4%

* Korelacje istotne statystycznie na poziomie $p < 0,001$

Tabela 6a. Dochody uzyskiwane z tytułu działalności gospodarczej starczą na zaspokojenie następujących kosztów a powiat [%]

Koszt	Częstość	brzeski	głębczycki	kędzierzyńsko-kozielski	kluczborski	krapkowicki	opolski/Opole	namysłowski	nyski	oleski	prudnicki	strzelecki
Pokrycie kosztów ZUS	Zawsze	65,5	63,5	61,1	69,1	74,8	69,4	60,0	62,6	63,5	68,7	70,4
	Przeważnie	33,1	30,2	38,5	26,3	17,9	29,0	40,0	35,8	33,0	27,0	29,6
	Wcale	1,4	6,3	,5	4,6	7,3	1,5	0,0	1,6	3,6	4,3	0,0
Zapłacenie podatków	Zawsze	67,6	57,1	58,8	70,3	84,8	71,9	68,0	60,7	56,3	80,4	59,9
	Przeważnie	28,9	31,0	34,4	26,9	11,3	25,9	28,7	36,2	40,1	14,7	34,9
	Wcale	3,5	11,9	6,8	2,9	4,0	2,2	3,3	3,1	3,6	4,9	5,3
Osiągnięcie zysków	Zawsze	23,6	15,1	21,3	27,4	11,9	16,7	22,0	32,3	16,8	25,8	21,7
	Przeważnie	55,3	64,3	57,0	51,4	74,8	67,3	60,7	49,0	70,1	54,0	46,7
	Wcale	21,1	20,6	21,7	21,1	13,2	16,0	17,3	18,7	13,2	20,2	31,6
Rozwijanie firmy	Zawsze	13,4	2,4	16,7	14,9	6,0	16,7	10,7	12,8	6,6	14,1	6,6
	Przeważnie	33,5	36,5	29,9	36,6	47,0	33,6	44,7	33,5	50,3	40,5	50,0
	Wcale	53,2	61,1	53,4	48,6	47,0	49,7	44,7	53,7	43,1	45,4	43,4
Terminowe wypłacanie poborów	Zawsze	36,3	34,9	38,0	33,1	35,1	41,0	38,7	25,3	30,5	55,2	44,1
	Przeważnie	41,2	37,3	38,5	37,7	41,7	40,4	55,3	38,1	48,2	15,3	49,3
	Wcale	22,5	27,8	23,5	29,1	23,2	18,5	6,0	36,6	21,3	29,4	6,6
Terminowe opłacanie faktur	Zawsze	47,9	54,8	37,1	48,6	52,3	60,8	46,0	46,7	39,6	59,5	49,3
	Przeważnie	45,8	40,5	46,2	48,6	43,0	36,7	54,0	48,6	52,8	32,5	50,7
	Wcale	6,3	4,8	16,7	2,9	4,6	2,5	0,0	4,7	7,6	8,0	0,0
Terminowe opłacanie rachunków	Zawsze	46,8	49,2	44,3	51,4	47,7	55,6	44,0	52,1	47,2	57,7	43,4
	Przeważnie	46,5	46,8	38,5	45,1	41,1	40,7	52,7	44,7	47,7	34,4	56,6
	Wcale	6,7	4,0	17,2	3,4	11,3	3,7	3,3	3,1	5,1	8,0	0,0

* Korelacje istotne statystycznie na poziomie $p < 0,001$

Tabela 7a. Dochody uzyskiwane z tytułu działalności gospodarczej starczą na zaspokojenie następujących kosztów a rok otrzymania dotacji

Koszt	Częstość	2009	2010	2011	2012	2013
Pokrycie kosztów ZUS	Zawsze	73,1%	44,8%	78,8%	66,3%	66,8%
	Przeważnie	26,9%	52,0%	21,2%	31,4%	30,5%
	Wcale	0,0%	3,2%	0,0%	2,3%	2,7%
Zapłacenie podatków	Zawsze	86,5%	52,8%	78,8%	69,2%	65,9%
	Przeważnie	13,5%	47,2%	21,2%	26,0%	29,3%
	Wcale	0,0%	0,0%	0,0%	4,9%	4,9%
Osiągnięcie zysków	Zawsze	42,3%	24,8%	22,2%	15,2%	22,3%
	Przeważnie	44,2%	75,2%	63,6%	65,0%	56,4%
	Wcale	13,5%	0,0%	14,1%	19,8%	21,2%
Rozwijanie firmy	Zawsze	13,5%	16,0%	22,2%	5,7%	12,4%
	Przeważnie	28,8%	40,0%	32,3%	40,6%	38,4%
	Wcale	57,7%	44,0%	45,5%	53,7%	49,1%
Terminowe wypłacanie poborów	Zawsze	73,1%	52,8%	40,4%	35,2%	34,8%
	Przeważnie	0,0%	36,8%	38,4%	40,4%	42,0%
	Wcale	26,9%	10,4%	21,2%	24,4%	23,3%
Terminowe opłacanie faktur	Zawsze	71,2%	52,0%	46,5%	41,6%	50,6%
	Przeważnie	15,4%	42,4%	46,5%	55,3%	43,6%
	Wcale	13,5%	5,6%	7,1%	3,1%	5,7%
Terminowe opłacanie rachunków	Zawsze	71,2%	53,6%	44,4%	42,9%	50,4%
	Przeważnie	15,4%	39,2%	55,6%	54,2%	42,7%
	Wcale	13,5%	7,2%	0,0%	2,8%	6,9%

* Korelacje istotne statystycznie na poziomie $p < 0,001$

Tabela 8a. Dochody uzyskiwane z tytułu działalności gospodarczej starczą na zaspokojenie następujących kosztów a profil firmy

Koszt	Częstość	Produkcja	Handel	Usługi
Pokrycie kosztów ZUS	Zawsze	71,0%	50,7%	68,7%
	Przeważnie	21,6%	43,8%	30,2%
	Wcale	7,5%	5,5%	1,1%
Zapłacenie podatków	Zawsze	70,1%	48,4%	70,2%
	Przeważnie	22,4%	45,2%	26,5%
	Wcale	7,5%	6,4%	3,3%
Osiągnięcie zysków	Zawsze	31,1%	17,7%	21,1%
	Przeważnie	49,8%	60,0%	60,2%
	Wcale	19,1%	22,3%	18,6%
Rozwijanie firmy	Zawsze	23,2%	8,1%	11,0%
	Przeważnie	42,3%	36,8%	38,2%
	Wcale	34,4%	55,1%	50,8%
Terminowe wypłacanie poborów	Zawsze	49,4%	24,3%	37,9%
	Przeważnie	25,7%	47,2%	40,9%
	Wcale	24,9%	28,4%	21,2%
Terminowe opłacanie faktur	Zawsze	50,6%	42,0%	50,8%
	Przeważnie	41,9%	47,5%	45,0%
	Wcale	7,5%	10,4%	4,2%
Terminowe opłacanie rachunków	Zawsze	54,4%	38,0%	51,2%
	Przeważnie	36,9%	51,0%	44,2%
	Wcale	8,7%	11,0%	4,6%

* Korelacje istotne statystycznie na poziomie $p < 0,001$

Tabela 10a. Czy w chwili obecnej kontynuuje Pan/i działalność, na jaką otrzymał/a Pan/i dofinansowanie a płeć

	Kobieta	Mężczyzna
Tak	64,7%	71,0%
Nie	35,3%	29,0%
Ogółem	100,0%	100,0%

$\chi^2=4,49$, $df=1$, $p<0,05$

Tabela 11a. Czy w chwili obecnej kontynuuje Pan/i działalność, na jaką otrzymał/a Pan/i dofinansowanie a wiek

	do 25	26-30	31-35	36-40	41-45	46-50	51-60	pow. 60	Razem
Tak	75,6%	66,8%	75,4%	70,1%	73,7%	64,1%	57,1%	58,8%	68,0%
Nie	24,4%	33,2%	24,6%	29,9%	26,3%	35,9%	42,9%	41,2%	32,0%
Ogółem	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

$\chi^2=14,40$, $df=7$, $p<0,05$; V-Kramera=0,12

Tablica 1. Okres uzyskania zwrotu kosztów dotacji w 2009r.

Przedział y	Środek przedziału	N	Stawki ZUS w 2009r	Stawki ZUS w 2010r	środek stawki	Miesiące
10 000 zł	10000	19	839,2	839,2	839,2	6
od 10 001 do 15 000zł	12500	46	839,2	839,2	839,2	15
od 15 001 do 20 000 zł	17500	43				21
od 20 001 do 25 000 zł	22500	0				
od 30 001 do 35 000 zł	32500	0				
od 35 001 do 40 000zł	37500	0				
Ogółem		108	839,2	839,2	839,2	Średnia ważona 17

Tablica 2. Okres uzyskania zwrotu kosztów dotacji w 2010r.

Przedziały	Środek przedziału	N	Stawki ZUS w roku założenia firmy	Stawki ZUS w kolejnym roku	Środek stawki	Miesiące
10 000 zł	10000	0				
od 10 001 do 15 000zł	12500	0				
od 15 001 do 20 000 zł	17500	129	839	890	865	20
od 20 001 do 25 000 zł	22500	14	839	890	865	26
od 30 001 do 35 000 zł	32500	3	839	890	865	38
od 35 001 do 40 000 zł	37500	44	839	890	865	43
Ogółem		190	839	890	865	Średnia ważona 15

Tablica 2. Okres uzyskania zwrotu kosztów dotacji w 2011r.

Przedziały	Środek przedziału	N	Stawki ZUS w roku założenia firmy	Stawki ZUS w kolejnym roku	Środek stawki	Miesiące
10 000 zł	10000	0				
od 10 001 do 15 000zł	12500	14	890	981	936	13
od 15 001 do 20 000 zł	17500	116	890	981	936	19
od 20 001 do 25 000 zł	22500	1	890	981	936	24
od 30 001 do 35 000 zł	32500	0				
od 35 001 do 40 000 zł	37500	17	890	981	936	40
Ogółem		148				Średnia ważona 21

Tablica 3. Okres uzyskania zwrotu kosztów dotacji w 2012r.

Przedziały	Środek przedziału	N	Stawki ZUS w roku założenia firmy	Stawki ZUS w kolejnym roku	Środek stawki	Miesiące
10 000 zł	10000	7	981	1026	1004	5
od 10 001 do 15 000zł	12500	8	981	1026	1004	12
od 15 001 do 20 000 zł	17500	120	981	1026	1004	17
od 20 001 do 25 000 zł	22500	33	981	1026	1004	22
od 30 001 do 35 000 zł	32500	15	981	1026	1004	32
od 35 001 do 40 000 zł	37500	274	981	1026	1004	37
Ogółem		457	981	1026	1004	Średnia ważona 30

Tablica 4. Okres uzyskania zwrotu kosztów dotacji w 2013r.

Przedziały	Środek przedziału	N	Stawki ZUS w roku założenia firmy	Stawki ZUS w kolejnym roku	Środek stawki	Miesiące
10 000 zł	10000	72	1026	1042	1034	5
od 10 001 do 15 000zł	12500	50	1026	1042	1034	12
od 15 001 do 20 000 zł	17500	1052	1026	1042	1034	17
od 20 001 do 25 000 zł	22500	101	1026	1042	1034	22
od 30 001 do 35 000 zł	32500	19	1026	1042	1034	31
od 35 001 do 40 000 zł	37500	214	1026	1042	1034	36
Ogółem		1508				Średnia wazona 19

Kwestionariusz

Szanowana Pani, Szanowny Panie,

Zwracamy się z uprzejmą prośbą o dopowiedzi na pytania tego anonimowego wywiadu. Jego wyniki posłużą nam do oceny programów wsparcia dla osób otwierających działalność gospodarczą. Dzięki tym badaniom będziemy mogli lepiej zorganizować takie wsparcie w kolejnych latach. Zobowiązujemy się do zachowania pełnej poufności udzielnych nam informacji. Odpowiedzi wszystkich respondentów zostaną zakodowane komputerowo i zestawione w postaci tabel i wykresów.

Wywiad zajmie około 10 minut.

Ankieter

- 1) *Data wywiadu*
- 2) *Godzina rozpoczęcia wywiadu*

Metryka:

Na początku prosimy o informacje porządkowe:

1. Płeć (k... m)
2. Rok urodzenia (.....)
3. Wykształcenie ukończone w momencie otrzymania decyzji o dofinansowaniu
 - podstawowe/gimnazjalne
 - zasadnicze zawodowe
 - średnie ogólne
 - średnie zawodowe
 - wyższe zawodowe
 - wyższe magisterskie/podyplomowe
4. Wykształcenie ukończone obecnie
 - podstawowe/gimnazjalne
 - zasadnicze zawodowe
 - średnie ogólne
 - średnie zawodowe
 - wyższe zawodowe
 - wyższe magisterskie/podyplomowe
5. Wyuczony zawód (.....)
6. Powiat, w którym zarejestrowano działalność gospodarczą (.....)

Dział A: Działalność gospodarcza

7. W którym roku założył/a Pan/i firmę z dofinansowaniem
 - 2009
 - 2010
 - 2011
 - 2012

8. Typ działalności gospodarczej, na jaką otrzymał/a Pan/i dofinansowanie?

- działalność osoby fizycznej,
 spółka,
 spółdzielnia,
 inny typ (jaki?

9. Branża działalności, na jaką otrzymał/a Pan/i dofinansowanie

1	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
2	Górnictwo i wydobywanie
3	Przetwórstwo przemysłowe
4	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
5	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
6	Budownictwo
7	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
8	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
9	Transport i gospodarka magazynowa
10	Informacja i komunikacja
11	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa
12	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
13	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
14	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca
15	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne
16	Edukacja
17	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna
18	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
19	Pozostała działalność usługowa
20	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby
21	Organizacje i zespoły eksterytorialne

10. Profil działalności (wszystkie właściwe)

- Produkcja
 Handel
 Usługi
 Transport
 Inny?.....

11. Czy w chwili obecnej kontynuuje Pan/i działalność, na jaką otrzymał/a Pan/i dofinansowanie?

- Tak (opuścić pytania 19 i 20)
 Nie (przejsć do pytania 19)

12. Czy obecnie Pani/pana firma znajduje się w okresie

- Rozwoju
 Stabilizacji
 Kryzysu
 Upadku

13. Jeżeli nie kontynuuje Pan/i działalności gospodarczej, na jaką otrzymał/a Pan/i dofinansowanie, to co jest tego powodem?
- Brak zysków,
 - Ubogi rynek (brak klientów),
 - Wysokie koszty utrzymania firmy (ZUS, podatki),
 - Niewystarczające umiejętności zarządcze (ekonomia, prawo, księgowość)
 - Inny powód (jaki?.....)
14. Jeżeli nie kontynuuje Pan/i działalności gospodarczej, na jaką otrzymał/a Pan/i dofinansowanie, to jak jest obecnie Pani/Pana sytuacja zawodowa (*wszystkie właściwe*)

	Tak	Nie
Kontynuuję działalność gospodarczą, ale o innym profilu		
Pracuję na etacie		
Pracuję na podstawie innych umów (dzieło, zlecenie, kontrakt)		
Pracuję bez umowy w Polsce		
Pracuję za granicą		
Jestem osobą bezrobotną zarejestrowaną		
Jestem osobą bezrobotną niezarejestrowaną		
Jestem rencistą/emerytem		
Jestem stypendystą		
Jestem na utrzymaniu rodziny		
Jestem na utrzymaniu innych (niespokrewnionych) osób		
Inna sytuacja (jaka?.....)		

Dział B: Bilans zatrudnienia

15. Ile osób zatrudniała Pani/Pana firma w momencie uruchomienia działalności gospodarczej
- Firma jednoosobowa
 - Więcej osób (łącznie z właścicielem) (ile.....)
16. Ile osób zatrudnia Pani/Pana firma obecnie (Pytanie dotyczy osób nadal prowadzących działalność, na jaką otrzymali dofinansowanie)
- Nie dotyczy (nie prowadzę już tamtej firmy na jaką otrzymałam/em wsparcie)
 - Firma jednoosobowa
 - Więcej osób (łącznie z właścicielem) (ile.....)
17. Ile osób zatrudniała Pani/Pana firma w momencie zaprzestania działalności (Pytanie dotyczy osób, które zaprzestały prowadzenia firmy, na założenie której otrzymały wsparcie)
- Firma jednoosobowa
 - Więcej osób (łącznie z właścicielem) (ile.....)

Dział C: Prognozy zatrudnienia

18. Czy w bieżącym roku i w najbliższych latach zmieni się liczba zatrudnionych osób w Pani/pana firmie?

	Nie dotyczy - Nie prowadzę już firmy na jaką otrzymałam/em wsparcie	Nie	Nie wiem	Liczba zatrudnionych się zwiększy (o ile osób)*	Liczba zatrudnionych się zmniejszy (o ile osób)*
Najbliższy kwartał					
Bieżący rok					
Okres 2 lat (do 2016)					
Okres 5 lat (do 2019r.)					

* Można podać liczby orientacyjne

Dział D: Skuteczność

19. Jaka była kwota dofinansowania (.....)

20. Czy dofinansowanie, jakie Pan/i otrzymał/a było wystarczające na:

	Tak	Nie
Rozpoczęcie działalności		Wpisać kwotę oczekiwaną przez respondenta
Rozwinięcie firmy do tego stopnia, aby sprawnie funkcjonowała po zakończeniu okresu wsparcia		Wpisać kwotę oczekiwaną przez respondenta

21. Czy posiadał/a Pan/i wkład własny do założenia działalności

- Tak (w jakiej kwocie/odsetku)
- Nie

22. Jakie inne źródła finansowe zainwestował/a Pan/i w założenie własnej firmy (*wszystkie właściwe*)

- Własne oszczędności
- Kredyt bankowy
- Pożyczki od rodziny
- Pożyczki od osób prywatnych-niespokrewnionych
- Inne źródła

23. Co było przedmiotem dofinansowania (wszystkie właściwe odpowiedzi)

- Zakup lokalu
- Wynajęcie lokalu
- Remont lokalu
- Zakup środków transportu
- Zakup sprzętu komputerowego
- Zakup innego sprzętu
- Szkolenia
- Pokrycie części kosztów ZUS (przez 6 miesięcy, przez inny okres)
- Inne (jakie)
- Inne (jakie)

24. Czy bez dofinansowania założyłby Pan/i firmę?

- Tak
 Nie
 Nie wiem

25. Przeciętne dochody miesięczne w gospodarce narodowej w 2014r. wynoszą **3 650,06 zł brutto (tj., ok. 3000 zł netto)**.

Czy dochody, jakie Pan/i uzyskuje z firmy są?

- Poniżej dochodów przeciętnych
 Zbliżone do dochodów przeciętnych
 Powyżej dochodów przeciętnych

26. Czy dochody miesięczne, jakie Pan/i uzyskuje z firmy pozwalają Pani/Panu na

	Zawsze	Przeważnie	Wcale
Pokrycie kosztów ZUS			
Zapłacenie podatków			
Osiągnięcie zysków			
Rozwijanie firmy			
Terminowe wypłacanie poborów			
Terminowe opłacanie faktur			
Terminowe opłacanie rachunków			

Dziękujemy za udzielenie odpowiedzi.

Ankieter

1. (godzina zakończenia wywiadu)
2. Atmosfera w trakcie wywiadu
 - Przyjazna
 - Nieprzyjazna

SPIS TABEL

Tabela 1. W którym roku założył/a Pan/i firmę przy wsparciu urzędu pracy a płeć.....	8
Tabela 2. W którym roku założył/a Pan/i firmę przy wsparciu urzędu pracy a wykształcenie.....	9
Tabela 3. W którym roku założył/a Pan/i firmę przy wsparciu urzędu pracy a wiek.....	9
Tabela 4. W którym roku założył/a Pan/i firmę przy wsparciu urzędu pracy a powiat	10
Tabela 5. Typ działalności gospodarczej, na jaką otrzymał/a Pan/i dofinansowanie.....	10
Tabela 6. Przedmiot dofinansowania a powiat.....	15
Tabela 7. Jeżeli nie kontynuuje Pan/i działalności gospodarczej, na jaką otrzymał/a Pan/i dofinansowanie, to co jest tego powodem.....	23
Tabela 8. Jeżeli nie kontynuuje Pan/i działalności gospodarczej, na jaką otrzymał/a Pan/i dofinansowanie, to jak jest obecnie Pani/Pana sytuacja zawodowa a powiat [%]	31
Tabela 9. Wysokość wsparcia na założenie działalności gospodarczej a wiek badanych.....	42
Tabela 10. Wysokość wsparcia na założenie działalności gospodarczej a rok otrzymania wsparcia	43
Tabela 11. Wysokość wsparcia na założenie działalności gospodarczej a powiat.....	43
Tabela 12. Czy dofinansowanie jakie Pan/i otrzymał/a było wystarczające na	43

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Forma źródła dofinansowania [%].....	6
Wykres 2. Powiaty [%]	6
Wykres 3. Płeć badanych [%]	7
Wykres 4. Wykształcenie [%]	7
Wykres 5. W którym roku założył/a Pan/i firmę przy wsparciu urzędu pracy [%].....	8
Wykres 6. Profil działalności firmy [%].....	11
Wykres 7. Dominujący profil firmy a płeć*	11
Wykres 8. Dominujący profil firmy a wykształcenie.....	12
Wykres 9. Dominujący profil firmy a wiek.....	12
Wykres 10. Dominujący profil firmy a powiat	13
Wykres 11. Przedmiot dofinansowania.....	13
Wykres 12. Przedmiot dofinansowania a profil firmy	14
Wykres 13. Czy bez dofinansowania założyłby Pan firmę [%]	15
Wykres 15. Czy bez dofinansowania założyłby Pan firmę a rok otrzymania wsparcia	16
Wykres 14. Czy bez dofinansowania założyłby Pan firmę a profil firmy	16
Wykres 16. Czy w chwili obecnej kontynuuje Pan/i działalność, na jaką otrzymał/a Pan/i dofinansowanie.....	17
Wykres 17. Kontynuowanie działalności gospodarczej a płeć.....	17
Wykres 18. Kontynuowanie działalności gospodarczej a wiek	18
Wykres 19. Kontynuowanie działalności gospodarczej a powiat	19
Wykres 20. Kontynuowanie działalności gospodarczej a rok otrzymania dotacji	19
Wykres 21. Obecnie Pani/Pana firma znajduje się w okresie	20
Wykres 22. Kondycja firm a wiek właścicieli.....	21
Wykres 23. Kondycja firm a powiat	22
Wykres 24. Kondycja firm a rok otrzymania wsparcia	23
Wykres 25. Przyczyny zaprzestania działalności gospodarczej a płeć	25
Wykres 26. Przyczyny zaprzestania działalności gospodarczej a wykształcenie.....	26
Wykres 27. Przyczyny zaprzestania działalności gospodarczej a wiek	26
Wykres 28. Przyczyny zaprzestania działalności gospodarczej a powiat	27
Wykres 29. Przyczyny zaprzestania działalności gospodarczej a rok otrzymania wsparcia.....	28
Wykres 30. Jeżeli nie kontynuuje Pan/i działalności gospodarczej, na jaką otrzymał/a Pan/i dofinansowanie, to jak jest obecnie Pani/Pana sytuacja zawodowa.....	29
Wykres 31. Jeżeli nie kontynuuje Pan/i działalności gospodarczej, na jaką otrzymał/a Pan/i dofinansowanie, to jak jest obecnie Pani/Pana sytuacja zawodowa a wiek badanych.....	30
Wykres 32. Dochody uzyskiwane z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej.....	32
Wykres 33. Uzyskiwane dochody a profil firmy.....	32
Wykres 34. Uzyskiwane dochody a rok otrzymania dotacji	33
Wykres 35. Uzyskiwane dochody a wykształcenie.....	33
Wykres 36. Uzyskiwane dochody a płeć.....	34
Wykres 37. Czy dochody miesięczne, jakie Pan/i uzyskuje z firmy pozwalają Pani/Panu na.....	34
Wykres 38. Ile osób zatrudniała Pani/Pana firma w momencie uruchomienia działalności gospodarczej.....	35
Wykres 39. Ile osób zatrudnia Pani/Pana firma obecnie	35
Wykres 40. Prognozy zmian zatrudnienia w badanych firmach [%]	36
Wykres 41 Prognozy zmian zatrudnienia w badanych firmach – najbliższy kwartał	37

Wykres 42. Prognozy zmian zatrudnienia w badanych firmach – bieżący rok a powiat	38
Wykres 43. Prognozy zmian zatrudnienia w badanych firmach – za 2 lata a powiat	38
Wykres 44. Prognozy zmian zatrudnienia w badanych firmach – za 5 lat a powiat	39
Wykres 45. O ile się zwiększy zatrudnienie w najbliższym czasie	39
Wykres 46. O ile się zwiększy zatrudnienie a profil działalności firmy	40
Wykres 47. O ile się zwiększy zatrudnienie a powiat	40
Wykres 48. O ile się zwiększy zatrudnienie a rok założenia firmy	41
Wykres 49. Kwota dofinansowania – przedziały	42
Wykres 50. Czy dofinansowanie jakie Pan/i otrzymał/a było wystarczające na uruchomienie działalności gospodarczej a rok założenia firmy	44
Wykres 51. Czy dofinansowanie jakie Pan/i otrzymał/a było wystarczające na rozwinięcie firmy, aby sprawnie funkcjonowała a rok otrzymania dotacji	44
Wykres 52. Czy dofinansowanie jakie Pan/i otrzymał/a było wystarczające na rozwinięcie firmy, aby sprawnie funkcjonowała a profil firmy	45
Wykres 53. Różnica pomiędzy kwotą oczekiwaną kwotą otrzymaną – przedziały	45
Wykres 54. Posiadanie wkładu własnego do uruchomienia działalności gospodarczej	45
Wykres 55. Posiadanie wkładu własnego do uruchomienia działalności gospodarczej	46
Wykres 56. Kwota wkładu własnego – przedziały	46
Wykres 57. Jakie inne źródła finansowe zainwestował/a Pan/i w założenie własnej firmy	47
Wykres 58. Inne źródła finansowania rozpoczęcia działalności gospodarczej a wykształcenie	47
Wykres 59. Inne źródła finansowania rozpoczęcia działalności gospodarczej a profil zakładanej firmy	48